

87.

Tiberiu Dughi

**Metode de analiză calitativă a datelor
în asistența socială, științele educației
și psihologie**

*Ghid practic
pentru cercetători
și practicieni*

Colecția **Paedagogia**

presa
universitară
clujeană

TIBERIU DUGHI

**Metode de analiză calitativă a datelor
în asistența socială, științele educației și psihologie –
Ghid practic pentru cercetători și practicieni**

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2025

Colecția *Paedagogia* este coordonată de Mușata Bocoș.

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Evelina Balaș

Prof. univ. dr. Dana Rad

ISBN 978-606-37-2535-7

.© 2025 Autorul volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorului, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Tehnoredactare computerizată: Cristian-Marius Nuna

**Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană**

Director: Codruța Săcelean

Str. B.P. Hasdeu nr. 51

400371 Cluj-Napoca, România

Tel.: (+40)-264-597.401

E-mail: editura@ubbcluj.ro

<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

<https://biblioteca.ubbcluj.ro/>

Cuprins

Prefață	5
CAPITOLUL 1. Introducere în analiza calitativă a datelor	7
1.1. Definierea analizei calitative și importanța sa în științele sociale	7
1.2. Rolul analizei calitative în asistența socială, științele educației și psihologie	8
1.3. Provocări și beneficii ale abordării calitative	10
CAPITOLUL 2. Colectarea datelor calitative – fundamente și tehnici aplicate	12
2.1. Interviuri semistructurate și narative	13
2.1.1. Ghid pas cu pas pentru implementare	15
2.2. Observația participativă și non-participativă	18
2.2.1. Strategii și bune practici în cercetare	21
2.3. Grupurile de discuție (focus grupuri)	24
2.3.1. Etape în organizare și moderare	26
2.4. Analiza documentelor și artefactelor	29
2.4.1. Identificarea surselor relevante și extragerea informațiilor	32
CAPITOLUL 3. Pregătirea datelor calitative pentru analiză	36
3.1. Transcrierea datelor: proceduri și instrumente	37
3.1.1. Exemple de utilizare în software-uri dedicate (NVivo, ATLAS.ti) ..	37
3.2. Codificarea datelor: abordări manuale și automatizate	49
3.2.1. Ghid practic pentru inițierea procesului de codificare	51
3.3. Verificarea calității datelor și gestionarea biasului cercetătorului	52
CAPITOLUL 4. Metode fundamentale de analiză calitativă	54
4.1. Analiza tematică	54
4.1.1. Proceduri și exemple aplicate în asistența socială	56

4.2. Analiza de conținut	57
4.2.1. Tehnici practice pentru identificarea și clasificarea tiparelor	59
4.3. Analiza fenomenologică interpretativă (IPA)	61
4.3.1. Aplicații în științele educației și psihologie	64
CAPITOLUL 5. Metode avansate de analiză calitativă	67
5.1. Teoria fundamentată (Grounded Theory)	70
5.1.1. Construirea teoriei din date: principii și etape	72
5.2. Analiza narativă	75
5.2.1. Explorarea semnificațiilor și structurarea poveștilor	78
5.3. Analiza discursului	80
5.3.1. Abordări critice în psihologie și educație	83
CAPITOLUL 6. Integrarea metodelor calitative cu metode cantitative – abordări mixte	86
6.1. Ce sunt metodele mixte și cum se aplică	88
6.2. Triangularea datelor: validitate și fidelitate	90
6.3. Exemple de cercetări mixte în domeniul asistenței sociale și educației	91
CAPITOLUL 7. Raportarea rezultatelor analizei calitative	95
7.1. Ghid pentru redactarea rezultatelor în cercetările calitative	97
7.2. Exemple de secțiuni analitice bine structurate	100
7.3. Utilizarea standardelor academice pentru raportare în domeniile umaniste	103
CAPITOLUL 8. Provocări etice și reflexivitatea cercetătorului	107
8.1. Aspecte etice în cercetarea calitativă	107
8.2. Rolul reflexivității în procesul de analiză	108
8.3. Gestionarea relației dintre cercetător și participanți	109
Referințe	111

Prefață

Într-un peisaj științific în continuă schimbare, cercetarea calitativă s-a impus ca un instrument esențial pentru înțelegerea fenomenelor sociale, educaționale și psihologice dintr-o perspectivă profundă și contextualizată. Spre deosebire de abordările cantitative, care oferă o imagine generalizabilă a realității prin măsurători și analize statistice, metodele calitative permit explorarea semnificațiilor, experiențelor și interacțiunilor umane într-un mod detaliat, punând accent pe nuanțele și particularitățile fiecărui fenomen studiat.

Această lucrare, Metode de analiză calitativă a datelor în asistență socială, științele educației și psihologie – Ghid practic pentru cercetători și practicieni, vine în întâmpinarea cercetătorilor, doctoranzilor și practicienilor din domeniile socio-umane, oferind un cadru metodologic solid și aplicabil pentru colectarea, analiza și interpretarea datelor calitative. Într-un context în care ne confruntăm cu o diversitate tot mai mare de metode și instrumente de cercetare, ghidul de față își propune să aducă claritate și să ofere suport pentru aplicarea tehnicilor calitative într-un mod riguros și sistematic.

Structurată în opt capitole, lucrarea acoperă toate aspectele esențiale ale analizei calitative, de la fundamentele teoretice și tehnicile de colectare a datelor, până la metodele avansate de analiză și provocările etice inerente procesului de cercetare. Primele capitole oferă o introducere în specificul analizei calitative, punând accent pe importanța acesteia în domeniile asistenței sociale, educației și psihologiei. Sunt prezentate principalele metode de colectare a datelor – interviuri, observații, focus grupuri și analiza documentelor – oferind exemple aplicate și recomandări pentru implementare.

Un aspect esențial al acestei lucrări îl constituie capitolele dedicate metodelor fundamentale și avansate de analiză calitativă, incluzând analiza tematică, analiza de conținut, analiza fenomenologică interpretativă, teoria fundamentată, analiza narativă și analiza discursului. Fiecare metodă este explicată în detaliu, fiind ilustrată cu exemple relevante și strategii de aplicare. De asemenea, se pune

un accent deosebit pe integrarea metodelor calitative cu cele cantitative, prin abordările mixte, un domeniu din ce în ce mai explorat în cercetarea științifică.

Un alt element esențial abordat în acest ghid este raportarea rezultatelor cercetărilor calitative, unde sunt oferite recomandări privind redactarea secțiunii de rezultate, utilizarea citatelor participanților, triangularea datelor și aplicarea standardelor academice de raportare. Într-un context academic în care rigurozitatea metodologică și transparența sunt esențiale, aceste aspecte devin fundamentale pentru validitatea și credibilitatea cercetării.

Lucrarea se încheie cu un capitol dedicat provocărilor etice și reflexivității cercetătorului, subliniind importanța unei abordări responsabile în cercetarea calitativă. Confidențialitatea, consimțământul informat, reprezentarea fidelă a vocilor participanților și influența cercetătorului asupra datelor sunt teme de reflecție necesare oricărui demers calitativ.

Prin acest ghid practic, îmi propun să ofer un instrument util atât cercetătorilor aflați la început de drum, cât și celor cu experiență, care doresc să își aprofundeze cunoștințele și să aplice metode calitative într-un mod structurat și eficient. Sper ca această lucrare să contribuie la dezvoltarea cercetării calitative în domeniile asistenței sociale, educației și psihologiei și să inspire noi direcții de explorare a complexității umane.

Dr. Tiberiu Dughî

CAPITOLUL 1.

Introducere în analiza calitativă a datelor

1.1. Definirea analizei calitative și importanța sa în științele sociale

Analiza calitativă a datelor reprezintă un ansamblu de tehnici și metode utilizate pentru interpretarea și înțelegerea fenomenelor sociale, educaționale și psihologice printr-o abordare descriptivă și interpretativă (Tisdell, Merriam & Stuckey-Peyrot, 2025). Spre deosebire de analiza cantitativă, care urmărește măsurarea și cuantificarea variabilelor, analiza calitativă se concentrează pe explorarea în profunzime a experiențelor, percepțiilor și semnificațiilor atribuite de indivizi realității sociale (Elliott & Timulak, 2021).

Analiza calitativă nu se limitează doar la identificarea unor tipare în date, ci și la interpretarea acestora într-un cadru teoretic și conceptual (Timmermans & Tavory, 2022). Abordarea calitativă este esențială pentru înțelegerea experiențelor subiective, a construcțiilor sociale și a proceselor simbolice care modelează comportamentele și atitudinile indivizilor (Islam & Aldaihani, 2022). Acest tip de analiză este fundamentat pe ideea că realitatea socială este construită prin interacțiuni și interpretări, ceea ce face necesară explorarea aprofundată a datelor colectate (Braun et al., 2021).

Un aspect esențial al analizei calitative este natura sa inductivă. Cercetătorii nu pornesc de la ipoteze prestabilite, ci permit datelor să ghideze procesul analitic, formulând teorii emergente din observațiile și interpretările realizate (Salmona & Kaczynski, 2024). Acest lucru contrastează cu abordările cantitative, care testează ipoteze formulate a priori prin metode statistice riguroase (King, Keohane & Verba, 2021).

O caracteristică definitorie a analizei calitative este flexibilitatea sa metodologică, care permite adaptarea la specificul fiecărui context de cercetare (Ruslin et al., 2022). Spre exemplu, în studiile fenomenologice, cercetătorii investighează

în detaliu experiențele trăite ale participanților, încercând să le înțeleagă esența (Elliott & Timulak, 2021). În contrast, analiza de conținut se axează pe identificarea și clasificarea tematică a informațiilor extrase din interviuri, discursuri sau documente (Wiltshire & Ronkainen, 2021).

De asemenea, analiza calitativă joacă un rol esențial în elucidarea proceselor de semnificare socială. Abordările hermeneutice și interpretative sunt frecvent utilizate pentru a înțelege modul în care indivizii atribuie sens experiențelor lor și cum aceste semnificații influențează comportamentul și interacțiunile sociale (Mozersky et al., 2021). În această privință, tehnici precum analiza discursului și analiza narativă sunt instrumente valoroase pentru descifrarea complexității comunicării umane (Christou, 2022).

Analiza calitativă este fundamentală în domeniile asistenței sociale, științelor educației și psihologiei, deoarece oferă o perspectivă profundă asupra experiențelor individuale și colective (Levitt, 2021). Prin metode precum interviurile semistructurate, focus-grupurile și observația participativă, cercetătorii pot explora în detaliu realitățile sociale și pot dezvolta intervenții adaptate nevoilor specifice ale comunităților studiate (Nii Laryeafio & Ogbewe, 2023).

În concluzie, analiza calitativă a datelor este un instrument indispensabil pentru cercetarea în științele sociale, facilitând o înțelegere complexă și nuanțată a fenomenelor studiate. Deși implică provocări metodologice și interpretative, abordarea sa flexibilă și orientată spre înțelegerea contextului face ca analiza calitativă să fie esențială pentru investigarea problemelor sociale, educaționale și psihologice (Lim, 2024).

1.2. Rolul analizei calitative în asistența socială, științele educației și psihologie

Analiza calitativă joacă un rol esențial în științele sociale, oferind un cadru metodologic pentru investigarea fenomenelor complexe, a percepțiilor individuale și a dinamicilor sociale. Spre deosebire de analiza cantitativă, care se axează pe date numerice și generalizări statistice, analiza calitativă explorează în profunzime dimensiunile subiective ale experiențelor umane. Aceasta este utilizată în mod frecvent în domenii precum asistența socială, științele educației

și psihologie, contribuind la înțelegerea contextelor individuale și colective care influențează comportamentul uman.

În domeniul asistenței sociale, analiza calitativă este indispensabilă pentru identificarea nevoilor beneficiarilor și pentru proiectarea unor politici sociale eficiente. Studiile calitative ajută la explorarea impactului pe care factorii economici, culturali și psihosociali îl au asupra grupurilor vulnerabile (Nii Laryeafio & Ogbewe, 2023). Prin metode precum interviurile semistructurate, studiile de caz și observația participativă, asistenții sociali pot obține o imagine detaliată asupra realităților trăite de persoanele aflate în dificultate (Priya, 2021).

Un exemplu concret de utilizare a analizei calitative în asistența socială este studiul realizat de Islam și Aldaihani (2022), care examinează modul în care femeile din comunități defavorizate accesează resursele sociale și modul în care acestea percep sprijinul primit. Acest tip de cercetare evidențiază faptul că intervențiile sociale eficiente trebuie să fie adaptate la experiențele specifice ale beneficiarilor.

De asemenea, metoda analizei tematice este frecvent utilizată pentru a identifica principalele provocări cu care se confruntă diferite grupuri sociale, precum migranții sau persoanele cu dizabilități. Wiltshire și Ronkainen (2021) subliniază că analiza calitativă permite identificarea unor tipare de excluziune socială care nu sunt evidențiate prin metode cantitative.

În domeniul educației, analiza calitativă contribuie la înțelegerea dinamicilor instituționale, a strategiilor pedagogice și a experiențelor de învățare. Cercetătorii din educație utilizează metode calitative pentru a explora atitudinile profesorilor față de diferite metode de predare, modul în care elevii și studenții înțeleg conținuturile învățate și factorii care influențează succesul educațional (Ruslin et al., 2022).

Una dintre abordările relevante în analiza calitativă aplicată în educație este analiza narativă, care permite examinarea modului în care profesorii și elevii construiesc semnificații în procesul educațional. Christou (2022) subliniază că utilizarea analizei fenomenologice interpretative (IPA) ajută la explorarea percepțiilor și emoțiilor asociate procesului de învățare. De exemplu, cercetările privind incluziunea educațională și impactul strategiilor didactice asupra elevilor cu nevoi speciale utilizează frecvent metode calitative pentru a identifica barierele și factorii facilitatori ai accesului la educație.

Un studiu recent realizat de Tisdell, Merriam și Stuckey-Peyrot (2025) a evidențiat modul în care intervențiile educaționale bazate pe storytelling pot îmbunătăți învățarea și dezvoltarea competențelor socio-emoționale ale elevilor. Acest tip de abordare subliniază valoarea explorării calitative a proceselor educaționale.

Psihologia utilizează analiza calitativă pentru a explora aspecte complexe precum trauma, atașamentul, motivația și experiențele de consiliere. Levitt (2021) argumentează că metodele calitative sunt esențiale pentru studierea fenomenelor subiective care nu pot fi reduse la variabile cuantificabile.

De exemplu, analiza tematică a interviurilor clinice este o metodă eficientă pentru identificarea tiparelor recurente în discursurile pacienților cu tulburări de anxietate sau depresie (Wiltshire & Ronkainen, 2021). Studiile calitative asupra procesului terapeutic oferă perspective importante asupra modului în care pacienții percep relația terapeutică și factorii care contribuie la succesul intervențiilor psihologice.

Un alt exemplu este cercetarea realizată de Timulak și Creaner (2023), care explorează meta-analiza calitativă a experiențelor pacienților cu terapii bazate pe mindfulness. Aceste studii arată că analiza calitativă contribuie la rafinarea teoriilor psihologice și la dezvoltarea unor intervenții mai adaptate nevoilor pacienților.

Analiza calitativă este un instrument metodologic esențial în asistența socială, științele educației și psihologie, oferind o înțelegere profundă a dinamicilor sociale, educaționale și psihologice. Metodele calitative permit explorarea aspectelor subiective, a experiențelor individuale și a factorilor contextuali care influențează comportamentul uman. Studiile din aceste domenii demonstrează că utilizarea unei abordări calitative nu doar completează analiza cantitativă, dar și oferă perspective unice asupra complexității vieții umane.

1.3. Provocări și beneficii ale abordării calitative

Analiza calitativă aduce atât provocări, cât și beneficii importante pentru cercetători și practicieni. Pe de o parte, complexitatea și volumul mare de date colectate pot face ca procesul de interpretare să fie dificil și consumator de timp

(Thelwall & Nevill, 2021). Cercetătorii trebuie să analizeze în profunzime răspunsurile participanților, să identifice tipare și să extragă semnificații relevante, ceea ce implică un nivel ridicat de atenție și rigoare. În plus, deoarece interpretarea datelor calitative este adesea influențată de experiențele și așteptările cercetătorului, biasul personal devine o provocare semnificativă (Mozersky et al., 2021). Pentru a minimiza acest risc, este necesară o abordare reflexivă, în care cercetătorii își evaluează constant propriile presupuneri și metodele utilizate.

Un alt obstacol este determinarea dimensiunii eșantionului și identificarea momentului în care se atinge saturația teoretică, adică punctul în care datele colectate nu mai aduc informații noi analizei (Hennink & Kaiser, 2022). Acest proces necesită ajustări continue și o analiză atentă a fiecărei interacțiuni cu participanții, ceea ce poate prelungi durata cercetării și poate crește gradul de complexitate metodologică (Timulak & Creaner, 2023).

Pe de altă parte, avantajele analizei calitative sunt considerabile. Prin natura sa flexibilă și exploratorie, această metodă permite investigarea fenomenelor sociale, educaționale și psihologice în profunzime, oferind o perspectivă bogată asupra experiențelor și percepțiilor individuale (King, Keohane & Verba, 2021). Spre deosebire de abordările cantitative, care urmăresc identificarea unor tendințe generale, analiza calitativă oferă detalii nuanțate despre dinamica și semnificațiile unui fenomen, captând aspecte dificil de cuantificat.

Un alt beneficiu major este adaptabilitatea metodei. Analiza calitativă este deosebit de utilă în studiul fenomenelor emergente, al schimbărilor sociale și al contextelor culturale în evoluție, oferind un cadru flexibil de investigare (Bouncken et al., 2021). Această adaptabilitate permite cercetătorilor să răspundă rapid la noile perspective care apar pe parcursul studiului și să ajusteze strategiile de colectare a datelor pentru a surprinde complexitatea realității investigate.

În concluzie, deși analiza calitativă vine cu provocări legate de interpretare, bias și gestionarea volumului mare de date, beneficiile sale sunt incontestabile. Capacitatea de a oferi o înțelegere detaliată a experiențelor umane, de a explora semnificațiile din spatele datelor și de a se adapta la contexte în schimbare face ca această abordare să fie indispensabilă în domeniile asistenței sociale, educației și psihologiei (Lim, 2024).

CAPITOLUL 2.

Colectarea datelor calitative – fundamente și tehnici aplicate

Colectarea datelor calitative reprezintă una dintre cele mai esențiale etape ale cercetării în științele sociale, educație și psihologie. Aceasta nu se limitează la simpla culegere a informațiilor, ci presupune o imersiune profundă în realitățile și experiențele participanților, cu scopul de a surprinde nuanțele subtile ale comportamentului uman, ale interacțiunilor sociale și ale proceselor psihologice.

Spre deosebire de metodele cantitative, care se concentrează pe aspecte măsurabile și generalizabile, abordările calitative explorează semnificațiile pe care indivizii le atribuie fenomenelor sociale și experiențelor de viață. Această metodologie își propune să depășească simpla cuantificare a datelor și să dezvăluie complexitatea gândurilor, emoțiilor și percepțiilor umane, oferind o înțelegere mai profundă și mai contextualizată a realității (Lareau, 2021).

În acest sens, cercetarea calitativă este valoroasă pentru că permite accesul la perspective subiective, la procese dinamice și la interacțiuni sociale greu de surprins prin metode statistice. Un interviu semistructurat, o observație participativă sau o analiză narativă nu oferă doar date brute, ci creează un cadru în care cercetătorul poate descoperi aspecte esențiale ale experienței umane, greu de capturat prin chestionare standardizate. Astfel, metodele calitative ajută la înțelegerea comportamentelor în profunzime, analizând nu doar ce se întâmplă, ci și de ce și cum se manifestă anumite fenomene.

Un alt avantaj major al metodelor calitative este flexibilitatea, permițând cercetătorilor să își ajusteze strategiile de colectare a datelor pe măsură ce studiul evoluează. Dacă în cercetarea cantitativă structura este rigidă, predefinită prin ipoteze clare și variabile măsurabile, abordarea calitativă permite adaptarea în timp real, în funcție de descoperirile emergente. Această abordare iterativă asigură o explorare mai autentică a subiectului cercetat și permite descoperirea unor aspecte neașteptate sau latente în fenomenul studiat (Hennink & Kaiser, 2022).

De asemenea, un aspect esențial în colectarea datelor calitative este relația dintre cercetător și participant. În timp ce în metodele cantitative, distanța obiectivă este fundamentală pentru validitatea rezultatelor, în abordările calitative, implicarea empatică și interacțiunea autentică sunt elemente esențiale pentru a obține date relevante. Cercetătorul devine astfel nu doar un observator distant, ci un partener de conversație, capabil să creeze un cadru de încredere în care participanții se simt liberi să își exprime experiențele și perspectivele.

Desigur, colectarea datelor calitative nu este lipsită de provocări. Una dintre dificultățile majore este gestionarea volumului mare de informații nestructurate, care necesită un proces laborios de transcriere, codificare și analiză. Fiecare interviu, observație sau focus grup generează un set vast de date narative care trebuie organizate și interpretate cu atenție pentru a extrage concluzii relevante (Braun et al., 2021).

Un alt obstacol îl reprezintă subiectivitatea – atât a cercetătorului, cât și a participanților. Interpretarea datelor calitative este influențată de experiențele, așteptările și convingerile fiecăruia, ceea ce impune o abordare reflexivă și utilizarea tehnicilor precum triangularea datelor sau validarea prin membrii participanți, pentru a asigura acuratețea rezultatelor (Hammerton & Munafò, 2021).

În ciuda acestor provocări, colectarea datelor calitative rămâne o etapă indispensabilă pentru înțelegerea complexității sociale, fiind o punte între știință și realitatea trăită de indivizi. Pe măsură ce metodele calitative continuă să se diversifice și să se îmbogățească, acestea devin tot mai esențiale în elaborarea unor strategii de intervenție, politici publice și programe educaționale fundamentate pe realități concrete, nu doar pe cifre și statistici (Lim, 2024).

2.1. Interviuuri semistructurate și narrative

Interviurile calitative reprezintă una dintre cele mai valoroase metode de colectare a datelor, oferind cercetătorilor acces direct la gândurile, emoțiile și experiențele participanților. Printre acestea, interviurile semistructurate și interviurile narrative ocupă un loc central datorită capacității lor de a echilibra ghidajul investigatorului cu libertatea de exprimare a respondentului.

Interviurile semistructurate sunt apreciate pentru flexibilitatea lor metodologică. Pe de o parte, ele oferă o structură clară printr-un set de întrebări predefinite, ceea ce asigură coerența discuției și comparabilitatea datelor. Pe de altă parte, cercetătorul are posibilitatea de a explora mai în profunzime anumite aspecte relevante, adaptând conversația în funcție de răspunsurile participantului (Adeoye-Olatunde & Olenik, 2021). Această metodă este ideală atunci când se dorește un echilibru între controlul asupra subiectelor discutate și flexibilitatea necesară pentru a descoperi perspective neprevăzute.

În comparație, interviurile narrative sunt mult mai deschise și orientate spre experiențele subiective ale participanților. În loc să urmeze un set fix de întrebări, cercetătorul încurajează interviuatul să-și spună povestea, cu un accent deosebit pe modul în care acesta atribuie sens evenimentelor trăite (Naz, Gulab & Aslam, 2022). Acest tip de interviu este valoros pentru studierea fenomenelor care implică procese personale complexe, cum ar fi formarea identității, relațiile sociale sau impactul evenimentelor traumatice.

Unul dintre cele mai puternice avantaje ale interviului narativ este capacitatea sa de a capta dimensiunea emoțională a experienței umane. Spre deosebire de interviurile tradiționale, care fragmentează răspunsurile în funcție de întrebări specifice, interviurile narrative permit o relatare fluidă și autentică. Acest aspect este esențial pentru explorarea subiectelor sensibile, cum ar fi experiențele de excluziune socială, discriminarea, traumele personale sau procesele de reziliență (Romito et al., 2021). Prin încurajarea participanților să își exprime experiențele în propriile lor cuvinte, cercetătorul obține o înțelegere mai profundă a semnificațiilor atribuite de indivizi evenimentelor trăite.

Alegerea metodei potrivite depinde de obiectivele cercetării. Dacă scopul este de a compara perspectivele mai multor participanți și de a identifica teme recurente într-un mod sistematic, interviurile semistructurate sunt mai potrivite. Ele oferă un cadru organizat și permit compararea răspunsurilor între participanți, menținând totodată suficientă flexibilitate pentru a explora idei noi care pot apărea în timpul interviului.

În schimb, dacă obiectivul cercetării este de a înțelege profund experiența personală a unui individ sau de a permite o relatare autentică a evenimentelor trăite, interviurile narrative sunt mai potrivite. Acestea creează un spațiu sigur

pentru participant, în care acesta poate relata evenimentele în ordinea și maniera care i se pare cea mai relevantă. Acest tip de abordare este esențial pentru studiile care investighează trăirile subiective legate de identitate, emoții sau schimbări majore de viață.

În concluzie, atât interviurile semistructurate, cât și cele narative sunt metode valoroase de colectare a datelor calitative, fiecare având propriile beneficii și utilizări specifice. Alegerea între cele două depinde de tipul de date dorit și de nivelul de detaliu necesar pentru înțelegerea fenomenului studiat. În oricare dintre cazuri, succesul unui interviu calitativ depinde nu doar de tehnica utilizată, ci și de abilitatea cercetătorului de a crea un climat de încredere și de a asculta activ, permițând participanților să se exprime liber și autentic.

2.1.1. Ghid pas cu pas pentru implementare

Realizarea unui interviu semistructurat de calitate necesită o pregătire atentă, o execuție riguroasă și o analiză sistematică a datelor obținute. Spre deosebire de interviurile structurate, unde întrebările sunt fixe și rigide, interviurile semistructurate oferă un echilibru între **orientarea clară a cercetătorului și flexibilitatea necesară pentru a explora răspunsurile participanților** într-un mod mai liber. Implementarea corectă a unui astfel de interviu implică **mai multe etape esențiale**, fiecare contribuind la **calitatea datelor colectate și la relevanța rezultatelor obținute**.

1. Planificarea – Fundamentul unui interviu reușit

Faza de planificare este esențială pentru succesul unui interviu semistructurat. În această etapă, cercetătorul trebuie să își definească clar **obiectivele interviului** și să creeze un **ghid de întrebări** care să servească drept punct de plecare pentru discuție.

Ce trebuie luat în considerare în această etapă?

- **Clarificarea obiectivelor de cercetare** – Este esențial ca fiecare întrebare să fie construită în jurul obiectivelor cercetării. Un ghid bine structurat trebuie să includă întrebări generale pentru deschiderea conversației, dar și întrebări exploratorii pentru aprofundarea subiectelor relevante (Ruslin et al., 2022).

- **Evitarea formulărilor ambigue** – Întrebările trebuie să fie clare și formulate într-un limbaj accesibil, evitând termeni tehnici care ar putea crea confuzie.
- **Stabilirea secvenței întrebărilor** – Interviu ar trebui să curgă într-o manieră logică și naturală, începând cu întrebări mai generale și trecând treptat la subiecte mai specifice.
- **Flexibilitatea ghidului** – Deși este important să existe un cadru bine definit, cercetătorul trebuie să fie deschis la modificarea ordinii întrebărilor și la includerea unor întrebări suplimentare atunci când apar oportunități interesante de explorare.

2. Selectarea participanților – Identificarea celor mai potriviți respondenți

Un alt element cheie în succesul unui interviu semistructurat este alegerea atentă a participanților. Calitatea datelor colectate depinde în mare măsură de selecția acestora, întrucât informațiile oferite trebuie să fie **relevante pentru obiectivele cercetării**.

Aspecte esențiale în selecția participanților:

- **Relevanța pentru studiu** – Participanții trebuie să fie persoane care au **experiență directă** cu fenomenul investigat și care pot oferi perspective autentice asupra subiectului.
- **Diversitatea și echilibrul eșantionului** – În funcție de natura cercetării, poate fi important să includem participanți cu perspective diferite pentru a obține o **imagine completă și echilibrată** a fenomenului studiat.
- **Accesibilitatea și disponibilitatea participanților** – Unele grupuri pot fi dificil de accesat (ex. persoane vulnerabile, lideri ai unor organizații), ceea ce impune o strategie clară de contactare și motivare a acestora pentru a lua parte la interviu.
- **Respectarea principiilor etice** – Participanții trebuie să fie **informați în mod clar** despre obiectivele cercetării și să își exprime **consimțământul informat** înainte de participare. Este esențial să li se asigure **anonimatul și confidențialitatea** răspunsurilor.

3. Conducerea interviului – Crearea unui spațiu de dialog autentic

Modul în care este condus interviul influențează în mod direct **calitatea și profunzimea răspunsurilor oferite de participanți**. Un interviu bine realizat

nu înseamnă doar adresarea unor întrebări, ci presupune **crearea unui mediu confortabil și deschis**, care să permită participantului să se exprime liber și fără rețineri.

Tehnici pentru o conducere eficientă a interviului:

- **Stabilirea unei relații de încredere** – În primele minute ale interviului, este important să avem o abordare prietenoasă și empatică. Putem începe cu o conversație informală sau cu întrebări mai generale pentru a reduce tensiunea.
- **Ascultarea activă** – Cercetătorul trebuie să fie **complet angajat** în conversație, să mențină contact vizual și să demonstreze interes prin **întrebări de clarificare** sau **parafrizare** („Dacă am înțeles corect, spuneți că...?”).
- **Întrebări deschise și exploratorii** – Întrebările trebuie să fie formulate astfel încât să încurajeze răspunsuri detaliate și să ofere participantului **spațiu pentru reflecție** („Ne puteți povesti mai multe despre această experiență?”).
- **Gestionarea tăcerilor** – Uneori, o pauză scurtă după o întrebare permite participantului să **își organizeze gândurile** și să ofere un răspuns mai profund.
- **Evitarea influențării răspunsurilor** – Cercetătorul trebuie să își păstreze **neutralitatea** și să evite întrebările care sugerează un anumit tip de răspuns („Credeti că aceasta a fost o experiență negativă?” în loc de „Cum a fost această experiență pentru dumneavoastră?”).

4. Transcrierea și analiza datelor – Transformarea informațiilor brute în cunoaștere valoroasă

După finalizarea interviurilor, datele colectate trebuie să fie procesate și analizate într-un mod sistematic. Acest proces presupune mai multe etape esențiale, fiecare contribuind la **identificarea tiparelor și extragerea concluziilor relevante**.

Pași în analiza datelor:

1. **Transcrierea interviurilor** – Se realizează o transcriere fidelă a răspunsurilor, păstrând inclusiv pauzele și ezitățile relevante pentru interpretare.
2. **Codificarea răspunsurilor** – Se identifică teme recurente și categorii semnificative, folosind fie o abordare **inductivă** (lăsând temele să apară

natural din date), fie o abordare **deductivă** (pornind de la concepte teoretice prestabilite) (De Paoli, 2024).

3. **Identificarea tiparelor tematice** – Analizarea și gruparea răspunsurilor în funcție de teme comune, corelându-le cu obiectivele studiului.
4. **Triangularea datelor** – Compararea rezultatelor cu alte metode de colectare (ex. observație, documente) pentru a spori validitatea interpretărilor.
5. **Redactarea concluziilor** – Organizarea datelor într-un raport clar și coerent, incluzând citate reprezentative care să ilustreze temele identificate.

Implementarea unui interviu semistrukturat de calitate necesită o abordare bine planificată și metodică. De la pregătirea întrebărilor și selectarea participanților, până la conducerea interviului și analiza datelor, fiecare etapă joacă un rol esențial în succesul cercetării. Un interviu bine realizat nu doar că oferă răspunsuri la întrebările inițiale, dar poate și genera noi perspective și descoperiri. Prin utilizarea tehnicilor corecte și menținerea unei atitudini deschise, cercetătorii pot obține informații autentice și relevante, contribuind astfel la o mai bună înțelegere a fenomenelor sociale, educaționale și psihologice studiate.

2.2. Observația participativă și non-participativă

Observația este una dintre cele mai valoroase metode calitative de colectare a datelor, permițând cercetătorilor să analizeze comportamentele umane și interacțiunile sociale în mediul lor natural. Spre deosebire de alte tehnici, cum ar fi interviurile sau focus grupurile, observația oferă acces direct și nemediat la realitatea subiecților, eliminând distorsiunile cauzate de auto-raportare sau influența interviatorului.

În funcție de nivelul de implicare al cercetătorului, observația poate fi participativă sau non-participativă. Observația participativă implică interacțiunea directă a cercetătorului cu subiecții, permițându-i acestuia să înțeleagă mai profund experiențele și semnificațiile atribuite de participanți situațiilor studiate. Pe de altă parte, observația non-participativă presupune o abordare mai discretă, unde cercetătorul își păstrează rolul de simplu observator, fără a influența dinamica grupului (Kang & Hwang, 2021).

1. Observația participativă – O abordare imersivă

Observația participativă este o metodă puternică pentru studierea fenomenelor sociale din interior, oferind o perspectivă autentică și profundă asupra comportamentelor și normelor grupurilor studiate. Aceasta este utilizată frecvent în antropologie, sociologie și studii organizaționale, permițând cercetătorilor să intre în pielea participanților și să experimenteze direct cultura și dinamica socială a acestora.

Când este utilă această metodă?

- În studii etnografice, unde cercetătorul își asumă un rol activ în comunitatea studiată.
- Pentru a înțelege modul în care indivizii interacționează în contexte naturale, fără artificialitatea unui cadru experimental.
- În cercetările privind grupurile sociale marginalizate, unde doar prin participare activă se pot obține informații veridice despre experiențele acestora.

Avantajele observației participative:

- ✓ **Acces la informații inaccesibile prin alte metode** – Fiind parte din grup, cercetătorul poate descoperi aspecte care nu ar fi fost menționate în interviuri sau chestionare.
- ✓ **Contextualizarea comportamentelor** – Permite înțelegerea modului în care normele sociale și culturale influențează acțiunile indivizilor.
- ✓ **Flexibilitate** – Cercetătorul poate ajusta obiectivele studiului pe măsură ce fenomenul observat evoluează.

Limitări și provocări:

- ⚠ **Influențarea participanților** – Prezența cercetătorului poate modifica comportamentul subiecților, afectând autenticitatea rezultatelor.
- ⚠ **Dificultăți etice** – În unele cazuri, cercetătorul trebuie să decidă cât de implicat poate fi fără a compromite obiectivitatea studiului.
- ⚠ **Subiectivitate ridicată** – Interpretarea datelor poate fi influențată de experiențele și presupunerile cercetătorului.

2. Observația non-participativă – Distanță obiectivă și analiză detaliată

Spre deosebire de observația participativă, unde cercetătorul este parte activă a contextului studiat, observația non-participativă se bazează pe un rol mai distant, oferind o perspectivă mai obiectivă asupra fenomenului analizat. În acest caz, cercetătorul adoptă poziția unui **martor discret**, care înregistrează evenimentele fără a interveni.

Când este recomandată această metodă?

- În situațiile unde implicarea directă ar putea afecta autenticitatea rezultatelor (ex. analiza interacțiunilor dintr-o clasă de elevi sau un birou).
- Atunci când subiecții nu trebuie să fie influențați de prezența cercetătorului.
- În studierea comportamentelor naturale și spontane (ex. interacțiunile clienților într-un magazin, dinamica echipei la locul de muncă).

Avantajele observației non-participative:

- ✓ **Obiectivitate crescută** – Cercetătorul nu interferează cu subiecții, permițând observarea comportamentelor așa cum apar în mod natural.
- ✓ **Evită influențarea rezultatelor** – Spre deosebire de interviuri, unde respondenții pot filtra răspunsurile, observația discretă surprinde interacțiuni autentice.
- ✓ **Eficiență în studierea comportamentelor de grup** – Este o metodă excelentă pentru analiza interacțiunilor colective fără a altera dinamica grupului.

Limitări și provocări:

- ⚠ **Lipsa accesului la perspectiva subiectivă a participanților** – Cercetătorul poate observa comportamente, dar nu poate ști cu certitudine **motivațiile sau gândurile** din spatele acestora.
- ⚠ **Dificultăți în interpretarea comportamentelor** – Fără posibilitatea de a pune întrebări, unele acțiuni pot fi interpretate greșit.
- ⚠ **Aspecte etice** – În unele contexte, observația fără consimțământ explicit poate ridica probleme legate de confidențialitate.

Decizia de a folosi observația participativă sau non-participativă depinde de obiectivele cercetării și de natura fenomenului studiat.

Caracteristici	Observație participativă	Observație non-participativă
Implicarea cercetătorului	Activă	Pasivă
Nivelul de obiectivitate	Mai scăzut (influențat de interacțiune)	Mai ridicat (distanță de participanți)
Tipul de date colectate	Experiențiale, subiective	Comportamentale, obiective
Utilizare recomandată	Studii etnografice, analize ale grupurilor sociale	Observarea interacțiunilor naturale în medii structurate
Provocări	Posibilă influență asupra subiecților, dificultăți etice	Lipsa accesului la percepțiile și intențiile participanților

Observația, fie că este participativă sau non-participativă, reprezintă o metodă esențială pentru înțelegerea comportamentelor și interacțiunilor sociale în contexte reale. Alegerea tipului de observație depinde de gradul de imersiune dorit și de tipul de informații necesare pentru cercetare.

Dacă obiectivul este explorarea profundă a semnificațiilor și experiențelor subiective, observația participativă este metoda ideală. Pe de altă parte, atunci când scopul este documentarea obiectivă a comportamentelor fără influențare, observația non-participativă oferă avantajul unei analize mai distanțate și precise.

În final, indiferent de metoda aleasă, o observație calitativă bine realizată necesită un echilibru între implicare și neutralitate, atenție la detalii și respect pentru etica cercetării. Prin aplicarea corectă a acestor principii, cercetătorii pot obține date autentice și relevante, contribuind la o înțelegere mai profundă a dinamicilor sociale și comportamentale.

2.2.1. Strategii și bune practici în cercetare

Realizarea unei observații calitative eficiente necesită nu doar o abordare bine definită, ci și aplicarea unor strategii riguroase care să asigure obiectivitatea, validitatea și fidelitatea datelor colectate. Indiferent dacă este vorba de o observație participativă, în care cercetătorul interacționează direct cu subiecții, sau de o observație non-participativă, unde acesta păstrează o distanță analitică, adoptarea unor bune practici metodologice este esențială pentru succesul studiului.

1. Clarificarea rolului cercetătorului – Stabilirea granițelor implicării

Primul pas esențial în desfășurarea unei observații calitative este definirea clară a rolului cercetătorului în raport cu participanții. Înainte de a începe colectarea efectivă a datelor, este esențial ca cercetătorul să își stabilească gradul de implicare:

- **Va participa activ la activitățile grupului sau va rămâne un observator pasiv?**
- **Va anunța subiecții că sunt observați sau va desfășura observația într-un mod discret?**
- **Va interacționa cu participanții sau se va limita la a înregistra datele comportamentale?**

Aceste întrebări sunt fundamentale deoarece nivelul de implicare poate influența semnificativ autenticitatea comportamentelor observate. O observație prea invazivă poate modifica dinamica naturală a interacțiunilor sociale, în timp ce o abordare prea distantă poate limita accesul la informațiile relevante. Un echilibru între apropiere și distanță analitică este esențial pentru obținerea unor date relevante și valide.

De asemenea, clarificarea rolului cercetătorului nu este importantă doar din perspectivă metodologică, ci și din punct de vedere etic. Participanții trebuie să fie conștienți, atunci când este posibil, că sunt subiectul unui studiu, iar cercetătorul trebuie să respecte principiile consimțământului informat și ale confidențialității.

2. Triangularea datelor – Creșterea validității prin coroborarea surselor

Unul dintre cele mai eficiente moduri de a spori credibilitatea și acuratețea observației calitative este triangularea datelor. Această strategie presupune combinarea mai multor metode de colectare a informațiilor pentru a verifica și valida concluziile obținute.

Cum se aplică triangularea în observația calitativă?

- **Combinarea observației cu interviuri semistructurate** – Oferă context suplimentar asupra motivelor și percepțiilor participanților, reducând riscul interpretării greșite a comportamentelor observate.
- **Compararea observațiilor din multiple contexte** – De exemplu, analizarea unui fenomen atât în mediul formal (școală, loc de muncă) cât și în interacțiuni informale poate evidenția diferențe esențiale.

- **Coroborarea datelor observaționale cu analiza documentelor** – Studii anterioare, rapoarte instituționale sau jurnale de teren pot contribui la **consolidarea interpretărilor** și oferirea unei imagini mai complete asupra fenomenului analizat (Hennink & Kaiser, 2022).

Această metodă este extrem de utilă mai ales în cercetările în care subiectivitatea cercetătorului poate influența interpretarea datelor. Validarea observațiilor prin alte surse ajută la reducerea riscului de bias și permite o înțelegere mai profundă a fenomenului studiat.

3. Utilizarea jurnalelor reflexive – Reducerea biasului interpretativ

Un alt aspect esențial în realizarea unei observații calitative eficiente este **reflexia continuă asupra propriilor presupuneri, așteptări și influențe** în procesul de colectare și interpretare a datelor.

Ce sunt jurnalele reflexive și de ce sunt importante?

Jurnalele reflexive sunt **caiete de notițe personale** în care cercetătorul își înregistrează **impresiile, gândurile și dilemele etice** pe parcursul observației. Aceste jurnale ajută la:

- ✓ Conștientizarea propriilor influențe – Cercetătorul își poate analiza modul în care valorile personale, experiențele trecute sau emoțiile pot afecta interpretarea comportamentelor observate.
- ✓ Identificarea unor posibile erori de percepție – Scrierea reflexivă oferă oportunitatea de a compara și ajusta notițele pentru a evita interpretările subiective.
- ✓ Menținerea unui proces de analiză coerent – Oferă un cadru organizat pentru recenzie și rafinarea observațiilor, contribuind la clarificarea și validarea concluziilor finale (Lofland et al., 2022).

Utilizarea jurnalelor reflexive este esențială mai ales **în cercetările pe teme sensibile**, unde experiențele personale ale cercetătorului pot influența involuntar modul în care sunt percepute și interpretate interacțiunile sociale.

4. Construcția unui cadru sistematic de înregistrare a observațiilor

Un alt element fundamental în realizarea unei observații calitative eficiente este crearea unui sistem bine structurat de înregistrare a datelor. Spre deosebire de metodele cantitative, unde datele sunt numeric organizate, observația calitativă

produce o mare cantitate de informații nestructurate, care trebuie organizate logic pentru a putea fi analizate corespunzător.

Ce instrumente pot fi utilizate pentru sistematizarea observațiilor?

- ✦ **Fise de observație structurate** – Folosirea unor tabele sau matrice care să includă categorii predefinite de comportamente și interacțiuni observate.
- ✦ **Înregistrări audio sau video** (dacă sunt permise din punct de vedere etic) – Permite o reanalizare detaliată a interacțiunilor, eliminând riscul de a omite detalii esențiale.
- ✦ **Maparea relațiilor sociale** – Desenarea unor diagrame care ilustrează **dinamica grupurilor**, identificând rolurile și influențele reciproce dintre participanți.

Prin aplicarea acestor strategii, cercetătorul poate evita **supraîncărcarea cognitivă** și poate asigura **o analiză coerentă și reproductibilă a datelor**.

Observația calitativă, fie participativă, fie non-participativă, necesită o planificare atentă și o aplicare riguroasă a strategiilor metodologice pentru a asigura validitatea și fidelitatea datelor colectate.

- ✓ **Clarificarea rolului cercetătorului** este esențială pentru **stabilirea limitelor implicării** și evitarea influențării involuntare a subiecților.
- ✓ **Triangularea datelor** contribuie la **validarea concluziilor**, combinând multiple surse de informație pentru a elimina distorsiunile interpretative.
- ✓ **Utilizarea jurnalelor reflexive** este un instrument esențial pentru **gestionarea biasului** și asigurarea unei analize cât mai obiective.
- ✓ **Crearea unui sistem clar de înregistrare a observațiilor** permite **organizarea eficientă a datelor**, facilitând analiza ulterioară.

Prin implementarea acestor bune practici, cercetătorii pot realiza observații **riguroase, etice și relevante**, contribuind la dezvoltarea unor studii calitative de impact, care surprind complexitatea interacțiunilor umane și oferă **perspective valoroase asupra fenomenelor sociale și comportamentale**.

2.3. Grupurile de discuție (focus grupuri)

Grupurile de discuție, cunoscute și sub denumirea de focus grupuri, reprezintă o metodă calitativă esențială în cercetare, oferind un cadru structurat pentru explorarea opiniilor, experiențelor și percepțiilor participanților asupra unui

subiect specific. Această metodă se bazează pe interacțiunea dintre membrii grupului, facilitând identificarea perspectivelor colective, generarea de idei noi și înțelegerea dinamicii sociale și cognitive din spatele deciziilor și comportamentelor umane (Akyıldız & Ahmed, 2021). Întrucât accentul cade pe schimbul de idei și pe stimularea discuției, focus grupurile permit cercetătorilor să obțină informații mai detaliate și mai nuanțate decât ar fi posibil prin metode individuale, cum ar fi interviurile semistructurate sau chestionarele.

Această metodă este utilizată extensiv în științele educației, sănătate publică, marketing, psihologie și științe sociale, datorită capacității sale de a captura procesele de luare a deciziilor, influențele sociale asupra opiniilor și atitudinile emergente față de diverse probleme. Spre exemplu, în domeniul educației, focus grupurile pot fi utilizate pentru a analiza percepțiile profesorilor asupra unor metode pedagogice, pentru a identifica dificultățile întâmpinate de elevi în învățare sau pentru a evalua eficacitatea unor reforme educaționale (Halliday et al., 2021). În domeniul sănătății, acestea sunt utilizate pentru a explora atitudinile pacienților față de tratamente, pentru a analiza comportamentele de prevenție a bolilor sau pentru a înțelege experiențele pacienților cu diverse servicii medicale (Naeem & Ozuem, 2022).

Ce face ca un focus grup să fie eficient? Un aspect esențial în desfășurarea unui focus grup este selecția participanților. Aceștia trebuie să fie relevanți pentru obiectivul cercetării și să aibă experiențe sau cunoștințe despre subiectul discutat. De asemenea, mărimea optimă a grupului este între 6 și 10 persoane, deoarece un număr mai mic poate limita diversitatea opiniilor, iar un număr prea mare poate îngreuna gestionarea discuției și participarea activă a fiecărui membru (Falter et al., 2022).

Un alt factor esențial este rolul moderatorului. Moderatorul trebuie să faciliteze discuția, să încurajeze participarea echilibrată și să gestioneze posibilele conflicte sau dominarea discuției de către un singur participant (Colom, 2022). O provocare des întâlnită este crearea unui mediu de încredere, unde participanții se simt confortabil să își exprime opiniile fără teama de a fi judecați. Pentru aceasta, este esențial ca moderatorul să utilizeze întrebări deschise, să mențină o atitudine neutră și să intervină atunci când este necesar pentru a menține echilibrul discuției (Tran et al., 2021).

În ultimii ani, dezvoltarea tehnologiei a adus noi oportunități pentru desfășurarea focus grupurilor, inclusiv versiunile virtuale, realizate prin platforme de videoconferință. Acest format are avantajul de a facilita participarea persoanelor din diferite locații geografice, reducând costurile logistice și permițând accesul la persoane care altfel nu ar putea participa (Halliday et al., 2021). Totuși, există și provocări specifice, precum dificultăți tehnice, lipsa interacțiunii non-verbale complete și posibila lipsă de implicare a participanților din cauza mediului online (Colom, 2022).

Un alt aspect esențial în utilizarea focus grupurilor este interpretarea datelor obținute. Spre deosebire de metodele cantitative, focus grupurile generează date narative complexe, care necesită o analiză tematică atentă pentru a identifica tiparele de răspuns și relațiile dintre opinii (Susanto et al., 2024). De asemenea, triangularea rezultatelor cu alte metode de cercetare, precum interviurile individuale sau analiza documentelor, poate îmbunătăți credibilitatea și validitatea studiului (Hennink & Kaiser, 2022).

În concluzie, focus grupurile reprezintă o metodă de cercetare puternică, flexibilă și interactivă, ideală pentru explorarea perspectivelor colective asupra unor teme complexe. Deși implică provocări legate de selecția participanților, dinamica grupului și analiza datelor, avantajele lor în ceea ce privește obținerea de informații detaliate, stimularea creativității și înțelegerea proceselor sociale le fac indispensabile în numeroase domenii de cercetare. Implementate corect, focus grupurile pot aduce perspective valoroase și autentice, contribuind la dezvoltarea unor politici și practici mai bine fundamentate.

2.3.1. Etape în organizare și moderare

Focus grupurile sunt o metodă de cercetare calitativă extrem de valoroasă, însă succesul acestora depinde de o organizare atentă și o moderare eficientă. Un focus grup bine structurat nu doar că facilitează o conversație productivă, ci și asigură colectarea unor date relevante și coerente. Organizarea corectă presupune o serie de etape esențiale, fiecare având un impact semnificativ asupra calității discuției și a interpretării ulterioare a datelor.

1. Selectarea participanților – Componenta optimă a grupului

Unul dintre primii pași în organizarea unui focus grup este alegerea participanților, care trebuie să fie relevanți pentru tema cercetării și să ofere perspective diverse, dar complementare. În general, grupurile de discuție trebuie să fie formate din 6–10 persoane, deoarece acest număr este suficient pentru a permite o interacțiune dinamică, dar nu atât de mare încât să devină dificilă gestionarea conversației (Halliday et al., 2021).

Pentru a obține rezultate valoroase, este important ca participanții să fie omogeni în raport cu subiectul analizat. De exemplu, într-un focus grup despre percepțiile profesorilor asupra învățării online, ar trebui selectați exclusiv cadre didactice cu experiență în acest domeniu. În schimb, dacă scopul este explorarea impactului unei politici educaționale asupra elevilor și părinților, ar trebui organizate focus grupuri separate pentru fiecare categorie de participanți, astfel încât discuțiile să fie cât mai relevante și focalizate.

2. Stabilirea unui moderator eficient – Cheia unei discuții echilibrate

Rolul moderatorului este esențial în desfășurarea unui focus grup. Acesta nu doar că trebuie să mențină direcția discuției, ci și să asigure participarea echilibrată a tuturor membrilor, evitând situațiile în care un singur participant domină conversația. Un moderator eficient trebuie să:

- ✓ **Faciliteze discuția fără a influența răspunsurile** – Este important ca moderatorul să adopte o **postură neutră**, evitând să își exprime propriile opinii sau să sugereze anumite răspunsuri.
- ✓ **Încurajeze participarea activă** – Unii participanți pot fi mai retrași, iar alții mai vocali. Moderatorul trebuie să se asigure că fiecare voce este auzită și respectată.
- ✓ **Mențină un climat de încredere și respect** – Atmosfera discuției trebuie să fie una **deschisă și relaxată**, în care participanții se simt confortabil să își exprime opiniile fără teama de a fi judecați.
- ✓ **Gestioneze conflictele** – În cazul în care apar puncte de vedere divergente sau tensiuni între participanți, moderatorul trebuie să intervină pentru a menține o conversație constructivă.

Un aspect esențial este **pregătirea moderatorului înainte de sesiune**, care trebuie să se familiarizeze cu **tema discuției, obiectivele cercetării și profilul participanților** pentru a ghida conversația într-un mod eficient.

3. Utilizarea întrebărilor deschise – Stimularea unui dialog autentic

Succesul unui focus grup depinde în mare măsură de modul în care sunt formulate întrebările. Întrebările deschise și non-directive sunt cele mai potrivite pentru a stimula conversația, deoarece permit participanților să își exprime opiniile, experiențele și emoțiile într-un mod natural (Colom, 2022).

Exemple de întrebări eficiente într-un focus grup:

- „**Povestiți-ne despre experiența dumneavoastră cu...**” – Oferă participanților libertatea de a descrie situațiile relevante.
- „**Ce factori credeți că influențează...?**” – Stimulează analiza critică și conexiunile între idei.
- „**Cum v-a afectat această situație?**” – Încurajează răspunsuri detaliate, bazate pe experiențe personale.
- „**Cum ați compara această experiență cu alte situații similare?**” – Permite o explorare mai profundă a fenomenului studiat.

Este important ca moderatorul să fie flexibil și atent la dinamica discuției. Dacă o anumită temă devine deosebit de importantă pentru participanți, acesta trebuie să fie pregătit să ajusteze ghidul de întrebări pentru a explora subiectul în profunzime.

4. Înregistrarea și analiza discuției – Transformarea conversației în date utile

După desfășurarea unui focus grup, urmează o etapă esențială: transcrierea și analiza datelor. Înregistrarea discuției (cu consimțământul participanților) permite cercetătorilor să surprindă toate detaliile interacțiunii, inclusiv tonul vocii, pauzele și reacțiile grupului – elemente care pot oferi indicii suplimentare despre emoțiile și intențiile participanților (Falter et al., 2022).

Pașii esențiali ai analizei focus grupurilor includ:

1. **Transcrierea integrală a discuției** – Conversația trebuie redată cât mai fidel, evitând **interpretările subiective**.

2. **Codificarea tematică** – Identificarea temelor recurente și organizarea acestora în categorii de analiză.
3. **Identificarea tiparelor și relațiilor dintre opinii** – Analiza modului în care participanții construiesc împreună anumite perspective.
4. **Triangularea cu alte metode de cercetare** – Compararea rezultatelor cu datele obținute prin **interviuri individuale, chestionare sau observație** pentru a asigura validitatea concluziilor (Hennink & Kaiser, 2022).

Un aspect important al analizei focus grupurilor este că nu doar conținutul verbal contează, ci și interacțiunile dintre participanți. Spre exemplu, modul în care un subiect este susținut de unii membri ai grupului și contestat de alții poate oferi indicii despre gradul de consens pe un anumit subiect și despre influențele sociale care modelează opiniile.

Organizarea și moderarea unui focus grup eficient presupune mult mai mult decât reunirea unui grup de oameni pentru a discuta un subiect. Selectarea atentă a participanților, rolul moderatorului, formularea întrebărilor și analiza riguroasă a datelor sunt elemente fundamentale pentru succesul unei astfel de cercetări.

- ✓ **Un grup de 6–10 participanți** asigură un echilibru între diversitatea opiniilor și gestionarea eficientă a discuției.
- ✓ **Moderatorul joacă un rol-cheie** în facilitarea dialogului și menținerea unei atmosfere constructive.
- ✓ **Întrebările deschise stimulează discuțiile autentice**, oferind participanților libertatea de a-și exprima gândurile.
- ✓ **Analiza riguroasă a datelor** permite extragerea unor concluzii relevante și susținute de dovezi.

Prin aplicarea acestor bune practici, focus grupurile pot deveni instrumente puternice de cercetare, contribuind la dezvoltarea unor strategii, politici și intervenții informate, bazate pe realitatea experiențelor și percepțiilor participanților.

2.4. Analiza documentelor și artefactelor

Analiza documentelor și artefactelor este una dintre metodele fundamentale ale cercetării calitative, oferind o perspectivă profundă asupra structurilor, normelor și dinamicilor sociale care influențează diverse fenomene educaționale,

sociale și culturale. Această metodă presupune examinarea și interpretarea documentelor scrise, a materialelor vizuale, a obiectelor culturale și a arhivelor istorice pentru a obține informații relevante despre o anumită temă de cercetare. Spre deosebire de interviuri sau observații, care se bazează pe interacțiuni directe cu participanții, analiza documentară permite studierea evenimentelor și proceselor sociale într-un mod retrospectiv și contextualizat (Tran et al., 2021).

Această abordare este utilizată frecvent în cercetările din domeniul politicilor educaționale, istoriei instituțiilor, studiilor sociologice și analizei culturale, permițând cercetătorilor să investigheze cum s-au format anumite structuri și cum au evoluat de-a lungul timpului. Prin examinarea documentelor oficiale, a rapoartelor guvernamentale, a publicațiilor academice și a mărturiilor istorice, cercetătorii pot identifica tendințe, contradicții și lacune în modul în care realitatea este reprezentată în sursele scrise (Lofland et al., 2022).

1. Ce tipuri de documente și artefacte sunt analizate?

Analiza documentară poate include o gamă variată de materiale, fiecare oferind **perspective unice** asupra fenomenului studiat.

- ✓ **Documente oficiale și rapoarte guvernamentale** – Politici educaționale, planuri strategice, rapoarte statistice și reglementări legislative care reflectă **structura și funcționarea sistemelor sociale și educaționale**.
- ✓ **Materiale media și publicații** – Ziare, reviste, studii academice și cărți care oferă **o imagine asupra modului în care sunt percepute și discutate anumite probleme**.
- ✓ **Artefacte culturale** – Obiecte simbolice, monumente, lucrări artistice, filme și fotografii care reflectă **valori, credințe și reprezentări sociale**.
- ✓ **Jurnale personale și autobiografii** – Surse subiective care oferă **o perspectivă individuală asupra unor evenimente istorice sau sociale**.
- ✓ **Arhive instituționale și documente de organizații** – Procese verbale, scrisori, baze de date interne care permit **înțelegerea funcționării interne a unei instituții**.

Prin integrarea mai multor tipuri de surse, analiza documentară devine o metodă complexă și nuanțată, capabilă să surprindă atât aspectele factuale, cât și dimensiunile subiective ale unui fenomen social.

2. Cum se realizează analiza documentară?

Procesul de analiză a documentelor și artefactelor presupune **mai multe etape esențiale**, fiecare având un rol esențial în interpretarea corectă a datelor.

1. **Identificarea surselor relevante** – Primul pas este selecția documentelor și materialelor relevante pentru tema de cercetare. Cercetătorul trebuie să **evalueze credibilitatea, autenticitatea și contextul** în care documentele au fost create (Naeem & Ozuem, 2022).
2. **Codificarea și organizarea informațiilor** – Odată colectate, documentele sunt analizate sistematic, identificându-se **teme, modele recurente și structuri narrative**. Acest proces poate implica o abordare **deductivă**, în care categoriile de analiză sunt stabilite în prealabil, sau o abordare **inductivă**, în care temele emergente sunt extrase direct din materialele studiate (Hennink & Kaiser, 2022).
3. **Contextualizarea datelor** – Un element esențial al analizei documentare este **plasarea informațiilor în contextul istoric, social și cultural** în care au fost produse. Această etapă ajută la **evitarea interpretărilor izolate și la identificarea semnificațiilor ascunse** din spatele textelor sau artefactelor (Colom, 2022).
4. **Triangularea datelor** – Pentru a valida concluziile obținute, cercetătorul compară datele documentare cu alte metode de cercetare, precum interviurile, observația sau focus grupurile. Acest proces asigură **coerența interpretărilor** și minimizează riscul de **bias interpretativ** (Falter et al., 2022).

3. Avantajele și limitările analizei documentare

✓ Avantaje:

- ✓ **Accesibilitate și eficiență** – Multe documente și artefacte sunt deja disponibile în arhive, biblioteci sau baze de date online, reducând costurile și timpul necesar colectării datelor.
- ✓ **Permite analiza retrospectivă** – Cercetătorii pot studia evenimente și structuri sociale din trecut, ceea ce nu ar fi posibil prin metode bazate pe interacțiune directă (Hammerton & Munafò, 2021).
- ✓ **Evită efectul reactivității** – Spre deosebire de interviuri sau observații, unde participanții pot adapta răspunsurile în funcție de prezența cercetătorului,

documentele oferă informații care nu sunt influențate direct de procesul de cercetare.

- ✓ **Triangulare eficientă** – Prin combinarea analizei documentare cu alte metode calitative, se poate obține **o imagine mai detaliată și mai obiectivă** asupra fenomenului investigat (Tisdell, Merriam & Stuckey-Peyrot, 2025).

△ **Limitări:**

- △ **Posibile distorsiuni și bias în sursele analizate** – Documentele oficiale pot reflecta doar **perspectiva dominantă** și pot omite informații esențiale despre grupurile marginalizate (Lofland et al., 2022).
- △ **Lipsa datelor de actualitate** – În unele cazuri, documentele disponibile pot fi **învechite sau irelevante pentru realitatea contemporană**, ceea ce necesită o selecție critică riguroasă.
- △ **Dificultăți de interpretare** – Analiza documentară necesită **o înțelegere profundă a contextului istoric și cultural**, iar interpretarea greșită a surselor poate duce la concluzii eronate (Henriksen, Englander & Nordgaard, 2022).

Analiza documentelor și artefactelor este o metodă calitativă puternică și versatilă, care permite cercetătorilor să investigheze procese sociale, dinamici instituționale și evoluții istorice fără a fi necesară interacțiunea directă cu participanții. Prin examinarea documentelor scrise, a materialelor media, a arhivelor și a artefactelor culturale, se pot obține perspective valoroase asupra modului în care sunt construite și menținute structurile sociale.

Deși analiza documentară are anumite limitări, utilizarea triangulării metodologice, a contextualizării riguroase și a unei abordări critice poate contribui la maximizarea validității și relevanței rezultatelor. Într-o lume în care informațiile scrise și vizuale joacă un rol esențial în modelarea opiniei publice, cercetătorii trebuie să rămână vigilenți în interpretarea documentelor, asigurându-se că acestea sunt analizate în mod echilibrat, contextualizat și reflexiv.

2.4.1. Identificarea surselor relevante și extragerea informațiilor

Analiza documentară este o metodă calitativă de cercetare care necesită o selecție atentă și critică a surselor utilizate, astfel încât datele extrase să fie autentice, relevante și contextuale. Procesul de identificare și analiză a documentelor trebuie

să respecte criteriile riguroase de validare, pentru a asigura coerența și fidelitatea rezultatelor. Această etapă este crucială deoarece documentele utilizate pot influența calitatea concluziilor formulate, având potențialul de a oferi atât perspective obiective, cât și interpretări distorsionate ale realității (Naeem & Ozuem, 2022).

Prin urmare, selecția și analiza documentelor trebuie să fie realizate în mod sistematic, utilizând un cadru metodologic clar. Cercetătorii trebuie să țină cont nu doar de conținutul explicit al documentelor, ci și de implicațiile contextuale, mesajele implicite și posibilele influențe ideologice. Această complexitate face ca analiza documentară să fie complementară altor metode calitative, precum interviurile sau observația, contribuind la o înțelegere mai profundă a fenomenelor sociale, educaționale și psihologice (Susanto et al., 2024).

1. Stabilirea criteriilor de selecție – Filtrarea documentelor relevante

Selecția surselor de cercetare este **prima și cea mai importantă etapă** a analizei documentare. Nu toate documentele disponibile sunt utile sau relevante pentru studiu, iar utilizarea unor surse inadecvate poate compromite **validitatea concluziilor**.

Pentru a evita astfel de probleme, documentele trebuie evaluate pe baza următoarelor **criterii de selecție**:

- ✓ **Autenticitatea** – Cercetătorii trebuie să stabilească **dacă un document este original, cine l-a produs și în ce scop**. Sursele oficiale, documentele guvernamentale, arhivele istorice și publicațiile academice sunt, în general, considerate **mai credibile decât sursele anonime** sau cele fără o bază empirică clară (Naeem & Ozuem, 2022).
- ✓ **Relevanța** – Nu toate documentele conțin informații semnificative pentru obiectivele studiului. Este important ca fiecare sursă analizată să fie **direct legată de tema cercetării** și să contribuie la **clarificarea întrebărilor de cercetare**.
- ✓ **Contextul istoric și cultural** – Un document trebuie analizat **în raport cu perioada și circumstanțele în care a fost creat**. Un raport guvernamental despre educație din anii '90 poate oferi **o perspectivă valoroasă asupra politicilor din acea perioadă**, dar poate fi irelevant pentru **evaluarea sistemului educațional actual**.

- ✓ **Obiectivitatea și biasul sursei** – Unele documente pot avea **un caracter ideologic**, fiind influențate de **presiuni politice, economice sau sociale**. Cercetătorii trebuie să fie conștienți de aceste limitări și să utilizeze **triangularea** pentru a verifica **coerența informațiilor** între mai multe surse (Colom, 2022).

Prin aplicarea acestor criterii, analiza documentară devine **mai riguroasă**, eliminând **riscul interpretărilor eronate sau distorsionate**.

2. Interpretarea conținutului – Identificarea temelor și mesajelor implicite

După selecția atentă a documentelor, urmează procesul de interpretare a conținutului, care presupune identificarea temelor centrale, analiza limbajului utilizat și explorarea mesajelor ascunse. Acest proces este esențial pentru a decifra intențiile autorilor documentelor și pentru a înțelege influențele culturale și sociale care le-au modelat (Hennink & Kaiser, 2022).

Pentru a structura analiza conținutului, cercetătorii utilizează diferite metode de codificare, printre care:

- **Analiza tematică** – Identificarea și organizarea temelor recurente care apar în documente. Spre exemplu, într-un studiu despre reformele educaționale, pot apărea teme precum „**echitate în educație**”, „**digitalizarea procesului de învățare**” sau „**formarea continuă a profesorilor**” (Falter et al., 2022).
- **Analiza discursului** – Examinarea modului în care **limbajul și formulările utilizate influențează percepțiile și interpretările**. Spre exemplu, diferența dintre expresiile „**elevi cu cerințe educaționale speciale**” și „**copii cu dizabilități**” poate reflecta schimbări de perspectivă în politicile educaționale.
- **Analiza semiotică** – Studiarea **simbolurilor și reprezentărilor vizuale** din documente și artefacte culturale. Această metodă este frecvent utilizată în **analiza imaginilor din media, afișelor educaționale sau materialelor de propagandă** (Lofland et al., 2022).

Interpretarea conținutului trebuie să fie **obiectivă, dar și reflexivă**, cercetătorii fiind **conștienți de propriile biasuri** în procesul de analiză.

3. Compararea cu alte metode de colectare a datelor – Triangularea pentru validare

O analiză documentară de succes nu ar trebui să fie realizată **izolat**, ci integrată într-un cadru de cercetare mai amplu. Pentru a **crește validitatea și fidelitatea rezultatelor**, cercetătorii utilizează **triangularea metodologică**, adică **comparația și coroborarea** datelor documentare cu informații provenite din alte surse (Susanto et al., 2024).

🔗 Cum se poate face triangularea datelor?

- ✓ **Compararea documentelor cu interviuri** – Dacă un raport guvernamental susține că un program educațional a fost un succes, dar interviurile cu profesori relevă dificultăți în implementare, cercetătorii pot identifica discrepanțe și pot investiga mai profund cauzele acestora.
- ✓ **Coroborarea cu date observaționale** – De exemplu, dacă un document afirmă că o școală promovează „**încluziunea și diversitatea**”, dar observațiile din teren arată o **lipsă de resurse pentru elevii din medii defavorizate**, acest contrast poate scoate la iveală **diferența dintre politicile oficiale și realitatea practică** (Hammerton & Munafò, 2021).
- ✓ **Compararea surselor multiple** – Analizarea unor documente din surse diferite (guvernamentale, academice, media) poate ajuta la **identificarea unor narrative dominante și a eventualelor omisiuni**.

Prin această abordare, analiza documentară devine nu doar un exercițiu de colectare a informațiilor, ci și un proces critic de evaluare și interpretare, esențial pentru înțelegerea profundă a fenomenelor sociale.

Analiza documentelor și artefactelor este o metodă calitativă indispensabilă, care completează interviurile, observațiile și focus grupurile în procesul de cercetare. Printr-o selecție riguroasă a surselor, interpretarea atentă a conținutului și triangularea metodologică, cercetătorii pot obține o perspectivă detaliată și nuanțată asupra realităților sociale, educaționale și culturale.

Într-o lume caracterizată de fluxuri informaționale rapide și de schimbări continue, utilizarea unei metodologii critice și reflexive în analiza documentară devine esențială pentru dezvoltarea unor politici publice, strategii educaționale și inițiative sociale bine fundamentate (Lim, 2024).

CAPITOLUL 3.

Pregătirea datelor calitative pentru analiză

Pregătirea datelor calitative pentru analiză reprezintă un proces fundamental în orice cercetare calitativă, având rolul de a transforma datele brute – adesea complexe și nestructurate – în informații coerente, relevante și interpretabile. Acest proces este esențial pentru a asigura validitatea și fidelitatea rezultatelor și implică mai multe etape critice, printre care transcrierea datelor, codificarea și verificarea calității (Welsh, 2002; Woods et al., 2016).

Datele calitative sunt, prin natura lor, bogate în detalii și capabile să surprindă complexitatea fenomenelor sociale, psihologice și educaționale. Însă, această bogăție informațională vine la pachet cu provocări metodologice legate de organizarea și interpretarea lor. Tocmai de aceea, un proces riguros de pregătire a datelor este crucial pentru asigurarea unei analize consistente și transparente.

Spre deosebire de datele cantitative, care pot fi analizate prin formule statistice și metode de prelucrare numerică, datele calitative necesită o abordare interpretativă, în care contextul, semnificațiile și relațiile dintre concepte sunt esențiale (Swygart-Hobaugh, 2019). Un set de date nepregătit corespunzător poate duce la interpretări eronate, inconsecvențe analitice și dificultăți în reproducerea cercetării (Woods et al., 2016).

O pregătire atentă a datelor calitative permite:

- ✓ O mai bună organizare a informațiilor, facilitând procesul de codificare și interpretare (Azeem, Salfi & Dogar, 2012).
- ✓ Evitarea pierderii detaliilor importante, prin utilizarea unor metode riguroase de transcriere și documentare (Watling, James & Briggs, 2012).
- ✓ Reducerea biasului cercetătorului, prin aplicarea unor strategii de verificare a calității datelor și de triangulare (Pan & Tang, 2020).
- ✓ Maximizarea utilității software-urilor de analiză, precum NVivo și ATLAS.ti, care facilitează organizarea și procesarea datelor într-un mod sistematic (Kraiwanit, Limna & Siripipatthanakul, 2023).

Pregătirea datelor calitative este un proces iterativ, structurat în mai multe etape esențiale. Fiecare dintre acestea contribuie la crearea unei baze solide pentru analiza ulterioară, permițând cercetătorilor să extragă informații relevante din volume mari de date (Phillips & Lu, 2018).

3.1. Transcrierea datelor: proceduri și instrumente

Transcrierea reprezintă primul pas în prelucrarea datelor calitative și constă în **convertirea înregistrărilor audio sau video în text**. Acest proces este esențial deoarece permite cercetătorilor să lucreze **direct cu conținutul conversațiilor, interviurilor sau focus grupurilor**, facilitând codificarea și interpretarea acestora (Zamawe, 2015).

Există mai multe metode de transcriere:

- **Transcrierea completă (verbatim)** – Capturarea exactă a fiecărui cuvânt și sunet, inclusiv pauze și interjecții, fiind utilă în analiza conversațională și studiile psihologice detaliate (Bandara, 2006).
- **Transcrierea selectivă** – Extrage doar informațiile relevante, excluzând repetițiile, ezităările sau zgomotele de fundal, fiind recomandată pentru studiile axate pe conținut tematic.
- **Transcriere automată** – Utilizarea software-urilor AI pentru a transforma rapid fișierele audio în text, cu posibilitatea de recenzie și corectare manuală (Hwang, 2008).

În prezent, software-uri precum **NVivo și ATLAS.ti** integrează instrumente avansate de transcriere automată, care recunosc vorbitorii și sincronizează textul cu înregistrările audio, reducând semnificativ timpul necesar transcrierii manuale (Ronzani et al., 2020).

3.1.1. Exemple de utilizare în software-uri dedicate (NVivo, ATLAS.ti)

În prezent, software-urile specializate, precum **NVivo și ATLAS.ti**, permit automatizarea transcrierii, reducând considerabil timpul necesar procesului.

- **NVivo** oferă instrumente integrate pentru importul, organizarea și transcrierea automată a fișierelor audio/video. De asemenea, permite eticheta automată a vorbitorilor și compararea transcrierii automate cu originalul (Kraiwanit, Limna & Siripipatthanakul, 2023).

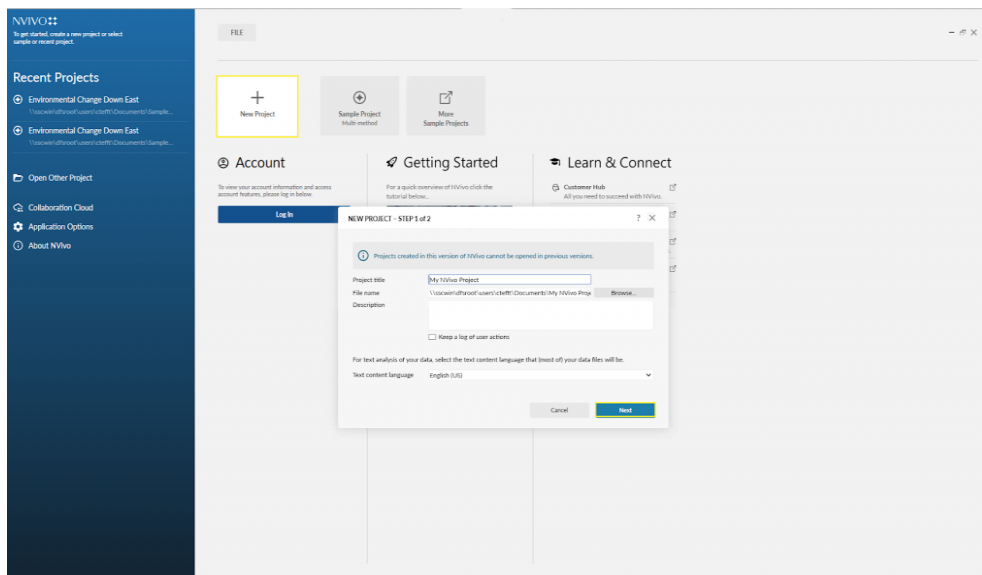

Figura 1. Crearea unui nou proiect în NVivo

Această captură de ecran ilustrează interfața software-ului NVivo în momentul inițierii unui **nou proiect de analiză calitativă**. În partea stângă, se observă secțiunea "**Recent Projects**", care permite accesul rapid la proiectele recente, precum și opțiuni pentru **deschiderea unui proiect existent, colaborare în cloud și setări ale aplicației**.

În centrul imaginii, fereastra "**NEW PROJECT – STEP 1 OF 2**" afișează câmpurile esențiale pentru configurarea unui nou proiect:

- **Project Title** – denumirea proiectului.
- **File Name** – locația și denumirea fișierului salvat.
- **Description** – o scurtă descriere a proiectului.
- **Keep a log of user actions** – opțiune care permite înregistrarea acțiunilor utilizatorului pentru a facilita urmărirea modificărilor realizate în proiect.
- **Text Content Language** – setarea limbii pentru analiza textelor importate.

În partea superioară a imaginii, sunt disponibile opțiuni de **navigare și suport**, inclusiv accesul la **tutoriale și documentație NVivo**. Această etapă este crucială pentru organizarea eficientă a datelor calitative și pentru configurarea corectă a proiectului înainte de analiza propriu-zisă.

După crearea unui nou proiect în **NVivo**, următorul pas esențial este **importul datelor** care vor fi analizate. Această etapă este crucială deoarece definește structura inițială a proiectului și permite cercetătorului să gestioneze eficient volume mari de date calitative.

Pentru a adăuga surse de date în proiect, utilizatorii trebuie să navigheze la **tab-ul "Import"**, care oferă multiple opțiuni pentru încărcarea fișierelor. NVivo acceptă o gamă variată de **formate de date**, incluzând texte, tabele, fișiere multimedia și imagini, facilitând astfel analiza unui spectru larg de informații calitative și cantitative (Woods et al., 2016).

NVivo permite integrarea unor surse diverse de date, fiecare având un **rol specific în analiza calitativă**:

1. **Documente textuale** – Una dintre cele mai utilizate categorii de date importate în NVivo. Acestea includ:
 - o **Fișiere Word** (.docx) – utilizate frecvent pentru transcrierea interviurilor și notițelor de cercetare.
 - o **Fișiere PDF** (.pdf) – ideale pentru analize de documente academice, rapoarte guvernamentale sau politici educaționale.
 - o **Fișiere text simple** (.txt, .rtf) – utile pentru transcrieri brute sau notițe rapide.
2. **Seturi de date** – NVivo permite importul și analiza **datelor tabelare**, facilitând astfel prelucrarea informațiilor colectate din chestionare, sondaje sau baze de date statistice. Printre formatele acceptate se numără:
 - o **Fișiere Excel** (.xlsx, .csv) – utilizate în cercetările mixte pentru integrarea datelor cantitative cu cele calitative.
 - o **Fișiere text delimitate** (.txt) – utile în analiza datelor provenite din exporturile sistemelor de management al învățării sau al cercetării.
3. **Fișiere audio și video** – Acestea sunt esențiale pentru **analiza interviurilor și focus grupurilor**, permițând transcrierea și codificarea directă în NVivo:

- o **Formate audio** (.mp3, .m4a, .wma, .wav) – utilizate pentru analiza discursului și a interviurilor înregistrate.
 - o **Formate video** (.mp4, .mov, .qt) – relevante pentru studiile bazate pe analiza comportamentală și observațională.
4. **Fișiere de imagine** – NVivo suportă și importul de imagini, oferind posibilitatea de **codificare vizuală a datelor**. Printre formatele acceptate se numără:
- o **.jpg, .png, .bmp, .gif, .tiff** – utilizate în analiza vizuală a artefactelor culturale, materialelor didactice, schițelor și fotografiilor documentare (Zamawe, 2015).

După importul fișierelor, NVivo permite organizarea acestora în **structuri ierarhice**, facilitând accesul rapid și analiza detaliată:

- ✓ **Gruparea documentelor în foldere tematice** – Util pentru organizarea interviurilor în funcție de participanți sau a documentelor academice după sursă.
- ✓ **Utilizarea memoirilor** – Cercetătorii pot adăuga note analitice pentru fiecare document importat, facilitând reflexivitatea și interpretarea datelor (Robins & Eisen, 2017).
- ✓ **Conectarea datelor importate** – NVivo permite corelarea fișierelor text cu fișiere audio/video sau imagini, creând o **rețea interactivă de informații**.

Avantajele utilizării NVivo pentru importul și gestionarea datelor:

- ✓ **Automatizarea procesului** – Funcțiile de recunoaștere a textului și transcrierea automată a fișierelor audio/video reduc timpul necesar procesării manuale.
- ✓ **Compatibilitate extinsă** – Suportă multiple formate de fișiere, permițând integrarea mai multor tipuri de date într-o singură platformă (Azeem, Salfi & Dogar, 2012).
- ✓ **Flexibilitate și adaptabilitate** – Cercetătorii pot personaliza structura proiectului în funcție de nevoile studiului lor (Phillips & Lu, 2018).

Importul datelor în NVivo este o etapă fundamentală pentru organizarea eficientă a cercetării calitative, oferind un mediu robust pentru analiză, codificare și vizualizare.

3. Pregătirea datelor calitative pentru analiză

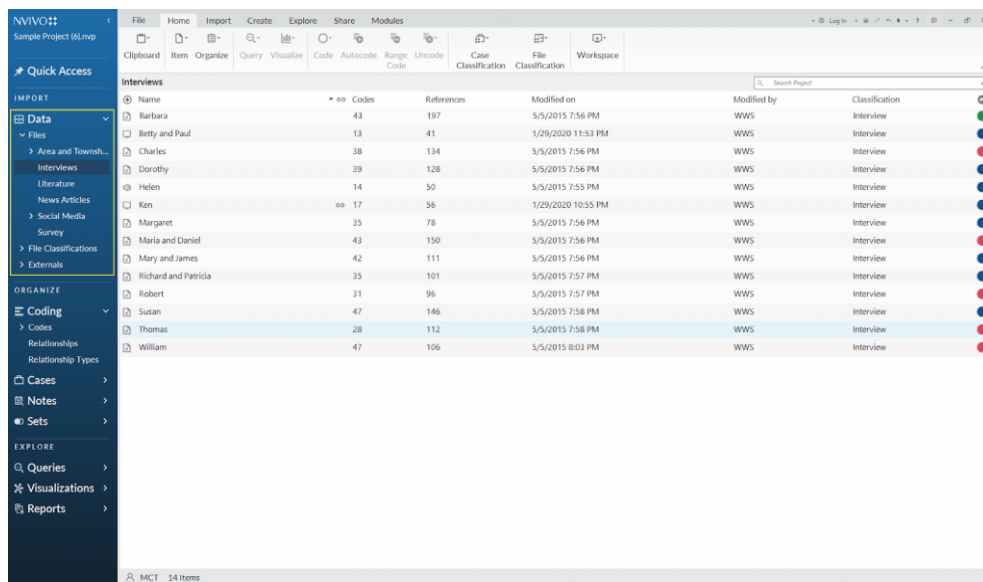

Figura 2. Organizarea și clasificarea interviurilor în NVivo

Această captură de ecran ilustrează modul în care **interviurile** sunt organizate și gestionate într-un proiect NVivo. Fereastra principală afișează o listă de **interviuri importate**, fiecare dintre ele având asociate mai multe atribute esențiale pentru analiza calitativă.

1. **Panoul din stânga ("Import")** – Structura proiectului este organizată pe categorii, incluzând:
 - o **Data > Interviews** – Folder dedicat interviurilor importate.
 - o **Files** – Conține alte surse de date, precum literatură, știri, rețele sociale și chestionare.
 - o **File Classifications** – Permite organizarea documentelor după tipologie.
2. **Tabelul central ("Interviews")** – Conține metadate despre fiecare interviu, inclusiv:
 - o **Numele participanților** – Fiecare rând corespunde unui interviu individual.
 - o **Numărul de coduri aplicate ("Codes")** – Indică numărul de etichete tematice asociate fiecărui interviu.
 - o **Numărul de referințe ("References")** – Reprezintă fragmentele de text codificate.

- o **Data ultimei modificări ("Modified on")** – Istoricul editărilor fiecărui interviu.
 - o **Persoana care a modificat fișierul ("Modified by")** – Atribuirea modificărilor unui utilizator.
 - o **Clasificarea documentului ("Classification")** – Toate fișierele sunt etichetate ca **"Interview"**, indicând faptul că sunt transcrieri de interviuri.
3. **Indicatorii colorați din dreapta ("Classification")** – Permite vizualizarea rapidă a interviurilor pe baza unui sistem de clasificare prin culori.

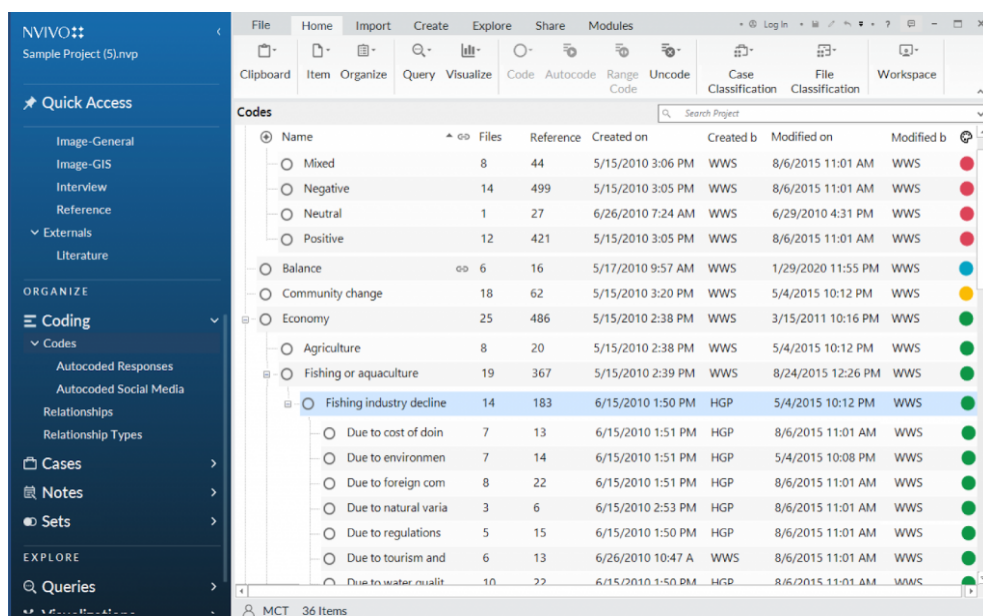

Figura 3. Organizarea și vizualizarea codurilor tematice în NVivo

Această captură de ecran ilustrează modul în care **NVivo** permite organizarea, clasificarea și analiza codurilor tematice în cadrul unui proiect de cercetare calitativă. Ecranul este împărțit în mai multe secțiuni esențiale pentru gestionarea eficientă a datelor codificate.

3. Pregătirea datelor calitative pentru analiză

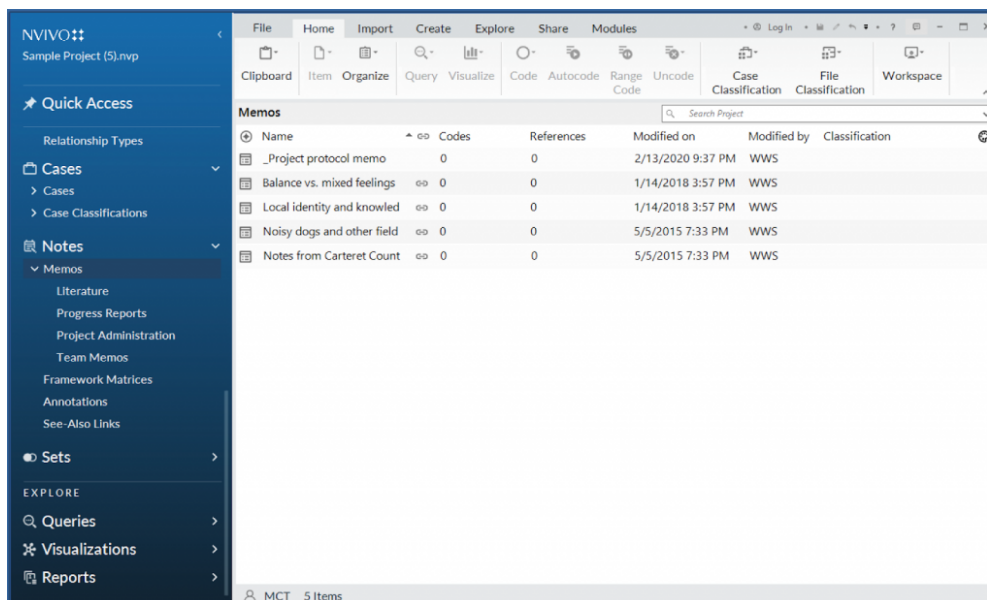

Figura 4. Gestionarea și organizarea memourilor în NVivo

Această captură de ecran ilustrează modul în care **NVivo** permite gestionarea **memourilor** – notițe analitice și observații ale cercetătorului – esențiale în procesul de analiză calitativă. Memourile sunt utilizate pentru a documenta reflecții asupra datelor, observații legate de codificare sau orice altă informație relevantă care poate influența interpretarea rezultatelor.

Astfel, software-ul NVivo, este recunoscut pentru capacitatea sa de a sprijini cercetătorii în gestionarea volumului mare de date prin funcții avansate de codificare, interogare și vizualizare a relațiilor dintre concepte (Azeem, Salfi & Dogar, 2012; Allsop et al., 2022).

Un avantaj major al utilizării NVivo constă în **automatizarea procesului de codificare**, ceea ce reduce erorile umane și sporește fidelitatea interpretărilor (Swygart-Hobaugh, 2019). Funcționalitățile sale, precum analiza frecvenței cuvintelor și interogările avansate, facilitează identificarea tiparelor și tendințelor în datele calitative, ceea ce contribuie la o interpretare mai riguroasă și obiectivă a fenomenelor sociale și educaționale (Watling, James & Briggs, 2012). De asemenea, analiza calitativă asistată de software permite triangularea datelor, integrând multiple surse pentru validarea rezultatelor (Pan & Tang, 2020). În studiile sociale, de exemplu, cercetătorii pot utiliza NVivo pentru a analiza

interviuri, grupuri de discuție și documente, obținând o imagine de ansamblu mai clară asupra subiectului investigat (Kraiwanit, Limna & Siripipatthanakul, 2023).

O altă dimensiune importantă a analizei calitative digitale este capacitatea de a **crea rețele conceptuale și vizualizări grafice**, facilitând explorarea conexiunilor dintre teme (Alam, 2021; Robins & Eisen, 2017). Aceste funcționalități sunt deosebit de utile în studii interdisciplinare, unde cercetătorii trebuie să sintetizeze informații din domenii diferite (Sotiriadou, Brouwers & Le, 2014). Mai mult, utilizarea software-urilor precum NVivo este benefică și în domeniul educației, oferind un suport pentru analiza interacțiunilor din mediul academic și evaluarea strategiilor pedagogice bazate pe metode calitative (Ozkan, 2004).

Pe lângă beneficiile evidente, există și provocări asociate cu utilizarea software-urilor pentru analiza calitativă. Printre acestea se numără curba de învățare ridicată și necesitatea unei pregătiri specifice pentru a utiliza eficient instrumentele avansate de analiză (Zamawe, 2015). De asemenea, în ciuda avantajelor oferite de codificarea automatizată, interpretarea rezultatelor necesită totuși o abordare reflexivă și critică pentru a evita supra-teoretizarea sau pierderea contextului social al datelor (Phillips & Lu, 2018; Walsh, 2003). De aceea, mulți cercetători recomandă utilizarea unei abordări hibride, combinând analiza automatizată cu o interpretare manuală atentă pentru a asigura validitatea rezultatelor (Andrew, Salamonson & Halcomb, 2008).

- **ATLAS.ti dispune de AI-powered transcription, care sprijină recunoașterea vocală în peste 30 de limbi și sincronizarea textului cu înregistrările audio (Ronzani et al., 2020).**

Imaginea de mai jos (Figura 6) ilustrează interfața software-ului **ATLAS.ti**, un instrument utilizat pentru analiza datelor calitative. Fereastra afișată aparține etapei de **creare a unui nou proiect**, oferind utilizatorului posibilitatea de a introduce un nume pentru proiect și un comentariu suplimentar.

1. Fereastra centrală „New Project”

- o Permite introducerea unui **nume** pentru proiect (*Project Name*). În exemplu, utilizatorul a ales numele „TEST”.
- o Oferă un câmp pentru **comentarii** (*Comment*), unde se pot introduce detalii suplimentare despre scopul proiectului.

3. Pregătirea datelor calitative pentru analiză

- o Butonul „**Create**” finalizează procesul de inițiere a proiectului, iar butonul „**Cancel**” permite anularea acestei acțiuni.

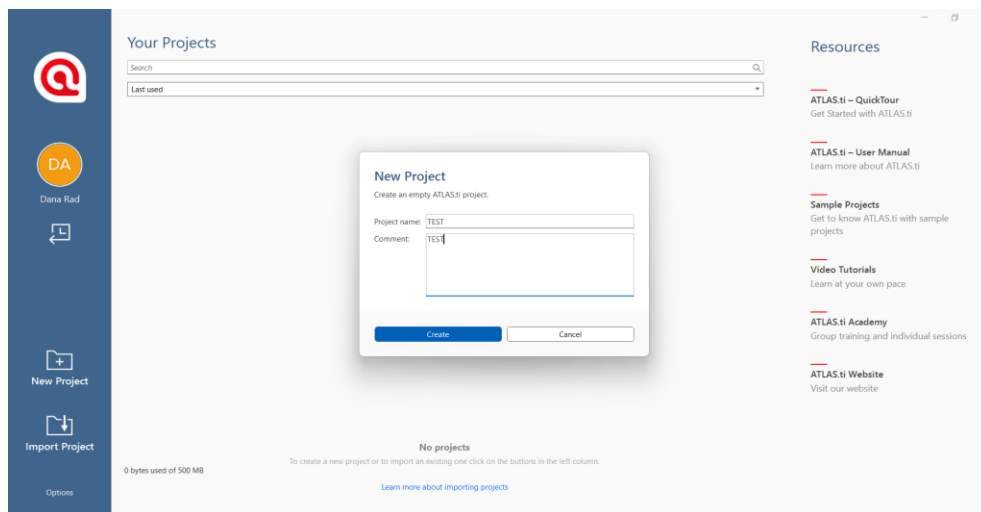

Figura 6. Crearea unui nou proiect în ATLAS.ti

2. Meniul din stânga – „Your Projects”

- o Secțiunea unde sunt listate proiectele salvate anterior. Deoarece este prima utilizare, nu există încă proiecte disponibile.
- o Opțiuni pentru **crearea unui nou proiect** (*New Project*) sau **importul unuia existent** (*Import Project*).

3. Panoul din dreapta – „Resources”

- o Include linkuri utile pentru utilizatorii noi:
 - **ATLAS.ti QuickTour** – Ghid de inițiere în software.
 - **User Manual** – Manualul complet de utilizare.
 - **Sample Projects** – Exemple de proiecte pentru familiarizare cu platforma.
 - **Video Tutorials** și **ATLAS.ti Academy** – Resurse educaționale și cursuri de instruire.
 - **ATLAS.ti Website** – Acces la site-ul oficial pentru actualizări și suport.

Crearea unui proiect în ATLAS.ti reprezintă **prima etapă a unei analize calitative**, permițând cercetătorilor să organizeze și să gestioneze eficient datele colectate. După finalizarea acestui pas, utilizatorul poate importa și codifica datele, facilitând analiza tematică și interpretarea informațiilor.

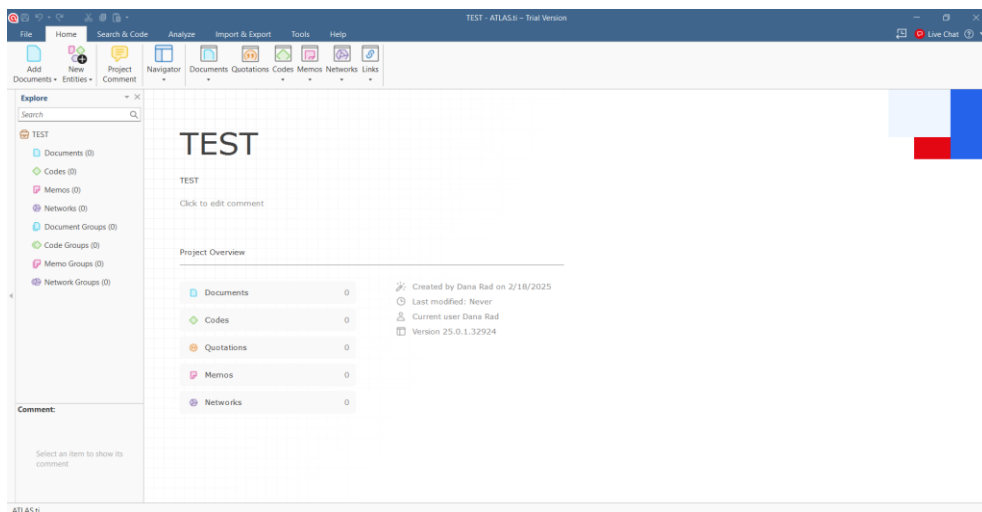

Figura 7. Interfața principală a unui proiect nou în ATLAS.ti

Această imagine (Figura 7) ilustrează interfața principală a software-ului **ATLAS.ti** după crearea unui nou proiect denumit „TEST”. ATLAS.ti este un instrument puternic pentru analiza datelor calitative, permițând utilizatorilor să organizeze, codifice și interpreteze date textuale, audio și vizuale.

1. Zona centrală – Panoul de vizualizare al proiectului

- o Afișează numele proiectului („TEST”) și oferă posibilitatea de a adăuga comentarii.
- o Secțiunea „**Project Overview**” prezintă o imagine de ansamblu a componentelor proiectului, cum ar fi **documentele, codurile, citatele, memoirile și rețelele** utilizate pentru organizarea și analiza datelor.
- o Informațiile despre proiect indică utilizatorul curent („Dana Rad”), data creării (18 februarie 2025) și versiunea software-ului utilizată (**ATLAS.ti 25.0.1.32924**).

2. Panoul din stânga – „Explore”

- o Acesta include structura proiectului și permite accesul rapid la diferite elemente:
 - **Documents (0)** – Documentele încărcate în proiect.
 - **Codes (0)** – Codurile utilizate pentru clasificarea datelor.
 - **Memos (0)** – Notițe și observații ale cercetătorului.
 - **Quotations (0)** – Pasaje extrase din documente pentru analiză.

- **Network Groups (0)** – Rețelele conceptuale care vizualizează relațiile dintre concepte.

3. Bara de instrumente din partea de sus

- o Conține mai multe funcții esențiale pentru analiza calitativă:
 - **File** – Gestionarea proiectului și importul de date.
 - **Home** – Opțiuni pentru adăugarea de documente și entități noi.
 - **Search & Code** – Funcții avansate pentru codificarea și căutarea datelor.
 - **Analyze** – Instrumente pentru analiza aprofundată a datelor.
 - **Import & Export** – Opțiuni pentru importul și exportul fișierelor și codurilor.
 - **Tools** – Funcționalități suplimentare pentru personalizarea interfeței și gestionarea proiectului.

Această interfață reprezintă **punctul de plecare** al unui proiect în ATLAS.ti. De aici, utilizatorul poate începe importul de documente, codificarea datelor și construirea rețelilor analitice. Structurarea clară a componentelor proiectului permite cercetătorilor să urmărească și să organizeze eficient informațiile, facilitând interpretarea riguroasă a datelor calitative.

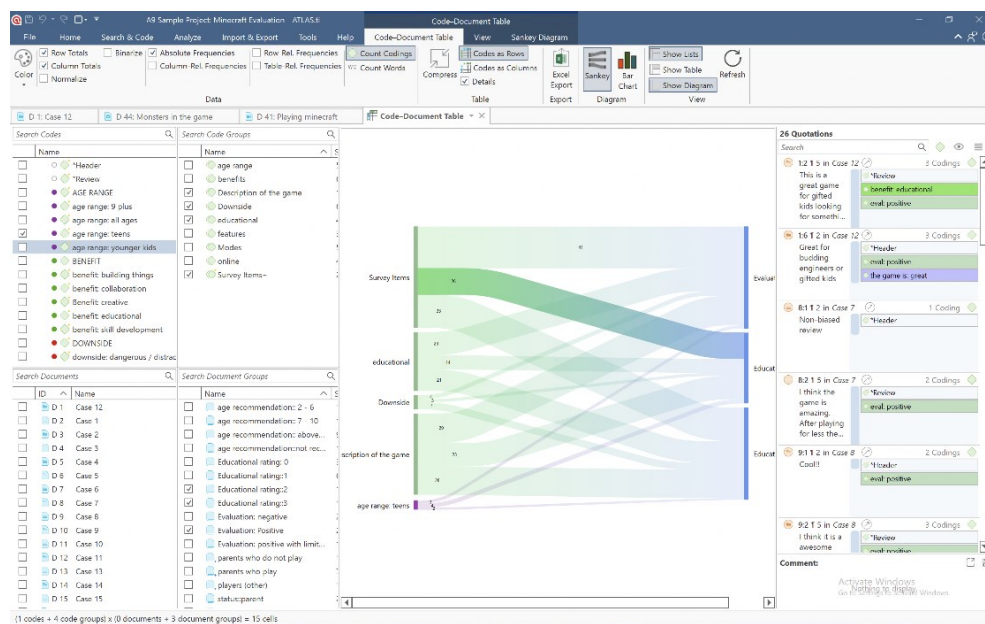

Figura 8. Vizualizarea codificării datelor utilizând diagrame Sankey în ATLAS.ti

Această figură (Figura 8) prezintă **interfața ATLAS.ti** într-un proiect de analiză calitativă, utilizând **diagrama Sankey** pentru vizualizarea relațiilor dintre coduri și documente. ATLAS.ti este un instrument esențial pentru analiza datelor calitative, oferind funcționalități avansate de organizare, codificare și vizualizare a informațiilor extrase din date textuale.

1. Panoul din stânga – Lista codurilor și grupurilor de documente

- o Conține coduri utilizate în analiză, cum ar fi vârsta recomandată, beneficii, descrierea jocului și riscuri.
- o Codurile sunt organizate în grupuri tematice, permițând clasificarea și căutarea rapidă a informațiilor relevante.

2. Zona centrală – Diagrama Sankey pentru analiza codurilor și documentelor

- o Această diagramă ilustrează distribuția și co-apariția codurilor în documentele analizate.
- o Fluxurile de culori indică relațiile dintre diferitele categorii tematice, facilitând interpretarea tendințelor și a legăturilor dintre variabilele studiate.

3. Panoul din dreapta – Citate extrase din documente

- o Afișează exemple specifice de citate asociate codurilor, cu etichete precum „**benefic educațional**”, „**evaluare pozitivă**” și „**jocul este grozav**”.
- o Permite navigarea rapidă între fragmentele de text relevante pentru analiza calitativă.

Diagrama Sankey este un instrument vizual eficient care ajută cercetătorii să identifice tipare și relații între concepte, facilitând interpretarea datelor calitative. Utilizată în ATLAS.ti, această metodă oferă o perspectivă clară asupra distribuției codurilor, fiind esențială pentru studiile din domeniile educației, psihologiei și științelor sociale. Această funcționalitate permite triangularea datelor, combinând analiza vizuală cu explorarea textelor pentru a obține o înțelegere profundă a fenomenului studiat.

Astfel, software-urile de analiză calitativă a datelor, precum ATLAS.ti și NVivo, au devenit instrumente esențiale pentru cercetătorii care lucrează cu volume mari de date textuale, oferind metode eficiente de organizare, codificare

și interpretare a informațiilor. Un studiu amplu realizat de Woods, Paulus, Atkins și Macklin (2016) analizează utilizarea acestor platforme în cercetările calitative publicate între 1994 și 2013, evidențiind potențialul lor în optimizarea proceselor de analiză, dar și provocările legate de integrarea lor efectivă în metodologiile de cercetare.

Într-o evaluare detaliată a ATLAS.ti, Hwang (2008) subliniază avantajele acestui software în gestionarea datelor nestructurate, menționând funcționalitățile avansate de codificare și posibilitatea de a explora relațiile dintre concepte. Cu toate acestea, utilizarea eficientă a programului necesită o pregătire metodologică solidă, pentru a evita supra-dependența de tehnologie în detrimentul unei analize critice aprofundate. Într-un studiu aplicat, Ronzani, da Costa, da Silva, Pigola și de Paiva (2020) oferă un exemplu concret de utilizare a ATLAS.ti, demonstrând capacitatea software-ului de a facilita identificarea și reprezentarea vizuală a temelor emergente, în special prin tehnici de codificare iterativă și analiza rețelelor de concepte.

Metodele avansate de analiză, cum ar fi extended case method, au fost implementate cu succes în ATLAS.ti pentru analiza interviurilor semi-structurate, așa cum arată Vila-Henninger (2019). Acest cadru metodologic permite cercetătorilor să urmărească evoluția și conexiunile ideilor în timp, oferind o abordare interpretativă robustă. De asemenea, Adelowotan (2021) reflectează asupra utilizării ATLAS.ti în cadrul unei cercetări doctorale, evidențiind avantajele acestuia în gestionarea unui volum mare de date și asigurarea unei transparențe sporite în procesul de analiză. Aceste instrumente au revoluționat analiza calitativă, reducând erorile umane și facilitând un proces mai eficient de organizare a datelor (Woods et al., 2016).

3.2. Codificarea datelor: abordări manuale și automatizate

Codificarea reprezintă un pas fundamental în analiza datelor calitative, având rolul de a transforma informațiile brute în unități conceptuale structurate. Acest proces permite cercetătorilor să identifice tipare recurente, să exploreze relații între concepte și să genereze interpretări riguroase ale datelor colectate. Alegerea metodei de codificare depinde de natura cercetării, de volumul de date și de

obiectivele analizei (Wong, 2008). În esență, codificarea poate fi realizată fie manual, printr-un proces reflexiv și iterativ, fie automatizat, utilizând software-uri specializate, cum ar fi NVivo sau ATLAS.ti, care optimizează analiza prin instrumente avansate de căutare și organizare a informației (Phillips & Lu, 2018).

Există mai multe abordări de codificare, fiecare având avantaje distincte în funcție de specificul studiului. Codificarea deschisă este una dintre cele mai utilizate metode, implicând identificarea categoriilor emergente direct din date, fără utilizarea unui cadru teoretic prestabilit. Această tehnică este esențială în cercetările exploratorii, deoarece permite o abordare inductivă a analizei, facilitând descoperirea unor perspective noi (Ozkan, 2004). Pe de altă parte, codificarea axată presupune organizarea temelor identificate în categorii mai generale, stabilind relații între acestea. Această metodă este deosebit de utilă în studiile care urmăresc să analizeze conexiunile dintre diverse dimensiuni ale fenomenelor sociale și educaționale (Andrew, Salamonson & Halcomb, 2008).

Cu avansul tehnologic, codificarea automatizată a devenit o alternativă eficientă, în special pentru analize care implică volume mari de date. Utilizarea programelor precum NVivo sau ATLAS.ti permite extragerea automată a modelelor lingvistice și a relațiilor semantice, bazându-se pe algoritmi de inteligență artificială pentru identificarea categoriilor relevante (Vila-Henninger, 2019). Aceste instrumente sunt extrem de utile în cercetările complexe, deoarece oferă funcționalități avansate de analiză a co-ocurenței termenilor și posibilitatea de a crea reprezentări vizuale interactive ale relațiilor dintre coduri (Adelowotan, 2021).

În ceea ce privește preferințele cercetătorilor pentru software-urile de analiză calitativă, NVivo este recunoscut pentru capacitatea sa de a structura și vizualiza datele într-un mod intuitiv. Funcțiile avansate de căutare și organizare permit utilizatorilor să clasifice eficient informațiile și să creeze rețele semantice detaliate. De asemenea, instrumentele de vizualizare grafică ajută la interpretarea mai clară a conexiunilor dintre teme (Phillips & Lu, 2018). Pe de altă parte, ATLAS.ti se remarcă prin funcțiile sale de analiză a co-ocurenței și capacitatea de a evidenția relațiile dintre teme prin diagrame interactive. Această abordare facilitează înțelegerea modului în care conceptele sunt interconectate în cadrul unui set de date, oferind o perspectivă mai detaliată asupra fenomenului studiat (Adelowotan, 2021).

Astfel, procesul de codificare este esențial pentru analiza calitativă, oferind un cadru clar de organizare și interpretare a datelor. Alegerea metodei adecvate – manuală sau automatizată – depinde de obiectivele cercetării și de disponibilitatea resurselor tehnologice. Avansul în dezvoltarea software-urilor de analiză calitativă a facilitat semnificativ procesul de codificare, permițând cercetătorilor să extragă insight-uri relevante și să vizualizeze relațiile complexe dintre concepte într-un mod mai eficient.

3.2.1. Ghid practic pentru inițierea procesului de codificare

Procesul de codificare este esențial în analiza calitativă, deoarece permite organizarea și structurarea datelor într-un mod care facilitează identificarea tiparelor și a relațiilor dintre concepte. O codificare bine realizată asigură o interpretare riguroasă și o validare solidă a concluziilor cercetării. În acest context, ghidul practic pentru inițierea procesului de codificare include mai multe etape fundamentale, fiecare având un rol crucial în analiza calitativă (Andrew, Salamonson & Halcomb, 2008).

1. Pregătirea datelor

Primul pas în procesul de codificare constă în pregătirea și organizarea datelor. Este esențial ca transcrierea interviurilor, observațiilor sau a altor surse de date să fie clară și completă. Datele trebuie importate într-un software de analiză calitativă, precum NVivo sau ATLAS.ti, pentru a permite o gestionare eficientă a informațiilor și pentru a facilita procesul de codificare (Phillips & Lu, 2018). O transcriere bine structurată și organizată reduce riscul de pierdere a informațiilor esențiale și permite o analiză coerentă.

2. Definirea unui set inițial de coduri

Înainte de aplicarea codificării, cercetătorul trebuie să stabilească un set inițial de coduri bazate pe obiectivele cercetării. Aceste coduri pot fi generate fie printr-o abordare inductivă, în care categoriile emergente sunt extrase direct din date, fie printr-o abordare deductivă, în care se utilizează un cadru teoretic preexistent (Ozkan, 2004). Software-urile de analiză calitativă oferă posibilitatea de a structura aceste coduri într-o manieră organizată, facilitând ulterior analiza comparativă.

3. Aplicarea codurilor

Odată definite categoriile, acestea sunt aplicate pe segmentele de text relevante. Codificarea poate fi realizată manual, prin recenzia textului și etichetarea temelor identificate, sau automatizată, folosind funcționalitățile avansate ale software-urilor de analiză calitativă (Andrew, Salamonson & Halcomb, 2008). De exemplu, NVivo permite căutarea și etichetarea automată a termenilor cheie pe baza unor algoritmi de recunoaștere semantică, iar ATLAS.ti oferă instrumente pentru analiza co-ocurenței conceptelor și relațiilor dintre teme (Adelowotan, 2021).

4. Recenzia și ajustarea codificării

După aplicarea inițială a codurilor, este necesară o recenzie a acestora pentru a asigura consistența și claritatea analizei. Acest proces implică ajustarea categoriilor, consolidarea unor teme suprapuse și recodificarea secțiunilor care necesită clarificare (Phillips & Lu, 2018). Software-urile de analiză calitativă facilitează acest proces prin instrumente de vizualizare grafică a relațiilor dintre coduri, permițând cercetătorilor să observe conexiunile dintre concepte într-un mod interactiv.

O codificare bine implementată nu doar că organizează datele, dar oferă și un cadru de interpretare detaliat, facilitând identificarea modelelor și relațiilor dintre variabilele studiate. Prin utilizarea instrumentelor digitale de analiză calitativă, cercetătorii pot automatiza anumite aspecte ale procesului, economisind timp și sporind precizia analizei (Phillips & Lu, 2018). Astfel, codificarea reprezintă o etapă fundamentală în analiza calitativă, contribuind semnificativ la validitatea și fidelitatea concluziilor studiului.

3.3. Verificarea calității datelor și gestionarea biasului cercetătorului

Fidelitatea și validitatea datelor calitative depind de precizia metodei de colectare și de interpretarea obiectivă a acestora. Cercetătorii trebuie să adopte strategii riguroase pentru minimizarea biasului și verificarea consistenței datelor (Allsop et al., 2022).

Metode pentru asigurarea calității datelor:

- ✓ Triangularea metodologică – Compararea rezultatelor obținute din mai multe surse (interviuri, observații, documente) pentru a valida concluziile (Pan & Tang, 2020).
- ✓ Utilizarea mai multor codificatori – Implicarea unui al doilea cercetător în procesul de codificare pentru verificarea obiectivității (Robins & Eisen, 2017).
- ✓ Reflexivitatea cercetătorului – Documentarea propriilor biasuri și menținerea unei atitudini critice în timpul analizei (Kraiwanit, Limna & Siripipatthanakul, 2023).

Biasul cercetătorului este o provocare majoră în analiza calitativă, iar utilizarea unor tehnici riguroase de verificare poate îmbunătăți credibilitatea și replicabilitatea studiilor (Sotiriadou, Brouwers & Le, 2014).

Pregătirea datelor calitative pentru analiză este un proces complex și esențial, care influențează direct calitatea și relevanța rezultatelor cercetării. Fiecare etapă – de la transcriere la codificare și verificarea calității – trebuie realizată cu atenție metodologică pentru a asigura interpretări valide și bine fundamentate.

Utilizarea instrumentelor digitale precum NVivo și ATLAS.ti a transformat procesul de analiză calitativă, oferind posibilități avansate de organizare, vizualizare și triangulare a datelor. Cu toate acestea, succesul unei analize calitative depinde în continuare de expertiza cercetătorului, reflexivitate și aplicarea unor tehnici de validare riguroase (Welsh, 2002; Woods et al., 2016).

CAPITOLUL 4.

Metode fundamentale de analiză calitativă

4.1. Analiza tematică

Analiza tematică este una dintre cele mai utilizate metode de analiză calitativă, oferind un cadru flexibil pentru identificarea, analizarea și raportarea tiparelor din datele calitative (Braun & Clarke, 2006). Această metodă permite cercetătorilor să structureze datele în teme semnificative, ceea ce facilitează interpretarea și înțelegerea fenomenelor sociale și psihologice (Clarke & Braun, 2017). Procesul analizei tematice implică mai multe etape, printre care familiarizarea cu datele, generarea codurilor inițiale, căutarea temelor, recenzia temelor, definirea și denumirea acestora și, în final, elaborarea raportului (Braun & Clarke, 2024).

Analiza tematică poate fi aplicată în diferite domenii, incluzând sănătatea, educația, psihologia și asistența socială. În cercetările din domeniul sănătății și bunăstării, această metodă este utilizată frecvent pentru a explora experiențele subiective ale indivizilor, oferind o perspectivă detaliată asupra impactului factorilor psihosociali asupra vieții cotidiene (Braun & Clarke, 2014). Reflexivitatea joacă un rol esențial în acest proces, cercetătorii fiind încurajați să își examineze influența asupra interpretării datelor și să recunoască propria poziționare în raport cu subiectul cercetat (Braun & Clarke, 2019). Acest aspect este crucial în analiza calitativă, deoarece contribuie la asigurarea unei analize autentice și relevante a datelor (Terry, Hayfield, Clarke & Braun, 2017).

Analiza tematică poate fi realizată utilizând două abordări principale: inductivă și deductivă. Abordarea inductivă permite descoperirea temelor emergente din date, fără a impune un cadru teoretic preexistent (Guest, MacQueen & Namey, 2011). În schimb, abordarea deductivă presupune utilizarea unor concepte și teorii deja existente pentru a structura analiza și interpretarea datelor (Neuendorf, 2018). În ambele cazuri, un element esențial al analizei tematice

este codificarea datelor, care presupune segmentarea informațiilor și atribuirea unor etichete semnificative pentru a evidenția aspectele relevante ale discursului analizat (Clarke & Braun, 2013).

Un aspect important al analizei tematice este aplicabilitatea sa în diverse domenii. De exemplu, în psihologie, analiza tematică a fost utilizată pentru a explora experiențele pacienților în cadrul terapiilor psihologice, permițând identificarea factorilor care influențează eficiența intervențiilor (Joffe, 2011). În asistența socială, această metodă a fost aplicată pentru a înțelege perspectivele beneficiarilor asupra serviciilor sociale, evidențiind barierele și provocările pe care aceștia le întâmpină în accesarea sprijinului necesar (Tuckett, 2005).

În domeniul educației, analiza tematică joacă un rol esențial în înțelegerea experiențelor profesorilor și studenților în cadrul procesului de învățare (Clarke & Braun, 2017). De exemplu, studiile care au utilizat analiza tematică au evidențiat impactul noilor tehnologii asupra procesului de învățare și modul în care studenții își construiesc cunoștințele într-un mediu digital (Squires, 2023). Astfel, această metodă permite cercetătorilor să exploreze în profunzime aspectele fundamentale ale educației și să identifice factorii care contribuie la îmbunătățirea rezultatelor academice (Braun & Clarke, 2019).

Un alt aspect relevant al analizei tematice este integrarea sa în metodele mixte de cercetare, în care analiza calitativă este combinată cu metode cantitative pentru a oferi o perspectivă mai amplă asupra fenomenelor studiate (Braun & Clarke, 2014). De exemplu, în cercetările din domeniul sănătății mintale, analiza tematică a fost utilizată pentru a interpreta răspunsurile pacienților la chestionare, oferind astfel o înțelegere detaliată a impactului diferitelor tratamente (Braun & Clarke, 2024).

Astfel, analiza tematică este o metodă extrem de versatilă și relevantă în cercetarea calitativă, oferind un cadru clar pentru identificarea și interpretarea tiparelor din datele calitative. Prin aplicarea sa în multiple domenii, această metodă contribuie la o mai bună înțelegere a experiențelor umane și la dezvoltarea de intervenții și politici bazate pe dovezi (Guest, MacQueen & Namey, 2012).

4.1.1. Proceduri și exemple aplicate în asistența socială

În asistența socială, analiza tematică joacă un rol esențial în examinarea experiențelor beneficiarilor și în evaluarea eficacității intervențiilor sociale (Guest, MacQueen & Namey, 2011). Această metodă permite identificarea temelor recurente din discursurile participanților, evidențiind probleme structurale, sociale și emoționale care influențează viața acestora (Braun & Clarke, 2006). Prin aplicarea analizei tematice asupra interviurilor semistructurate și observațiilor din teren, cercetătorii pot obține o înțelegere mai profundă a dinamicii sociale care modelează accesul la servicii sociale și percepția beneficiarilor asupra acestora (Terry, Hayfield, Clarke & Braun, 2017).

Un exemplu concret al utilizării analizei tematice în asistența socială este studiul lui Tuckett (2005), care a analizat experiențele persoanelor vârstnice cu privire la îngrijirea medicală și suportul social. Rezultatele acestui studiu au indicat că barierele în comunicarea cu profesioniștii din domeniul sănătății și lipsa resurselor adecvate sunt factori critici care afectează calitatea vieții beneficiarilor. Într-un alt studiu, Braun și Clarke (2014) au explorat modul în care tinerii din medii defavorizate percep programele de incluziune socială, descoperind că lipsa unei perspective participative în elaborarea politicilor publice limitează eficacitatea acestora.

Metoda analizei tematice este deosebit de utilă în cercetările asupra grupurilor vulnerabile, unde experiențele individuale sunt esențiale pentru a contura o imagine clară a provocărilor și resurselor existente (Joffe, 2011). De exemplu, în studiile privind persoanele fără adăpost, analiza tematică a interviurilor a relevat teme precum stigmatizarea socială, dificultățile birocratice în accesarea serviciilor sociale și impactul traumei asupra capacității de reintegrare (Vaismoradi, Turunen & Bondas, 2013). Prin codificarea detaliată a acestor aspecte, cercetătorii au putut propune recomandări pentru îmbunătățirea programelor de sprijin.

Un alt domeniu de aplicare a analizei tematice este în evaluarea programelor de asistență socială destinate victimelor violenței domestice. Studiile au arătat că analiza detaliată a testimonialelor victimelor poate scoate la iveală aspecte precum lipsa sprijinului juridic adecvat, impactul psihologic pe termen lung și nevoia de strategii mai eficiente de intervenție (Neuendorf, 2018). De exemplu,

Clarke și Braun (2017) au utilizat analiza tematică pentru a investiga impactul consilierii psihologice asupra femeilor care au fost victime ale abuzului, identificând tipare legate de redobândirea autonomiei și procesul de vindecare.

Analiza tematică este astfel un instrument valoros pentru înțelegerea profundă a experiențelor beneficiarilor din asistența socială, oferind perspective detaliate asupra barierelor și strategiilor de coping adoptate de aceștia. Această metodă permite cercetătorilor și practicienilor să identifice nevoile reale ale comunităților și să dezvolte intervenții mai eficiente și mai adaptate contextului social specific (Squires, 2023).

4.2. Analiza de conținut

Analiza de conținut este una dintre cele mai vechi și mai robuste metode de analiză calitativă, fiind utilizată pentru interpretarea și clasificarea informațiilor extrase din texte, interviuri, documente, discursuri sau orice alt tip de comunicare scrisă sau orală (Krippendorff, 2018). Această metodă permite identificarea tiparelor, frecvențelor și temelor recurente, facilitând o înțelegere mai detaliată a semnificațiilor implicite și explicite ale unui set de date calitative (Neuendorf, 2018). Prin aplicarea sa riguroasă, analiza de conținut oferă un cadru metodologic sistematic pentru cercetători în diverse domenii, inclusiv în științele sociale, educație, psihologie și sănătate publică (Elo & Kyngäs, 2008).

Analiza de conținut presupune mai multe etape esențiale, incluzând selecția unităților de analiză, codificarea categoriilor și interpretarea datelor (Harwood & Garry, 2003). Selectarea unităților de analiză poate varia de la cuvinte și fraze la teme mai ample sau structuri narrative complete (Boréus & Bergström, 2017). După identificarea acestor unități, cercetătorii aplică procesul de codificare, care implică etichetarea conceptelor semnificative și organizarea acestora în categorii relevante pentru studiul efectuat (Kleinheksel et al., 2020).

Metodele de codificare pot fi atât deductive, bazate pe teorii preexistente, cât și inductive, emergente din datele colectate (Prior, 2014). Codificarea manuală a fost mult timp standardul de aur al analizei de conținut, însă progresele tehnologice au permis utilizarea unor software-uri precum NVivo și MAXQDA pentru a facilita procesul de analiză (Krippendorff, 2018). Aceste instrumente ajută la

identificarea automată a tiparelor și temelor, îmbunătățind precizia și eficiența cercetării (Neuendorf, 2018).

Analiza de conținut este utilizată pe scară largă în diferite discipline pentru a studia fenomene sociale și comportamentale. În psihologie, această metodă a fost aplicată pentru a examina modul în care oamenii își construiesc identitatea prin discurs și pentru a înțelege modelele de comunicare în relațiile interpersonale (Faulkner & Davidson, 2004). În domeniul educației, cercetările bazate pe analiza de conținut au explorat manualele școlare, curriculele educaționale și interacțiunile profesor–elev pentru a identifica influențele sociale asupra procesului de învățare (Harwood & Garry, 2003).

În științele sociale și politice, analiza de conținut a fost folosită pentru a examina discursurile liderilor politici și pentru a evalua tendințele în mass-media (Hermann, 2008). Studiile asupra reprezentărilor de gen în publicitate sau ale stereotipurilor culturale din filme și emisiuni de televiziune au evidențiat modul în care mesajele vizuale și textuale influențează percepțiile și comportamentele publicului (Krippendorff, 1989). Astfel, analiza de conținut devine un instrument puternic pentru a explora structurile ideologice și narrative care stau la baza comunicării de masă (Prior, 2014).

În domeniul sănătății publice, analiza de conținut a fost utilizată pentru a evalua modul în care sunt comunicate informațiile despre bolile infecțioase sau pentru a analiza campaniile de promovare a sănătății (Elo & Kyngäs, 2008). Prin examinarea discursurilor pacienților și a interacțiunilor din spitale, cercetătorii au reușit să evidențieze provocările întâmpinate de grupurile vulnerabile și să propună soluții pentru îmbunătățirea serviciilor medicale (Neuendorf, 2018).

Unul dintre avantajele majore ale analizei de conținut este capacitatea sa de a analiza volume mari de date într-un mod sistematic și reproductibil (Krippendorff, 2018). Această metodă oferă un echilibru între abordările calitative și cantitative, permițând cercetătorilor să măsoare frecvența apariției unor teme și să identifice semnificațiile contextuale ale acestora (Hermann, 2008). De asemenea, analiza de conținut este foarte versatilă, fiind aplicabilă în diverse domenii și tipuri de date (Kleinheksel et al., 2020).

Cu toate acestea, analiza de conținut prezintă și anumite limitări. Fiind o metodă interpretativă, riscul de bias al cercetătorului este ridicat, mai ales dacă

procesul de codificare nu este realizat cu obiectivitate și transparență (Harwood & Garry, 2003). De asemenea, analiza de conținut necesită un efort considerabil în definirea categoriilor de codificare și în stabilirea criteriilor de validitate (Elo & Kyngäs, 2008). Interpretarea datelor poate varia în funcție de cadrul teoretic ales, ceea ce poate influența rezultatele studiului (Boréus & Bergström, 2017).

Astfel, analiza de conținut rămâne una dintre cele mai relevante metode de analiză calitativă, oferind un cadru clar și sistematic pentru explorarea datelor textuale și vizuale. Utilizată în psihologie, educație, științele sociale și sănătate publică, această metodă permite cercetătorilor să identifice și să interpreteze semnificațiile ascunse ale discursului uman și ale interacțiunilor sociale (Krippendorff, 2018). Prin adoptarea unor proceduri riguroase de codificare și interpretare, analiza de conținut poate contribui semnificativ la dezvoltarea cunoașterii și la îmbunătățirea intervențiilor bazate pe date (Neuendorf, 2018).

4.2.1. Tehnici practice pentru identificarea și clasificarea tiparelor

Analiza de conținut este o metodă esențială în cercetarea socială și educațională, fiind utilizată pentru a identifica și clasifica tiparele emergente din datele calitative (Krippendorff, 2018). În mod specific, în practica socială și educațională, această metodă este aplicată pentru a examina modul în care anumite teme sunt reprezentate în discursurile publice, în materialele educaționale și în politicile instituționale (Prior, 2014). Printr-o abordare sistematică a datelor, analiza de conținut permite cercetătorilor să înțeleagă semnificațiile ascunse din spatele informațiilor și să extragă concluzii relevante pentru dezvoltarea teoriilor sociale și educaționale (Elo & Kyngäs, 2008).

Una dintre principalele aplicații ale analizei de conținut este examinarea discursurilor publice, unde este utilizată pentru a detecta schimbările de ton, temele recurente și mesajele ideologice transmise prin intermediul comunicării politice și instituționale (Hermann, 2008). De exemplu, analiza discursurilor politice referitoare la migrație a evidențiat modul în care limbajul influențează percepția publică asupra imigranților și felul în care politicile sunt formulate pentru a răspunde acestor percepții (Boréus & Bergström, 2017). Această metodă

a fost utilizată și pentru a investiga mesajele transmise de liderii guvernamentali în timpul pandemiei de COVID-19, evidențiind variațiile în strategiile de comunicare și nivelul de încredere indus în populație (Neuendorf, 2018).

În educație, analiza de conținut a fost aplicată pentru a evalua programele curriculare și materialele didactice din perspectiva incluziunii și diversității (Elo & Kyngäs, 2008). Cercetările au arătat că manualele școlare pot conține biasuri de gen, culturale sau etnice, influențând astfel în mod indirect atitudinile elevilor și profesorilor (Prior, 2014). Studiile care au analizat aceste materiale au scos la iveală faptul că în multe sisteme educaționale există o reprezentare inegală a femeilor în roluri de lider sau o subreprezentare a minorităților în istoriografia națională (Kleinheksel et al., 2020).

Un alt domeniu de aplicare a analizei de conținut este cercetarea mesajelor transmise prin mass-media și rețelele sociale. Mass-media joacă un rol esențial în modelarea opiniei publice, iar analiza conținutului mediatic permite identificarea narațiunilor dominante și a modului în care evenimentele sunt prezentate publicului (Harwood & Garry, 2003). De exemplu, studiile care au examinat modul în care sunt portretizați refugiații în mass-media au constatat că în funcție de sursa media, aceștia pot fi fie victimizați, fie demonizați, ceea ce influențează percepția publicului asupra migranților (Hermann, 2008).

Pe rețelele sociale, analiza de conținut permite detectarea tiparelor de dezinformare, a discursului instigator la ură și a sentimentului public în fața unor evenimente sociale majore (Neuendorf, 2018). Studiile recente au folosit analiza de conținut pentru a examina propagarea teoriilor conspirației pe platformele digitale și impactul acestora asupra comportamentelor individuale (Krippendorff, 2018). De exemplu, cercetările asupra reacțiilor la vaccinare au arătat că mesajele negative despre vaccinuri sunt de multe ori amplificate de algoritmiile platformelor sociale, creând o percepție distorsionată asupra riscurilor și beneficiilor vaccinării (Elo & Kyngäs, 2008).

Pentru a asigura validitatea și fidelitatea analizelor de conținut, cercetătorii folosesc mai multe tehnici de verificare a tiparelor identificate. Una dintre cele mai utilizate metode este triangularea datelor, care presupune utilizarea mai multor surse pentru a valida interpretările rezultate (Krippendorff, 2018). De exemplu, în studiile despre reprezentările de gen în media, cercetătorii compară analiza

conținutului textual cu analiza imaginilor și a interviurilor cu jurnaliști sau consumatori de media pentru a obține o perspectivă holistică asupra fenomenului studiat (Prior, 2014).

O altă tehnică utilizată este analiza frecvențelor, prin care se determină cât de des apare un anumit concept sau o anumită temă într-un corpus de texte (Boréus & Bergström, 2017). Această metodă este frecvent utilizată în analiza campaniilor electorale, unde cercetătorii urmăresc frecvența utilizării anumitor cuvinte-cheie pentru a identifica strategiile de comunicare ale partidelor politice (Hermann, 2008).

De asemenea, analiza semantică este folosită pentru a explora relațiile dintre conceptele cheie dintr-un text, permițând identificarea modului în care sunt construite narațiunile și argumentele (Harwood & Garry, 2003). Această metodă este aplicată în mod frecvent în studiile care analizează discursul medical, unde cercetătorii investighează felul în care pacienții și medicii comunică despre boală și tratamente (Elo & Kyngäs, 2008).

4.3. Analiza fenomenologică interpretativă (IPA)

Analiza fenomenologică interpretativă (IPA) este o metodă calitativă utilizată pentru a explora și interpreta experiențele subiective ale indivizilor într-un mod detaliat și contextualizat (Smith, Jarman & Osborn, 1999). IPA este profund ancorată în fenomenologie, hermeneutică și ideile lui Heidegger, concentrându-se pe modul în care oamenii înțeleg și trăiesc realitatea prin propria lor perspectivă (Eatough & Smith, 2017). Spre deosebire de alte metode calitative, IPA pune accent pe caracterul reflexiv al cercetării și pe procesul interpretativ prin care experiențele participanților sunt analizate și conceptualizate (Smith, 2011).

IPA își are rădăcinile în fenomenologia lui Husserl și Heidegger, adoptând perspectiva conform căreia experiențele trebuie înțelese în contextul în care se desfășoară și prin prisma semnificațiilor pe care indivizii le atribuie acestora (Larkin, Watts & Clifton, 2006). În acest sens, IPA recunoaște caracterul subiectiv al experiențelor umane și se axează pe explorarea detaliată a acestora printr-un proces interpretativ iterativ (Smith, 2011). De asemenea, metoda se bazează pe ideea că cercetătorii nu pot fi complet neutri în analiza fenomenologică, ci aduc

propria înțelegere și reflecție în procesul de interpretare (Eatough & Smith, 2017).

Un aspect esențial al IPA este abordarea dublu hermeneutică: participanții încearcă să își înțeleagă propriile experiențe, iar cercetătorii, la rândul lor, încearcă să înțeleagă și să interpreteze aceste experiențe din perspectiva participanților (Smith, 2017). Astfel, cercetarea fenomenologică interpretativă nu presupune doar descrierea experiențelor, ci și o interpretare activă a acestora, în încercarea de a dezvălui straturile profunde ale semnificațiilor atribuite (Smith, 2011).

IPA este utilizată în principal în studiile bazate pe interviuri semistructurate sau narative, deoarece aceste metode permit explorarea detaliată a experiențelor subiective ale participanților (Smith, Jarman & Osborn, 1999). În timpul interviurilor, cercetătorii oferă participanților spațiu pentru a-și exprima liber gândurile și emoțiile, ghidând conversația în funcție de teme emergente, fără a impune un cadru strict (Larkin, Watts & Clifton, 2006). Acest proces permite obținerea unor descrieri bogate ale trăirilor individuale și o mai bună înțelegere a perspectivelor participanților asupra fenomenului studiat (Eatough & Smith, 2017).

După colectarea datelor, analiza IPA implică mai multe etape (Smith, 2011):

- Lectura și familiarizarea cu datele: Cercetătorii citesc interviurile de mai multe ori pentru a înțelege profund conținutul și pentru a se familiariza cu nuanțele experiențelor relatate (Tuffour, 2017).
- Generarea codurilor inițiale: Se identifică teme emergente și aspecte relevante care reies din răspunsurile participanților (Smith, 2017).
- Identificarea și gruparea temelor: Codurile sunt organizate în teme principale și subteme, evidențiind relațiile dintre acestea (Larkin, Watts & Clifton, 2006).
- Interpretarea și dezvoltarea unei narațiuni: Cercetătorii integrează temele într-un cadru conceptual, analizând implicațiile lor teoretice și practice (Eatough & Smith, 2017).

Deși IPA este o metodă calitativă profund reflexivă, procesul de analiză este riguros și detaliat, permițând cercetătorilor să extragă perspective profunde asupra experiențelor trăite de participanți (Smith, 2011).

IPA a fost utilizată pe scară largă în psihologie pentru a studia fenomene precum trauma, anxietatea, experiențele de diagnostic medical și procesele de

luare a deciziilor (Smith, Jarman & Osborn, 1999). Spre exemplu, cercetările privind pacienții diagnosticați cu boli cronice au utilizat IPA pentru a explora impactul emoțional al diagnosticului și strategiile de adaptare ale pacienților (Eatough & Smith, 2017). Studiile au arătat că această metodă oferă insight-uri detaliate asupra modului în care pacienții își reconfigurează identitatea și percepția asupra propriei sănătăți după primirea unui diagnostic sever (Smith, 2011).

În psihologia clinică, IPA este folosită pentru a examina relațiile terapeutice și percepțiile pacienților asupra intervențiilor psihologice (Larkin, Watts & Clifton, 2006). Studiile au arătat că pacienții care urmează terapii cognitive și comportamentale dezvoltă o serie de strategii personale pentru a face față simptomelor și că interpretarea subiectivă a terapiei influențează semnificativ rezultatele acesteia (Smith, 2017).

În domeniul educației, IPA este aplicată pentru a analiza experiențele studenților și profesorilor în contexte de învățare (Eatough & Smith, 2017). De exemplu, cercetările privind impactul noilor tehnologii în educație au utilizat IPA pentru a explora modul în care studenții își construiesc identitatea academică în medii digitale (Smith, 2017). Studiile au relevat faptul că utilizarea platformelor online influențează percepțiile studenților asupra procesului de învățare, facilitând sau inhibând interacțiunea și colaborarea (Larkin, Watts & Clifton, 2006).

Unul dintre avantajele majore ale IPA este capacitatea sa de a oferi o înțelegere detaliată și profundă a experiențelor umane, printr-o abordare reflexivă și interpretativă (Smith, 2011). Această metodă permite explorarea subiectivității și a semnificațiilor individuale, oferind o perspectivă bogată asupra fenomenelor studiate (Eatough & Smith, 2017). De asemenea, IPA este extrem de flexibilă și poate fi aplicată în diverse domenii, de la sănătate și educație, la psihologie organizațională și studii culturale (Smith, Jarman & Osborn, 1999).

Cu toate acestea, IPA prezintă și anumite limitări. Deoarece analiza este profund interpretativă, există riscul ca cercetătorii să își impună propriile perspective asupra datelor, influențând astfel rezultatele (Tuffour, 2017). De asemenea, IPA necesită un volum mare de timp și resurse pentru colectarea și analiza datelor, ceea ce poate face ca această metodă să fie mai dificil de aplicat în studii de mare amploare (Smith, 2011). În plus, selecția eșantionului este de obicei restrânsă la

un număr mic de participanți, ceea ce poate limita gradul de generalizare a rezultatelor (Larkin, Watts & Clifton, 2006).

Astfel, analiza fenomenologică interpretativă este o metodă esențială pentru înțelegerea experiențelor subiective și a semnificațiilor pe care indivizii le atribuie realității lor personale (Smith, 2011). Aplicată în psihologie, educație și domeniul medical, IPA oferă perspective detaliate asupra trăirilor și proceselor cognitive implicate în adaptarea la diferite situații de viață (Eatough & Smith, 2017). Prin utilizarea unor interviuri aprofundate și a unei analize interpretative structurate, această metodă contribuie semnificativ la dezvoltarea cunoașterii calitative și la îmbunătățirea intervențiilor terapeutice și educaționale (Smith, Jarman & Osborn, 1999).

4.3.1. Aplicații în științele educației și psihologie

Analiza fenomenologică interpretativă (IPA) este larg utilizată în științele educației și psihologie, oferind o perspectivă aprofundată asupra modului în care indivizii atribuie semnificație experiențelor lor. Datorită caracterului său reflexiv și interpretativ, IPA este un instrument valoros pentru explorarea trăirilor subiective, fiind aplicată în diverse domenii ale educației și psihologiei, cum ar fi învățarea experiențială, formarea identității academice și profesionale, adaptarea la medii noi și impactul emoțional al anumitor evenimente din viața individului (Smith, 2011).

În domeniul educației, IPA este utilizată pentru a examina experiențele profesorilor și ale studenților în contexte de învățare specifice (Larkin, Watts & Clifton, 2006). Prin această metodă, cercetătorii pot identifica nu doar barierele și dificultățile întâmpinate de indivizi, ci și strategiile prin care aceștia își dezvoltă adaptabilitatea și reziliența (Griffin & May, 2012). Spre exemplu, studii recente au utilizat IPA pentru a explora modul în care studenții internaționali se adaptează la un nou sistem educațional și la noile cerințe academice. Rezultatele au arătat că factorii culturali, lingvistici și sociali joacă un rol semnificativ în procesul de integrare academică, iar strategiile de coping variază în funcție de experiențele anterioare și de suportul social disponibil (Smith, 2017).

În plus, IPA este utilizată pentru a înțelege modul în care profesorii percep schimbările în pedagogie și noile tehnologii în educație (Eatough & Smith,

2017). De exemplu, cercetările asupra utilizării platformelor digitale de învățare au relevat că profesorii experimentează un proces complex de adaptare, caracterizat atât de entuziasm pentru oportunitățile tehnologice, cât și de anxietate față de provocările tehnice și schimbările metodologice (Smith, 2011). În acest sens, IPA permite o explorare detaliată a factorilor psihologici și contextuali care influențează succesul integrării tehnologiilor educaționale.

Un alt domeniu de aplicabilitate a IPA în educație îl constituie analiza experiențelor elevilor și studenților cu nevoi speciale (Larkin, Watts & Clifton, 2006). Prin interviuri detaliate și analiza răspunsurilor, cercetătorii pot obține perspective valoroase asupra modului în care elevii cu dizabilități navighează sistemul educațional și ce tipuri de sprijin le sunt cele mai utile (Smith, 2017). Astfel, IPA contribuie la dezvoltarea unor intervenții personalizate, care să răspundă mai bine nevoilor acestora și să promoveze incluziunea educațională.

În psihologie, IPA este utilizată pe scară largă pentru a înțelege experiențele emoționale și cognitive ale indivizilor care trec prin evenimente semnificative din viața lor (Smith, Jarman & Osborn, 1999). De exemplu, în psihologia sănătății, cercetătorii au folosit IPA pentru a analiza experiențele pacienților diagnosticați cu boli cronice, cum ar fi cancerul sau diabetul, și pentru a înțelege modul în care aceștia își reconfigurează identitatea personală în raport cu boala (Eatough & Smith, 2017). Studiile au arătat că percepția pacienților asupra propriei sănătăți și strategiile lor de coping sunt influențate de o multitudine de factori, inclusiv sprijinul social, relația cu personalul medical și propriile credințe despre boală (Smith, 2011).

Un alt domeniu important în care IPA este aplicată este psihoterapia și consilierea psihologică. Studiile care utilizează această metodă explorează modul în care pacienții experimentează relația terapeutică și efectele diferitelor tipuri de intervenție psihologică (Larkin, Watts & Clifton, 2006). Cercetările au demonstrat că succesul unei terapii nu depinde doar de tehnicile utilizate de terapeut, ci și de felul în care pacientul interpretează și internalizează procesul terapeutic (Smith, 2017). Prin urmare, IPA oferă insight-uri valoroase asupra modului în care terapia poate fi ajustată pentru a răspunde mai bine nevoilor individuale.

În plus, IPA este utilizată în explorarea experiențelor emoționale ale indivizilor care trec prin evenimente traumatice sau care trăiesc în contexte dificile,

cum ar fi refugiații, victimele violenței domestice sau persoanele afectate de dezastre naturale (Tuffour, 2017). Cercetările asupra refugiaților au arătat că procesul de relocare este caracterizat de un amestec de emoții, de la speranță și determinare la anxietate și nesiguranță, iar modul în care aceștia își reconstruiesc identitatea și își gestionează emoțiile joacă un rol esențial în procesul de integrare socială (Smith, 2011).

Unul dintre avantajele majore ale IPA este capacitatea sa de a oferi o perspectivă detaliată asupra experiențelor individuale, permițând cercetătorilor să exploreze complexitatea subiectivității umane (Eatough & Smith, 2017). În educație, această metodă ajută la îmbunătățirea strategiilor pedagogice și la dezvoltarea unor practici mai incluzive, bazate pe nevoile reale ale studenților și profesorilor (Larkin, Watts & Clifton, 2006). În psihologie, IPA facilitează o mai bună înțelegere a proceselor emoționale și cognitive, oferind date relevante pentru dezvoltarea intervențiilor psihologice (Smith, 2017).

Cu toate acestea, IPA prezintă și anumite provocări. Procesul de analiză este extrem de laborios și necesită un volum mare de timp pentru colectarea și interpretarea datelor (Tuffour, 2017). De asemenea, deoarece IPA se bazează pe eșantioane mici, rezultatele obținute nu sunt întotdeauna generalizabile la nivel populațional, ci sunt relevante în principal pentru contextul specific studiat (Smith, 2011). În plus, interpretarea experiențelor individuale presupune un grad ridicat de reflexivitate din partea cercetătorului, ceea ce poate introduce un anumit grad de subiectivitate în analiză (Griffin & May, 2012).

În concluzie, analiza fenomenologică interpretativă reprezintă o metodă esențială pentru înțelegerea experiențelor subiective din domeniile educației și psihologiei. Prin explorarea profundă a modului în care indivizii interpretează realitatea și prin analiza detaliată a semnificațiilor atribuite experiențelor lor, IPA contribuie la dezvoltarea unor abordări educaționale și terapeutice mai eficiente și mai personalizate (Smith, 2017). Deși această metodă implică anumite provocări metodologice, avantajele sale în ceea ce privește înțelegerea fenomenelor complexe din educație și psihologie o fac un instrument valoros pentru cercetători și practicieni (Larkin, Watts & Clifton, 2006).

CAPITOLUL 5.

Metode avansate de analiză calitativă

Metodele avansate de analiză calitativă oferă cercetătorilor instrumente puternice pentru a explora și înțelege fenomenele sociale și psihologice complexe. Spre deosebire de metodele fundamentale, care sunt mai structurate și axate pe identificarea temelor și tiparelor din date, metodele avansate se concentrează pe construirea teoriilor, analiza profundă a narațiunilor individuale și explorarea modului în care discursurile sociale influențează percepțiile și comportamentele umane (Charmaz, 2015; Cortazzi, 1994).

Aceste tehnici sunt utilizate pe scară largă în psihologie, educație și asistență socială, deoarece permit cercetătorilor să identifice structurile subiacente ale experiențelor umane și să creeze modele conceptuale care reflectă realitatea socială în mod dinamic (Johnstone & Andrus, 2024). Trei dintre cele mai importante metode avansate sunt teoria fundamentată (Grounded Theory – GT), analiza narativă și analiza discursului, fiecare dintre acestea având o contribuție semnificativă la aprofundarea înțelegerii fenomenelor sociale și psihologice.

Utilizarea metodelor avansate de analiză calitativă este esențială în cercetarea fenomenelor complexe, unde datele nu sunt doar colectate și descrise, ci și structurate pentru a genera noi interpretări teoretice și conceptuale (Birks & Mills, 2015). Spre exemplu, teoria fundamentată este folosită pentru a dezvolta teorii emergente bazate exclusiv pe datele empirice, fără a fi constrânse de teorii preexistente (Corbin, 2017). Aceasta este o metodă inductivă și iterativă, în care analiza datelor este realizată simultan cu colectarea lor, ceea ce permite cercetătorilor să rafineze continuu interpretările și să identifice relații semnificative între conceptele emergente (Dunne, 2011).

Analiza narativă, pe de altă parte, se concentrează pe explorarea modului în care indivizii își construiesc identitatea și își organizează experiențele de viață prin povești (Josselson & Hammack, 2021). Această metodă permite cercetătorilor să înțeleagă experiențele personale și sociale într-un mod holistic, evidențiind

semnificațiile pe care indivizii le atribuie evenimentelor importante din viața lor (Franzosi, 1998). Analiza narativă este utilizată frecvent în psihologie și educație pentru a investiga traiectoriile de dezvoltare personală, experiențele studenților sau impactul traumelor asupra identității individuale și colective (Pavlenko, 2008).

În schimb, analiza discursului examinează modul în care limbajul și structurile comunicaționale influențează realitatea socială și psihologică. Această metodă se bazează pe ideea că discursul nu este doar un mijloc de comunicare, ci și un instrument de construcție a realității sociale, având un impact semnificativ asupra modului în care indivizii și grupurile își definesc identitatea și interacțiunile sociale (Paltridge, 2021). Prin analiza discursului, cercetătorii pot investiga ideologiile, relațiile de putere și mecanismele de influență utilizate în educație, politică sau mass-media (Blommaert & Bulcaen, 2000).

Una dintre principalele provocări ale cercetării calitative este interpretarea riguroasă a datelor într-un mod care să fie atât valid din punct de vedere științific, cât și util pentru practică (Henwood, 2007). Metodele avansate oferă un cadru sistematic pentru analiza datelor complexe și permit cercetătorilor să extragă informații relevante pentru dezvoltarea teoriilor aplicabile în domenii precum educația, psihologia și asistența socială (Glaser & Strauss, 2014).

Un alt avantaj major al metodelor avansate este capacitatea acestora de a integra dimensiuni multiple ale realității sociale, oferind o perspectivă mai profundă asupra subiectelor de cercetare (Suddaby, 2006). Spre exemplu, teoria fundamentată poate fi combinată cu analiza narativă pentru a investiga nu doar experiențele individuale, ci și tiparele emergente la nivel colectiv (Payne, 2007). În acest fel, cercetătorii pot înțelege cum se formează identitățile sociale și cum sunt influențate de normele culturale și structurale (Lambert, 2019).

Analiza discursului, pe de altă parte, este esențială pentru studiile asupra inegalităților sociale, deoarece permite evidențierea modului în care limbajul poate legitima sau submina anumite grupuri sociale (Potter, 2004). În educație, această metodă a fost utilizată pentru a analiza practicile de predare și pentru a examina cum sunt reprezentate diferitele identități în materialele didactice (Neumann, 2008). În psihologie, analiza discursului este folosită pentru a explora modul în care pacienții și terapeuții negociază sensurile în timpul procesului

terapeutic și cum este construită relația terapeutică prin interacțiune verbală (Willig, 2003).

Deși metodele avansate oferă un cadru solid pentru analiza datelor calitative, acestea nu sunt lipsite de provocări și limitări. O dificultate majoră constă în complexitatea interpretării datelor, deoarece cercetătorii trebuie să fie capabili să identifice nu doar tiparele evidente, ci și semnificațiile ascunse din spatele narațiunilor și discursurilor analizate (Thornberg & Dunne, 2019). Acest proces necesită un nivel ridicat de competență analitică și reflexivitate, precum și o înțelegere profundă a contextului socio-cultural al participanților (Noble & Mitchell, 2016).

O altă provocare este gestionarea volumului mare de date, deoarece metodele avansate presupun adesea analiza unor seturi extinse de interviuri, documente sau materiale media (Pidgeon & Henwood, 2004). Aceasta poate duce la dificultăți în organizarea și sintetizarea informațiilor, necesitând utilizarea unor instrumente software specializate pentru analiza calitativă, precum NVivo sau Atlas.ti (Oktay, 2012).

De asemenea, interpretarea rezultatelor poate fi influențată de biasul cercetătorului, mai ales în cazul teoriilor fundamentate, unde procesul de codificare și conceptualizare depinde de perspectiva analistului (Dunne, 2011). Pentru a minimiza această problemă, cercetătorii sunt încurajați să colaboreze în echipe multidisciplinare și să utilizeze tehnici de validare a datelor, cum ar fi triangularea sau analiza comparativă constantă (Birks & Mills, 2015).

Metodele avansate de analiză calitativă – teoria fundamentată, analiza narativă și analiza discursului – oferă cercetătorilor un set de tehnici puternice pentru investigarea fenomenelor sociale, educaționale și psihologice. Aceste metode permit generarea de teorii emergente, explorarea semnificațiilor atribuite experiențelor personale și analiza modului în care limbajul influențează interacțiunile sociale (Charmaz, 2015; Johnstone & Andrus, 2024).

În ciuda provocărilor metodologice pe care le implică, aceste metode rămân esențiale pentru dezvoltarea cunoașterii calitative și pentru formularea unor concluzii relevante care pot ghida intervențiile în educație, psihologie și asistență socială (Glaser & Strauss, 2014). Astfel, utilizarea combinată a acestor tehnici contribuie la o înțelegere mai profundă a realității sociale și la dezvoltarea unor politici și practici mai eficiente și mai incluzive.

5.1. Teoria fundamentată (Grounded Theory)

Teoria fundamentată (Grounded Theory, GT) reprezintă una dintre cele mai influente metode de analiză calitativă, fiind utilizată pentru generarea de teorii bazate pe date empirice, fără impunerea unor ipoteze preexistente (Glaser & Strauss, 2014). Dezvoltată inițial de Barney Glaser și Anselm Strauss în anii 1960, această metodologie a apărut ca un răspuns la limitările abordărilor tradiționale de cercetare, care testau ipoteze în mod deductiv și nu permiteau descoperirea aspectelor emergente ale fenomenelor sociale (Charmaz, 2015). Spre deosebire de metodele clasice, GT oferă un cadru inductiv pentru dezvoltarea teoriei prin analiza iterativă a datelor colectate, asigurând astfel o mai mare flexibilitate în procesul de cercetare (Birks & Mills, 2015).

Aplicabilitatea GT este deosebit de largă, fiind frecvent utilizată în domeniile educației, psihologiei și asistenței sociale, unde cercetătorii explorează interacțiuni complexe, experiențe individuale și structuri sociale care influențează comportamentele umane (Corbin, 2017). În loc să pornească de la o teorie prestabilă, GT permite identificarea și dezvoltarea treptată a conceptelor și relațiilor dintre ele, ceea ce face ca această metodologie să fie ideală pentru investigațiile calitative (Dunne, 2011).

Unul dintre principiile fundamentale ale GT este inductivismul, ceea ce înseamnă că teoriile emergente sunt construite exclusiv pe baza datelor, fără a fi impuse teorii existente anterior (Glaser & Strauss, 2014). De asemenea, GT implică compararea constantă, adică analiza continuă a datelor colectate pentru a identifica tipare, relații și concepte emergente care ajută la construirea teoriei (Corbin, 2017). Un alt aspect esențial al GT este eșantionarea teoretică, prin care cercetătorii aleg participanții pe baza nevoilor emergente ale studiului, selecția fiind ghidată de relevanța datelor și nu de criterii fixe prestabilite (Birks & Mills, 2015). Acest proces dinamic oferă o flexibilitate metodologică importantă, permițând cercetătorilor să ajusteze strategiile de colectare și analiză a datelor pe măsură ce se conturează teoria (Henwood, 2007). În plus, teoretizarea graduală presupune că GT dezvoltă teoria în mod progresiv, prin integrarea categoriilor emergente și explorarea relațiilor dintre acestea (Oktay, 2012).

Procesul metodologic al GT se desfășoară în mai multe etape esențiale, fiecare contribuind la dezvoltarea progresivă a teoriei (Payne, 2007). Prima etapă

constă în colectarea datelor, care se realizează prin metode calitative precum interviuri în profunzime, observații, analiza documentelor sau focus grupuri (Wuest, 2012). O caracteristică distinctivă a GT este faptul că datele sunt colectate și analizate simultan, ceea ce permite ajustarea continuă a întrebărilor de cercetare și direcțiilor de explorare (Birks & Mills, 2015).

După colectarea datelor, urmează procesul de codificare, care este structurat în trei etape principale (Corbin, 2017). Codificarea deschisă presupune identificarea unităților semnificative din date și atribuirea unor etichete descriptive pentru a organiza informațiile într-un mod coerent (Suddaby, 2006). În etapa următoare, codificarea axială, cercetătorii stabilesc relații între categoriile de coduri, identificând conexiuni și tipare recurente (Glaser & Strauss, 2014). În final, codificarea selectivă permite dezvoltarea unei teorii centrale care explică fenomenul investigat prin integrarea conceptelor relevante (Charmaz, 2015). Această abordare de codificare ajută la transformarea datelor brute în concepte explicative, oferind o perspectivă coerentă asupra subiectului analizat (Dunne, 2011).

Un alt aspect esențial al GT este compararea constantă, o tehnică analitică prin care noile date colectate sunt evaluate în raport cu categoriile deja identificate, contribuind astfel la rafinarea conceptualizării (Pidgeon & Henwood, 2004). Această strategie ajută la consolidarea teoriei emergente, permițând cercetătorilor să identifice relații noi și să ajusteze în mod continuu interpretările (Noble & Mitchell, 2016). Pe lângă compararea constantă, eșantionarea teoretică este un alt element esențial al GT, prin care selecția participanților este realizată pe baza relevanței lor pentru dezvoltarea teoriei (Thornberg & Dunne, 2019). Astfel, în loc să urmeze un eșantion fix, cercetătorii adaptează procesul de selecție pe măsură ce obțin informații noi, ceea ce face ca GT să fie o metodologie extrem de dinamică (Birks & Mills, 2015).

După finalizarea procesului de codificare și comparare constantă, cercetătorii dezvoltă o teorie emergentă, sintetizând rezultatele și elaborând un model teoretic care explică fenomenul investigat (Henwood, 2007). Acest model poate fi ulterior testat și rafinat prin studii suplimentare, ceea ce face din GT o metodă extrem de versatilă și aplicabilă în multiple domenii (Oktay, 2012).

GT este utilizată în mod extensiv în educație, psihologie și asistență socială, datorită capacității sale de a explica fenomene complexe printr-o abordare inductivă

(Corbin, 2017). În educație, GT a fost aplicată pentru a analiza experiențele de învățare ale studenților, strategiile pedagogice ale profesorilor și impactul reformelor educaționale asupra procesului de predare (Lambert, 2019). În psihologie, metoda este utilizată pentru a explora factorii care influențează adaptarea emoțională și cognitivă a indivizilor în diverse contexte, inclusiv stresul academic, depresia sau traumele psihologice (Wuest, 2012). În asistența socială, GT ajută la înțelegerea modului în care persoanele vulnerabile interacționează cu sistemele de suport social și la dezvoltarea unor politici de intervenție mai eficiente (Payne, 2007).

În ciuda avantajelor sale, GT prezintă și anumite limitări metodologice. Una dintre principalele dificultăți este volumul mare de date care trebuie analizate, ceea ce face ca procesul de codificare să fie complex și consumator de timp (Cutcliffe, 2000). De asemenea, cercetătorii trebuie să mențină un echilibru între obiectivitatea analitică și interpretarea personală a datelor, evitând riscul de a influența rezultatele prin propriile prejudecăți (Noble & Mitchell, 2016). O altă provocare este legată de aplicabilitatea GT în contexte unde resursele sunt limitate, deoarece metoda necesită o flexibilitate metodologică considerabilă și un proces iterativ extins (Dunne, 2011).

În concluzie, teoria fundamentată este o metodă calitativă extrem de valoroasă pentru generarea de teorii emergente din date empirice. Printr-un proces riguros de colectare, codificare și analiză comparativă, GT oferă un cadru flexibil pentru explorarea fenomenelor sociale și psihologice complexe. În ciuda provocărilor sale, această metodologie rămâne un instrument esențial pentru cercetătorii care doresc să dezvolte teorii bazate pe realitatea experiențelor umane și să ofere explicații inovatoare asupra proceselor sociale și comportamentale.

5.1.1. Construirea teoriei din date: principii și etape

Construirea teoriei fundamentate este un proces complex și riguros, care presupune dezvoltarea unui cadru teoretic emergent pe baza datelor empirice, fără a impune ipoteze preconceptuate (Charmaz, 2015). Acest proces se desfășoară printr-o serie de etape distincte, fiecare având un rol esențial în dezvoltarea unei teorii solide și fundamentate în realitatea socială studiată. Prin abordarea sa inductivă și prin utilizarea tehnicilor de codificare iterativă, teoria fundamentată

permite cercetătorilor să identifice relațiile dintre fenomene și să creeze un model explicativ coerent și validat prin date (Glaser & Strauss, 2014).

Prima etapă în construirea unei teorii fundamentate este colectarea datelor, care se realizează prin metode calitative variate, precum interviurile semi-structurate, observațiile directe și analiza documentelor (Oktay, 2012). Un aspect distinctiv al GT este faptul că procesul de colectare a datelor nu este unul rigid sau prestabilit, ci evoluează în funcție de nevoile teoretice ale cercetării (Birks & Mills, 2015). Cercetătorii încep prin explorarea fenomenului studiat fără a se baza pe ipoteze predefinite, ceea ce le permite să fie deschiși la descoperiri neprevăzute și să adapteze direcțiile investigației pe măsură ce datele se acumulează (Dunne, 2011).

Un principiu fundamental al acestei etape este eșantionarea teoretică, prin care cercetătorii selectează participanții și sursele de date pe baza relevanței acestora pentru dezvoltarea teoriei (Noble & Mitchell, 2016). Această strategie diferă de eșantionarea probabilistică tradițională, deoarece participanții sunt aleși în mod progresiv pentru a răspunde la întrebări emergente din analiza datelor (Thornberg & Dunne, 2019). Aceasta înseamnă că cercetătorii pot adăuga noi participanți sau pot explora noi direcții de cercetare pe măsură ce teoriile emergente necesită validare sau clarificare (Henwood, 2007).

După colectarea datelor, cercetătorii trec la codificarea inițială, care presupune identificarea conceptelor esențiale și atribuirea de etichete descriptive segmentelor de date relevante (Pidgeon & Henwood, 2004). Această etapă este esențială pentru organizarea și structurarea informațiilor brute în mod semnificativ. Codificarea inițială este deschisă și flexibilă, permițând cercetătorilor să grupeze datele în categorii emergente, fără a le impune o interpretare rigidă (Glaser & Strauss, 2014). Procesul de codificare inițială ajută la descoperirea elementelor fundamentale ale fenomenului studiat și la identificarea unor concepte centrale care vor ghida analiza ulterioară (Corbin, 2017).

În această etapă, cercetătorii trebuie să evite influențarea interpretărilor prin teorii existente și să permită datelor să contureze conceptele emergente (Suddaby, 2006). Un exemplu practic al codificării inițiale poate fi observat în cercetările privind adaptarea studenților internaționali la noile medii academice, unde

cercetătorii au identificat inițial teme precum dificultăți de integrare, suport social și provocări lingvistice (Lambert, 2019).

După codificarea inițială, urmează codificarea axială, care implică stabilirea relațiilor dintre codurile identificate și organizarea acestora într-o rețea logică coerentă (Wuest, 2012). Această etapă este esențială pentru aprofundarea analizei și pentru înțelegerea modului în care diferitele componente ale fenomenului studiat interacționează între ele. Prin codificarea axială, cercetătorii grupează conceptele emergente în categorii principale și subcategorii, examinând factorii care influențează și determină fenomenul investigat (Birks & Mills, 2015).

Un exemplu concret de aplicare a codificării axiale poate fi găsit în studiile privind dezvoltarea identității profesionale a profesorilor, unde cercetătorii au stabilit relații între experiențele de predare, motivațiile individuale și structurile instituționale care modelează practicile pedagogice (Payne, 2007). Acest proces ajută la evidențierea tiparelor care definesc fenomenul și la clarificarea conexiunilor dintre diferitele aspecte ale realității sociale analizate (Pidgeon & Henwood, 2004).

După codificarea axială, cercetătorii trec la codificarea selectivă, prin care selectează categoria centrală care va sta la baza dezvoltării teoriei finale (Noble & Mitchell, 2016). În această etapă, cercetătorii sintetizează principalele categorii identificate și integrează datele într-un model teoretic explicativ. Teoria emergentă trebuie să fie coerentă, clară și să ofere o înțelegere detaliată a fenomenului studiat, având capacitatea de a fi aplicată în contexte similare (Suddaby, 2006).

Un exemplu de codificare selectivă este cercetarea asupra experiențelor pacienților în spitale, unde categoria centrală identificată a fost „relația dintre pacient și personalul medical”, aceasta având un impact semnificativ asupra modului în care pacienții își percep tratamentele și procesele de îngrijire (Payne, 2007). Integrarea acestor concepte în modelul teoretic final permite cercetătorilor să formuleze explicații care nu doar descriu fenomenul, ci și oferă perspective asupra modului în care acesta poate fi influențat și modificat (Corbin, 2017).

Ultima etapă a procesului GT este teoretizarea finală, care presupune formularea unui model conceptual explicativ pe baza categoriilor emergente identificate în etapele anterioare (Suddaby, 2006). Această teorie trebuie să fie bine susținută de date și să ofere o explicație coerentă și logică asupra fenomenului

investigat. Pe lângă validarea rezultatelor, cercetătorii trebuie să ia în considerare aplicabilitatea teoriei în contexte mai largi și să exploreze posibile direcții de cercetare viitoare (Thornberg & Dunne, 2019).

GT a fost aplicată pe scară largă în studii privind dezvoltarea identității profesionale a profesorilor, experiențele pacienților în spitale și percepțiile privind politicile educaționale (Payne, 2007). În plus, metoda este utilizată pentru analiza adaptării studenților internaționali și a strategiilor lor de integrare academică, oferind perspective valoroase asupra factorilor care influențează succesul acestora (Lambert, 2019).

În concluzie, procesul de construire a unei teorii fundamentate implică mai multe etape esențiale, de la colectarea datelor până la formularea unei teorii emergente care să explice coerent fenomenul investigat. Această metodologie oferă o abordare riguroasă și sistematică pentru cercetătorii care doresc să genereze teorii relevante și aplicabile în diverse domenii sociale și psihologice. Deși GT presupune un efort considerabil și un proces metodologic complex, avantajele sale în ceea ce privește dezvoltarea teoriilor bazate pe date reale o fac una dintre cele mai valoroase metode de cercetare calitativă disponibile.

5.2. Analiza narativă

Analiza narativă este o metodă calitativă esențială pentru înțelegerea modului în care indivizii își structurează și își atribuie sens experiențelor de viață prin povestire (Josselson & Hammack, 2021). Această abordare se bazează pe ideea că narațiunea nu este doar un mijloc de a relata evenimente, ci și o formă fundamentală de organizare a realității sociale, prin care oamenii își construiesc identitatea și interpretează lumea înconjurătoare (Pavlenko, 2008). În acest sens, analiza narativă este utilizată pe scară largă în psihologie, educație, sociologie și studii culturale pentru a explora felul în care indivizii își prezintă identitatea, își rememorează trecutul și își justifică acțiunile în contexte sociale specifice (De Fina, 2015).

Unul dintre aspectele esențiale ale analizei narrative este accentul pus pe dimensiunea subiectivă a relatărilor, permițând cercetătorilor să examineze nu doar conținutul poveștilor, ci și structura, stilul și strategiile lingvistice utilizate

de naratori (Franzosi, 1998). De exemplu, în analiza interviurilor calitative, cercetătorii pot observa cum participanții construiesc coerența în povestirile lor și cum integrează elemente culturale și sociale în relatările personale (De Fina & Georgakopoulou, 2015). Această perspectivă este valoroasă în special în studiile privind identitatea, unde narațiunile individuale sunt considerate instrumente esențiale pentru exprimarea sinelui și pentru navigarea proceselor de schimbare personală și socială (Maitlis, 2012).

Metodologia analizei narative derivă din multiple tradiții teoretice, incluzând hermeneutica, fenomenologia și analiza discursului (Mishler, 1995). Cercetătorii care utilizează această metodă nu se concentrează doar pe conținutul poveștilor, ci și pe modul în care acestea sunt structurate și cum sunt influențate de factori contextuali, culturali și istorici (Sparkes, 2005).

Unul dintre modelele clasice de analiză narativă propus de Labov și Waletzky (1967) identifică elementele esențiale ale unei povești bine structurate:

- Abstractul – un rezumat scurt al poveștii;
- Orientarea – plasarea poveștii în timp și spațiu;
- Acțiunea complicată – succesiunea evenimentelor principale;
- Rezultatul – concluzia sau deznodământul poveștii;
- Evaluarea – reflecțiile naratorului asupra semnificației poveștii;
- Coda – finalizarea poveștii și tranziția înapoi la prezent.

Acest model este frecvent utilizat în cercetările care examinează povestirile participanților despre evenimente semnificative din viața lor, cum ar fi experiențele de migrație, schimbările de carieră sau procesele de recuperare după traume (Cortazzi, 1994).

În plus, abordările contemporane ale analizei narative includ și analiza performativă, care se concentrează pe modul în care narațiunile sunt produse și recepționate în contexte sociale specifice (De Fina, 2015). De exemplu, cercetătorii pot investiga cum poveștile sunt adaptate în funcție de audiență sau cum naratorii negociază aspecte contradictorii ale identității lor prin povestire (Pavlenko, 2008).

În psihologie, analiza narativă este utilizată pentru a explora modul în care indivizii își interpretează și își reconfigurează experiențele personale în scopul construirii unei identități coerente (Josselson & Hammack, 2021). Studiile asu-

pra rezilienței și recuperării emoționale folosesc analiza narativă pentru a identifica tiparele de adaptare ale persoanelor care au trecut prin traume sau schimbări semnificative de viață (Maitlis, 2012). De exemplu, cercetările privind supraviețuitorii cancerului au arătat că narațiunile acestora includ adesea teme de creștere personală, transformare și redefinire a identității (Sparkes, 2005).

În educație, analiza narativă este utilizată pentru a examina experiențele de învățare ale elevilor și profesorilor, precum și pentru a înțelege rolul povestirii în predare și dezvoltarea profesională (Cortazzi, 1994). De exemplu, profesorii își construiesc identitatea profesională prin poveștile despre cariera lor, despre provocările întâmpinate și despre strategiile de predare adoptate (De Fina & Georgakopoulou, 2015). Analiza narativă ajută la evidențierea modului în care aceste experiențe influențează motivația și angajamentul profesional al cadrelor didactice.

Un alt domeniu în care analiza narativă este aplicată în educație este cercetarea privind incluziunea socială. Studiile asupra studenților din medii defavorizate arată că narațiunile acestora reflectă adesea barierele și provocările întâlnite în sistemul educațional, dar și strategiile prin care aceștia reușesc să depășească obstacolele (Pavlenko, 2008). Prin analiza acestor povești, cercetătorii pot identifica factorii care favorizează succesul academic și pot propune politici educaționale mai incluzive (Franzosi, 1998).

În sociologie, analiza narativă este folosită pentru a investiga dinamica identității colective și a schimbărilor sociale prin intermediul poveștilor individuale și comunitare (Franzosi, 1998). De exemplu, cercetările privind migrația se bazează frecvent pe analiza narativă pentru a înțelege experiențele migranților și pentru a explora modul în care aceștia își construiesc identitatea în noile societăți de adopție (De Fina, 2015).

În studiile interculturale, analiza narativă ajută la examinarea modului în care indivizii navighează între multiple cadre culturale și lingvistice (Pavlenko, 2008). Studiile asupra bilingvismului arată că narațiunile despre experiențele de învățare a unei noi limbi sau de adaptare la o cultură diferită sunt esențiale pentru înțelegerea procesului de integrare interculturală (Maitlis, 2012).

Analiza narativă reprezintă o metodă calitativă esențială pentru explorarea modului în care indivizii își construiesc identitatea și înțeleg lumea prin povești.

Aceasta este aplicată într-o gamă largă de domenii, inclusiv psihologie, educație, sociologie și studii interculturale, oferind perspective valoroase asupra modului în care experiențele personale sunt modelate de factori culturali și sociali. Prin examinarea conținutului, structurii și funcției poveștilor, cercetătorii pot obține o înțelegere profundă a modului în care oamenii atribuie semnificație evenimentelor din viața lor și cum folosesc narațiunea ca instrument pentru a-și construi identitatea și a naviga în contexte sociale complexe.

5.2.1. Explorarea semnificațiilor și structurarea poveștilor

Explorarea semnificațiilor și structurarea poveștilor în analiza narativă reprezintă un proces complex, care implică atât identificarea elementelor constitutive ale narațiunilor, cât și înțelegerea funcției acestora în construirea identității personale și sociale. Această abordare este esențială pentru investigarea modului în care indivizii își organizează și își comunică experiențele, permițând cercetătorilor să descopere tipare semnificative în relațiile acestora (De Fina, 2015). Prin analiza detaliată a poveștilor, cercetătorii pot înțelege mai bine procesele cognitive, emoționale și sociale care stau la baza interpretării realității de către participanți (Maitlis, 2012).

Un prim pas în analiza narativă este identificarea componentelor esențiale ale poveștilor relatate de participanți. Printre acestea se numără personajele, temele, conflictele și rezolvările acestora, fiecare având un rol important în modul în care este construită semnificația narațiunii (Maitlis, 2012). De exemplu, în studiile asupra experiențelor migranților, cercetătorii analizează modul în care aceștia își descriu tranziția de la o cultură la alta, evidențiind obstacolele întâlnite și strategiile de adaptare adoptate (De Fina & Georgakopoulou, 2015).

În plus, analiza temelor recurente din poveștile participanților permite identificarea unor modele interpretative comune, care reflectă atât experiențele individuale, cât și influențele sociale și culturale asupra acestora (Cortazzi, 1994). De exemplu, în psihologie, pacienții diagnosticați cu boli cronice își construiesc adesea narațiunile în jurul ideii de reziliență și transformare personală, iar aceste teme devin centrale în procesul terapeutic (Sparkes, 2005).

Structura narativă reprezintă un aspect esențial în analiza poveștilor, deoarece evidențiază modul în care evenimentele sunt organizate și relaționate între ele. Cercetătorii analizează secvențele logice ale relațiilor, de la introducerea contextului și desfășurarea acțiunii până la punctul culminant și deznodământul poveștii (Cortazzi, 1994). Această abordare ajută la înțelegerea modului în care indivizii își organizează experiențele în mod coerent și le conferă un sens personal.

Un alt aspect central al analizei narative este investigarea modului în care indivizii își construiesc identitatea personală și socială prin poveștile pe care le spun despre sine. Identitatea este un proces dinamic, care se formează și se modifică prin relațiile interpersonale și prin experiențele trăite, iar narațiunea joacă un rol esențial în acest proces (Mishler, 1995).

În psihologie, analiza narativă este utilizată pentru a studia modul în care pacienții cu afecțiuni cronice sau cu traume psihologice își reformulează identitatea în urma experiențelor marcante (Sparkes, 2005). De exemplu, pacienții diagnosticați cu cancer își construiesc adesea narațiunile în jurul ideii de luptă și supraviețuire, ceea ce influențează modul în care își percep propria identitate și relațiile cu cei din jur (Josselson & Hammack, 2021).

În educație, analiza narativă este utilizată pentru a investiga identitatea profesională a profesorilor și impactul experiențelor didactice asupra dezvoltării carierei lor (De Fina & Georgakopoulou, 2015). Prin analiza poveștilor profesorilor despre provocările întâlnite în clasă, cercetătorii pot identifica strategiile prin care aceștia își adaptează practicile pedagogice și își definesc rolul profesional.

Un alt element esențial în analiza narativă este investigarea limbajului și a stilului narativ utilizat de participanți. Aceasta implică analiza tonului, expresiilor și metaforelor folosite în povești pentru a înțelege semnificațiile mai profunde ale experiențelor relatate (Franzosi, 1998). De exemplu, metaforele utilizate de pacienții cu boli cronice pot oferi indicii despre modul în care aceștia percep boala și tratamentul (Sparkes, 2005).

Analiza limbajului ajută și la identificarea influențelor culturale asupra modului în care sunt structurate narațiunile. În studiile despre migrație, cercetătorii au descoperit că migranții din diferite culturi își organizează poveștile în moduri distincte, reflectând valorile și normele culturale ale societății de origine și ale celei de adopție (Pavlenko, 2008). Astfel, analiza stilului narativ poate

oferi perspective importante asupra diversității modurilor de exprimare și asupra modului în care indivizii negociază identitatea într-un context multicultural.

În educație, analiza narativă este utilizată pentru a investiga experiențele de învățare ale elevilor și profesorilor, permițând o înțelegere mai profundă a proceselor educaționale dintr-o perspectivă subiectivă (De Fina & Georgakopoulou, 2015). De exemplu, cercetările asupra studenților internaționali au utilizat analiza narativă pentru a identifica provocările lingvistice și culturale pe care aceștia le întâmpină și strategiile prin care reușesc să se adapteze (Pavlenko, 2008).

În psihologie, analiza narativă este aplicată în studiul poveștilor de viață ale indivizilor care au trecut prin traume sau evenimente semnificative, cum ar fi pierderea unei persoane dragi, divorțul sau boala cronică (Sparkes, 2005). Prin explorarea acestor narațiuni, cercetătorii pot înțelege modul în care indivizii își reinterpretează trecutul și își construiesc o nouă identitate.

Explorarea semnificațiilor și structurarea poveștilor în analiza narativă oferă o metodă valoroasă pentru investigarea modului în care indivizii își organizează și își interpretează experiențele. Identificarea elementelor narative, analiza structurii poveștilor, investigarea construcției identității și examinarea stilului narativ sunt toate aspecte esențiale ale acestei metode. Aplicațiile analizei narative în educație și psihologie demonstrează potențialul acestei abordări de a oferi perspective profunde asupra proceselor de învățare, adaptare și dezvoltare personală. Această metodă rămâne un instrument indispensabil în cercetarea calitativă, facilitând o mai bună înțelegere a modului în care indivizii atribuie semnificație evenimentelor din viața lor și cum își construiesc identitatea prin povestire.

5.3. Analiza discursului

Analiza discursului reprezintă o metodă calitativă esențială în studiul interacțiunilor umane, având ca obiectiv principal examinarea modului în care limbajul este utilizat pentru a construi realitatea socială și pentru a modela relațiile dintre indivizi și instituții (Paltridge, 2021). Aceasta metodă își are rădăcinile în lingvistică, sociologie și psihologie, oferind cercetătorilor instrumente analitice pentru a înțelege cum semnificațiile sunt create, distribuite și contestate în diverse contexte (Johnstone & Andrus, 2024). Discursurile, fie că sunt politice,

educaționale, mass-media sau cotidiene, influențează profund percepțiile și comportamentele sociale, servind ca vehicule pentru ideologii, norme culturale și structuri de putere (Blommaert & Bulcaen, 2000).

Analiza discursului nu se limitează la conținutul explicit al comunicării, ci investighează și aspectele implicite, precum tonul, structura narativă, alegerea lexicală și utilizarea figurilor de stil (Potter, 2004). Această metodologie permite cercetătorilor să examineze relațiile de putere ascunse în discursuri și să înțeleagă cum anumite grupuri sociale sunt reprezentate sau marginalizate în funcție de modul în care sunt construite mesajele lingvistice (Willig, 2003). Spre exemplu, analiza discursului educațional evidențiază modul în care profesorii și elevii negociază autoritatea și cunoașterea prin interacțiunile din sala de clasă (Widdowson, 2007).

Există mai multe abordări ale analizei discursului, fiecare având propriile sale perspective teoretice și metodologice. Analiza discursului conversațional examinează tiparele și strategiile utilizate în interacțiunile verbale zilnice, concentrându-se pe aspecte precum tonul, intonația și structura schimburilor dialogice (Neumann, 2008). Pe de altă parte, analiza discursului critic explorează dimensiunile ideologice și socio-politice ale comunicării, având ca scop dezvăluirea relațiilor de putere și a mecanismelor de manipulare lingvistică (Blommaert & Bulcaen, 2000).

Un exemplu de aplicare a analizei discursului critic este studiul asupra reprezentărilor minorităților în mass-media. Cercetările au arătat că limbajul utilizat în știrile despre imigrație sau despre grupurile marginalizate poate perpetua stereotipuri și poate influența atitudinile publice față de aceste comunități (Trappes-Lomax, 2004). De asemenea, analiza discursului politic demonstrează cum liderii folosesc strategii retorice pentru a modela opinia publică și pentru a consolida anumite ideologii dominante (Widdowson, 2007).

În domeniul educației, analiza discursului este utilizată pentru a investiga dinamica predării și învățării, precum și pentru a evalua impactul politicilor educaționale asupra proceselor de instruire. Studiile arată că limbajul folosit de profesori în interacțiunile cu elevii influențează nu doar înțelegerea conținuturilor predate, ci și percepția elevilor asupra propriei identități academice și motivației lor pentru învățare (Paltridge, 2021). De asemenea, analiza discursului

instituțional oferă perspective asupra modului în care regulamentele și politicile școlare sunt formulate și implementate, evidențiind procesele de includere sau excludere socială în mediul educațional (Johnstone & Andrus, 2024).

În psihologie, analiza discursului joacă un rol crucial în înțelegerea modului în care indivizii își construiesc identitatea prin comunicare. Aceasta metodă este aplicată în studiile privind sănătatea mintală, unde discursurile pacienților sunt analizate pentru a identifica tiparele narative prin care aceștia își explică experiențele emoționale și relațiile interpersonale (Willig, 2003). De exemplu, cercetările privind depresia și anxietatea au evidențiat modul în care limbajul utilizat de pacienți poate reflecta procesele cognitive și emoționale care stau la baza acestor tulburări (Potter, 2004).

Analiza discursului este, de asemenea, un instrument valoros în studiile despre globalizare și comunicare interculturală. Prin examinarea modului în care discursurile naționale și internaționale reflectă diferențele culturale, cercetătorii pot înțelege mai bine mecanismele de integrare și conflict social din societățile multiculturale (Neumann, 2008). Studiile asupra discursurilor politice internaționale au arătat că utilizarea unor termeni specifici poate influența relațiile diplomatice și poate determina percepțiile colective asupra unor probleme globale precum migrația, securitatea sau schimbările climatice (Blommaert & Bulcaen, 2000).

Din punct de vedere metodologic, analiza discursului implică mai multe etape esențiale. În primul rând, se selectează corpusul de texte sau interacțiuni care urmează să fie analizate, fie că este vorba de transcrieri ale interviurilor, documente politice, discursuri media sau interacțiuni conversaționale (Paltridge, 2021). Următorul pas constă în identificarea temelor recurente și a strategiilor lingvistice utilizate de vorbitori pentru a construi semnificații (Johnstone & Andrus, 2024). În final, cercetătorii interpretează datele printr-un cadru teoretic adecvat, luând în considerare contextul socio-cultural și implicațiile politice ale discursului analizat (Widdowson, 2007).

În concluzie, analiza discursului este o metodă esențială pentru înțelegerea modului în care limbajul modelează percepțiile, interacțiunile și structurile sociale. Prin investigarea conținutului, structurii și funcției discursurilor, cercetătorii pot dezvălui mecanismele prin care mesajele lingvistice influențează gândirea colectivă și comportamentele individuale. Aplicabilitatea sa extinsă în domenii precum

educația, psihologia, studiile media și științele politice subliniază importanța acestei metode în analiza fenomenelor sociale contemporane.

5.3.1. Abordări critice în psihologie și educație

Analiza discursului joacă un rol esențial în psihologie și educație, oferind un cadru critic pentru examinarea modului în care limbajul modelează realitatea socială, influențează procesele educaționale și contribuie la formarea identităților individuale și colective (Willig, 2003). În psihologie, analiza discursului este utilizată pentru a înțelege structurile narrative prin care indivizii își explică experiențele emoționale și relațiile interpersonale. Prin investigarea interacțiunilor terapeutice, cercetătorii pot analiza cum limbajul folosit de terapeuți și pacienți contribuie la construcția înțelegerii asupra sănătății mentale și la procesul de recuperare (Johnstone & Andrus, 2024). De exemplu, studiile asupra discursului în psihoterapia cognitiv-comportamentală au arătat că utilizarea unor expresii pozitive și restructurarea modului în care pacienții descriu experiențele traumatice pot avea un impact semnificativ asupra percepției lor asupra propriei recuperări (Widdowson, 2007).

În domeniul educației, analiza discursului este aplicată pentru a examina modul în care politicile educaționale, manualele școlare și interacțiunile profesor–elev influențează percepțiile despre învățare, autoritate și acces la cunoaștere (Trappes-Lomax, 2004). Studiile asupra discursului educațional au arătat că formulările utilizate în materialele curriculare pot reflecta și perpetua inegalități sociale și culturale. Spre exemplu, cercetările au evidențiat modul în care reprezentările de gen din manualele școlare influențează așteptările elevilor față de propriile roluri sociale și profesionale (Neumann, 2008). De asemenea, analiza discursului în evaluarea educațională poate dezvălui modul în care sistemele de testare standardizată afectează modul în care elevii percep succesul și eșecul academic.

Un alt domeniu important în care analiza discursului este aplicată este mass-media, unde cercetătorii examinează reprezentările sociale promovate prin știri, reclame și platforme digitale (Blommaert & Bulcaen, 2000). Analiza discursului în mass-media se concentrează pe identificarea strategiilor lingvistice prin care sunt create stereotipuri și narațiuni dominante despre anumite grupuri

sociale, cum ar fi imigranții, minoritățile etnice sau persoanele cu dizabilități. Studiile arată că discursurile mediatică pot contribui fie la consolidarea prejudecăților, fie la promovarea unor mesaje incluzive și echitabile (Neumann, 2008).

În psihologie socială, analiza discursului este folosită pentru a explora modul în care identitățile colective sunt construite prin limbaj. Cercetările au demonstrat că retorica utilizată în discursurile politice și organizaționale joacă un rol crucial în formarea opiniilor publice și în procesul de luare a deciziilor colective (Johnstone & Andrus, 2024). Spre exemplu, analiza discursului liderilor politici a scos la iveală modul în care utilizarea anumitor expresii și construcții gramaticale poate influența percepțiile asupra legitimității unei guvernări sau asupra poziției unui stat în relațiile internaționale (Paltridge, 2021).

În ceea ce privește psihologia clinică, analiza discursului terapeutic oferă o perspectivă valoroasă asupra interacțiunilor dintre pacienți și terapeuți, evidențiind modul în care utilizarea anumitor structuri lingvistice poate facilita sau împiedica procesul terapeutic (Potter, 2004). De exemplu, un studiu asupra discursului pacienților cu depresie a arătat că utilizarea frecventă a unor construcții pasive și fataliste poate reflecta o percepție negativă asupra propriei capacități de schimbare și recuperare (Widdowson, 2007). În schimb, atunci când terapeuții folosesc un limbaj care încurajează agentivitatea și redefinirea experiențelor negative, pacienții manifestă o mai mare motivație pentru schimbare (Johnstone & Andrus, 2024).

În educație, analiza discursului este utilizată și pentru a înțelege impactul politicilor educaționale asupra diversității și incluziunii. Prin examinarea modului în care sunt formulate directivele oficiale privind integrarea elevilor din medii socioeconomice defavorizate sau a celor cu nevoi educaționale speciale, cercetătorii pot identifica barierele lingvistice și conceptuale care împiedică implementarea unor practici educaționale echitabile (Trappes-Lomax, 2004). De exemplu, analiza discursului politicilor privind educația incluzivă a arătat că, deși limbajul utilizat promovează adesea ideea de egalitate de șanse, în practică, multe dintre directivele educaționale nu reușesc să adreseze nevoile specifice ale elevilor marginalizați (Blommaert & Bulcaen, 2000).

În concluzie, analiza discursului reprezintă un instrument esențial în înțelegerea modului în care limbajul influențează reprezentările sociale, procesele

educaționale și interacțiunile psihologice. Prin aplicarea acestei metode, cercetătorii pot dezvălui mecanismele prin care discursurile contribuie la formarea identităților individuale și colective, influențează percepțiile asupra puterii și modelează comportamentele sociale. În educație și psihologie, analiza discursului continuă să ofere perspective valoroase asupra modului în care limbajul structurează experiențele umane și impactează dinamicile sociale și culturale.

CAPITOLUL 6.

Integrarea metodelor calitative cu metode cantitative – abordări mixte

Metodele mixte de cercetare reprezintă o abordare inovatoare care combină metodele calitative și cantitative pentru a obține o înțelegere mai profundă și mai nuanțată a fenomenelor sociale, psihologice și educaționale (Tashakkori & Creswell, 2007). Această abordare metodologică a fost dezvoltată ca o reacție la limitările fiecărei metode luate separat, oferind un cadru integrat care permite atât explorarea detaliată a semnificațiilor și experiențelor umane, cât și cuantificarea și testarea statistică a fenomenelor studiate (Johnson, Onwuegbuzie & Turner, 2007). Metodele mixte sunt utilizate pe scară largă în științele sociale, educație, sănătate și asistență socială, deoarece oferă un echilibru între obiectivitatea datelor numerice și profunzimea interpretativă a datelor calitative (Clark & Creswell, 2008). Această combinație metodologică permite cercetătorilor să abordeze întrebări complexe care nu pot fi pe deplin explicate printr-o singură metodă, oferind astfel o perspectivă mai completă asupra subiectului analizat (Doyle, Brady & Byrne, 2009).

Integrarea metodelor mixte permite depășirea dicotomiei cantitativ-calitativ și oferă o soluție mai flexibilă pentru investigarea problemelor sociale și comportamentale (Migiro & Magangi, 2011). Spre exemplu, în educație, metodele mixte sunt folosite pentru a analiza atât performanțele academice prin teste standardizate, cât și experiențele subiective ale elevilor și profesorilor prin interviuri și focus grupuri (Ivankova & Creswell, 2009). Această abordare multidimensională permite o mai bună înțelegere a contextului și a factorilor care influențează rezultatele educaționale. De asemenea, în domeniul sănătății, cercetările care utilizează metode mixte pot combina date clinice despre evoluția unei boli cu interviuri despre percepția pacienților asupra tratamentului și a calității vieții (Fetters, Curry & Creswell, 2013). Astfel, integrarea metodelor permite nu doar

testarea ipotezelor, ci și generarea unor explicații mai detaliate și contextualizate (Creswell & Plano Clark, 2017).

Unul dintre principalele avantaje ale metodelor mixte este posibilitatea de a triangula datele, ceea ce sporește validitatea și fidelitatea rezultatelor (Heyvaert et al., 2013). Triangularea presupune utilizarea mai multor surse de date sau metode de analiză pentru a verifica consistența și acuratețea rezultatelor obținute (Greene, 2008). De exemplu, în cercetarea fenomenelor sociale, triangularea poate implica corelarea datelor provenite din sondaje cu observații directe și interviuri aprofundate (Leech et al., 2010). Acest proces ajută la reducerea erorilor și a subiectivității, permițând cercetătorilor să obțină o imagine mai fidelă a realității investigate (Anguera et al., 2018).

Pe lângă triangulare, metodele mixte oferă și un grad sporit de flexibilitate în ceea ce privește selecția strategiilor de cercetare (Schreier & Odağ, 2010). Cercetătorii pot opta pentru diferite modele de integrare a metodelor mixte, cum ar fi modelul convergent, modelul explicativ secvențial, modelul exploratoriu secvențial sau modelul integrat (Creswell, 1999). Modelul convergent presupune colectarea simultană a datelor calitative și cantitative, urmată de compararea și combinarea rezultatelor (Plano Clark, 2017). Modelul explicativ secvențial începe cu colectarea datelor cantitative, urmată de o fază calitativă care explică și detaliază constatările inițiale (Creswell, Fetters & Ivankova, 2004). Modelul exploratoriu secvențial, pe de altă parte, presupune inițial o etapă calitativă pentru identificarea unor teme emergente, care sunt ulterior validate și cuantificate prin metode statistice (Malina, Nørreklit & Selto, 2011). Modelul integrat combină în mod dinamic metodele pe tot parcursul cercetării, permițând ajustarea continuă a strategiilor în funcție de rezultatele obținute (Palinkas, Mendon & Hamilton, 2019).

Un alt aspect esențial al metodelor mixte este contribuția acestora la dezvoltarea teoriilor și modelelor explicative în diverse domenii (Tashakkori & Creswell, 2007). Spre exemplu, în psihologie, metodele mixte sunt utilizate pentru a studia interacțiunea dintre factorii biologici și psihologici în dezvoltarea comportamentului uman (Wiggins, 2011). În asistența socială, aceste metode sunt utilizate pentru a înțelege mai bine nevoile și experiențele beneficiarilor, combinând date cantitative despre accesul la servicii cu interviuri calitative despre

percepțiile asupra eficienței acestora (Palinkas et al., 2019). Aceste exemple demonstrează aplicabilitatea largă a metodelor mixte și capacitatea acestora de a răspunde unor întrebări de cercetare complexe și nuanțate (Greene & Caracelli, 1997).

În ciuda numeroaselor avantaje, utilizarea metodelor mixte implică și anumite provocări, cum ar fi gestionarea volumului mare de date și integrarea coerentă a acestora (Timans, Wouters & Heilbron, 2019). Cercetătorii trebuie să aloce resurse considerabile pentru colectarea, analizarea și interpretarea datelor din multiple surse, ceea ce poate fi un proces laborios și costisitor (Hall, 2013). De asemenea, integrarea rezultatelor calitative și cantitative necesită o abordare metodologică riguroasă, pentru a evita incongruențele și a asigura o interpretare validă a rezultatelor (Creswell & Tashakkori, 2007). În acest sens, formarea cercetătorilor în metode mixte devine esențială, astfel încât aceștia să poată adopta strategii adecvate pentru colectarea și analiza datelor (Anguera et al., 2018).

6.1. Ce sunt metodele mixte și cum se aplică

Metodele mixte implică utilizarea integrată a tehnicilor cantitative și calitative într-o singură cercetare, permițând explorarea unui fenomen din multiple perspective (Creswell, 1999). Această abordare metodologică este utilizată pe scară largă în științele sociale, educație și sănătate, deoarece permite o analiză mai complexă a datelor, combinând rigoarea statistică a metodelor cantitative cu profunzimea interpretativă a metodelor calitative (Ivankova & Creswell, 2009). Aplicarea metodelor mixte presupune o planificare atentă și o combinație echilibrată a strategiilor de colectare și analiză a datelor, astfel încât să se obțină o perspectivă integrată și validă asupra fenomenului studiat (Tashakkori & Creswell, 2007).

Unul dintre aspectele esențiale ale metodelor mixte este integrarea coerentă a celor două tipuri de date, care poate fi realizată în diferite moduri, în funcție de obiectivele studiului și de resursele disponibile (Migiro & Magangi, 2011). Astfel, au fost dezvoltate mai multe modele de integrare a metodelor mixte, fiecare având avantaje și provocări specifice:

- 1. Modelul convergent (Triangulare)** – Acest model presupune colectarea simultană a datelor calitative și cantitative, urmată de compararea și combinarea rezultatelor pentru a obține o înțelegere holistică a fenomenului studiat (Greene, 2008). Prin utilizarea acestui model, cercetătorii pot verifica consistența rezultatelor obținute prin metode diferite, reducând astfel riscul de bias și oferind o perspectivă mai echilibrată (Plano Clark, 2017). Spre exemplu, un studiu privind impactul stresului profesional asupra cadrelor didactice poate combina chestionare statistice privind nivelul de stres cu interviuri detaliate despre experiențele acestora, permițând astfel o validare reciprocă a datelor (Doyle, Brady & Byrne, 2009). Acest model este apreciat pentru claritatea integrării celor două tipuri de date, însă poate ridica provocări în ceea ce privește compararea directă a rezultatelor provenite din surse diferite (Leech et al., 2010).
- 2. Modelul explicativ secvențial** – În acest model, cercetarea începe cu o etapă cantitativă, urmată de o fază calitativă care ajută la interpretarea și aprofundarea rezultatelor inițiale (Creswell, Fetters & Ivankova, 2004). Acest model este util atunci când cercetătorii doresc să analizeze tendințele generale identificate prin metode cantitative și apoi să le explice în profunzime prin metode calitative (Malina, Nørreklit & Selto, 2011). Spre exemplu, un studiu asupra anxietății școlare poate începe cu un sondaj pe un eșantion mare de elevi pentru a identifica nivelurile de anxietate, iar apoi poate continua cu interviuri individuale pentru a înțelege mai bine factorii care contribuie la aceste niveluri ridicate de anxietate (Migiro & Magangi, 2011). Avantajul acestui model este claritatea și structura sa, însă poate necesita mai mult timp și resurse, deoarece etapele trebuie desfășurate succesiv (Fetters, Curry & Creswell, 2013).
- 3. Modelul exploratoriu secvențial** – Spre deosebire de modelul explicativ, acest model începe cu metode calitative, utilizate pentru a identifica teme și categorii relevante, care sunt apoi testate și validate prin metode cantitative (Tashakkori & Creswell, 2007). Acest model este util în explorarea fenomenelor despre care există puține date preexistente, deoarece permite dezvoltarea unui cadru conceptual preliminar înainte de aplicarea metodelor cantitative (Greene, 2008). De exemplu, un studiu asupra strategiilor de

învățare ale studenților poate începe cu interviuri semi-structurate pentru a identifica metodele cele mai utilizate, iar apoi poate include un sondaj cantitativ pentru a evalua frecvența utilizării acestora (Schreier & Odağ, 2010). Acest model este apreciat pentru capacitatea sa de a genera ipoteze relevante, însă poate fi mai dificil de implementat din cauza necesității unei analize aprofundate a datelor calitative înainte de trecerea la etapa cantitativă (Anguera et al., 2018).

4. **Modelul integrat** – Acest model combină în mod dinamic metodele calitative și cantitative pe tot parcursul cercetării, permițând ajustarea continuă a strategiilor de colectare a datelor în funcție de rezultatele obținute (Anguera et al., 2018). Este utilizat în special în studiile de intervenție, unde cercetătorii trebuie să adapteze metodele pe baza feedback-ului continuu primit din teren (Palinkas, Mendon & Hamilton, 2019). De exemplu, în cercetările privind eficiența unor programe educaționale, datele cantitative despre performanțele elevilor pot fi completate și ajustate în funcție de observațiile și interviurile cu profesorii și elevii (Hall, 2013). Acest model este foarte flexibil și adaptabil, dar necesită o gestionare atentă a procesului de cercetare și o integrare bine planificată a datelor din diferite surse (Plano Clark, 2017).

6.2. Triangularea datelor: validitate și fidelitate

Unul dintre avantajele majore ale metodelor mixte este capacitatea de a utiliza **triangularea datelor** pentru a crește validitatea și fidelitatea cercetării (Doyle et al., 2009). Triangularea presupune utilizarea mai multor surse de date, metode sau teorii pentru a confirma și valida rezultatele obținute, reducând astfel riscul de bias și îmbunătățind interpretarea fenomenului studiat (Leech et al., 2010). Există mai multe tipuri de triangulare utilizate în cercetarea mixtă:

- **Triangularea metodologică** – Se aplică atât metode calitative, cât și cantitative pentru a analiza același fenomen, permițând o verificare a rezultatelor și reducerea posibilelor erori de interpretare (Schreier & Odağ, 2010). De exemplu, un studiu despre impactul învățării online poate utiliza atât sondaje cantitative pentru a măsura satisfacția studenților, cât și interviuri

pentru a analiza provocările percepute în procesul educațional (Fetters, Curry & Creswell, 2013).

- **Triangularea datelor** – Se referă la utilizarea mai multor surse de date pentru a asigura consistența rezultatelor (Anguera et al., 2018). Spre exemplu, într-un studiu despre percepțiile asupra incluziunii sociale, cercetătorii pot analiza atât interviurile cu participanții, cât și documente oficiale sau date administrative despre politici de incluziune (Palinkas, Mendon & Hamilton, 2019).
- **Triangularea teoretică** – Presupune aplicarea mai multor cadre teoretice pentru interpretarea rezultatelor, oferind o analiză mai profundă și contextualizată a fenomenului studiat (Greene & Caracelli, 1997). De exemplu, într-un studiu despre motivația în educație, cercetătorii pot folosi atât teoria autodeterminării, cât și teoria învățării sociale pentru a analiza rezultatele (Timans, Wouters & Heilbron, 2019).
- **Triangularea investigatorilor** – Se referă la implicarea mai multor cercetători în analiza acelorași date pentru a minimiza subiectivitatea interpretării și a crește fidelitatea rezultatelor (Hall, 2013).

Prin utilizarea triangulării, metodele mixte oferă o mai mare încredere în validitatea concluziilor și permit o abordare mai echilibrată și complexă a fenomenelor sociale și psihologice (Heyvaert et al., 2013). Această integrare a mai multor perspective contribuie la dezvoltarea unor modele teoretice mai robuste și aplicabile în practică, ceea ce face din metodele mixte un instrument esențial în cercetarea contemporană.

6.3. Exemple de cercetări mixte în domeniul asistenței sociale și educației

Metodele mixte au fost aplicate pe scară largă în domeniul educației și asistenței sociale, oferind o perspectivă complexă și echilibrată asupra problemelor sociale și educaționale. Integrarea metodelor calitative și cantitative a permis cercetătorilor să investigheze nu doar dimensiunea numerică a fenomenelor studiate, ci și să înțeleagă semnificațiile subiective ale acestora (Timans, Wouters & Heilbron, 2019). Această abordare metodologică a fost utilizată pentru a examina impactul politicilor educaționale, eficiența programelor de intervenție

socială și factorii psihosociali care influențează comportamentele individuale și colective (Alexander et al., 2008).

Un exemplu concret de utilizare a metodelor mixte în educație este reprezentat de studiile privind eficiența programelor educaționale pentru elevii din medii defavorizate. Aceste cercetări au combinat analiza statistică a performanțelor academice cu interviuri semi-structurate pentru a obține o înțelegere mai profundă a provocărilor întâmpinate de elevi și profesori (Clark & Creswell, 2008). Spre exemplu, un studiu care a analizat efectele programelor de sprijin academic asupra elevilor din medii socio-economice dezavantajate a utilizat chestionare aplicate unui eșantion larg de elevi pentru a măsura impactul programului asupra rezultatelor școlare. În paralel, au fost realizate interviuri cu profesorii și părinții pentru a identifica barierele educaționale și percepțiile asupra eficienței intervențiilor (Doyle, Brady & Byrne, 2009). Rezultatele acestui tip de studiu au arătat că, pe lângă factorii strict academici, sprijinul emoțional și motivațional joacă un rol crucial în succesul educațional al elevilor, concluzie care nu ar fi putut fi obținută doar printr-o analiză cantitativă.

În asistența socială, metodele mixte sunt utilizate pentru a evalua impactul intervențiilor sociale asupra grupurilor vulnerabile. De exemplu, un studiu despre persoanele fără adăpost a combinat analiza statistică a factorilor socio-economici care contribuie la lipsa de locuință cu interviuri calitative pentru a înțelege strategiile de supraviețuire și experiențele personale ale acestor persoane (Palinkas, Mendon & Hamilton, 2019). Cercetătorii au analizat date demografice și socio-economice ale unui eșantion de persoane fără adăpost, iar ulterior au desfășurat interviuri aprofundate pentru a identifica barierele percepute în accesarea serviciilor sociale și nevoile reale ale acestor grupuri (Anguera et al., 2018). Această metodologie a permis formularea unor recomandări de politici publice mai adaptate realităților sociale, având în vedere nu doar datele obiective, ci și perspectivele subiective ale beneficiarilor.

În psihologie, metodele mixte sunt aplicate frecvent în studiile privind sănătatea mentală și bunăstarea psihologică. Spre exemplu, un studiu privind anxietatea a combinat măsurători fiziologice (cum ar fi nivelul cortizolului) cu interviuri calitative despre percepțiile pacienților asupra anxietății lor (Wiggins, 2011). Această abordare a permis cercetătorilor să coreleze datele biologice cu trăirile

subiective ale pacienților, oferind o perspectivă integrată asupra modului în care anxietatea afectează indivizii atât la nivel fiziologic, cât și psihologic (Johnson, Onwuegbuzie & Turner, 2007). Un alt exemplu este un studiu despre efectele depresiei postnatale asupra relației mamă-copil, în care cercetătorii au analizat atât scalele de evaluare a simptomelor depresive, cât și interviurile cu mamele pentru a înțelege impactul emoțional și social al depresiei asupra interacțiunilor parentale (Leech et al., 2010). Astfel, metodele mixte au oferit o înțelegere mai amplă a problemelor psihologice, combinând datele obiective cu explorarea profundă a experiențelor personale.

În domeniul politicilor educaționale, metodele mixte sunt utilizate pentru a evalua eficiența strategiilor de învățare digitală. Un exemplu de astfel de cercetare a fost realizat asupra studenților care folosesc platforme de e-learning, combinând analiza statistică a rezultatelor academice cu interviuri despre percepțiile lor privind utilitatea acestor instrumente (Creswell, 1999). Studiul a arătat că, deși datele cantitative indicau o îmbunătățire a performanțelor academice, interviurile au relevat provocări legate de lipsa interacțiunii sociale și dificultăți în gestionarea timpului de studiu (McKim, 2017). Acest tip de integrare a metodelor a permis formularea unor recomandări practice pentru îmbunătățirea platformelor educaționale, luând în considerare atât rezultatele obiective, cât și percepțiile utilizatorilor.

Metodele mixte sunt, de asemenea, utilizate în cercetările despre impactul diversității culturale în școli. De exemplu, un studiu privind incluziunea elevilor imigranți a combinat analiza datelor statistice despre integrarea școlară cu interviuri realizate cu profesori și elevi pentru a identifica provocările legate de adaptarea culturală (Schreier & Odağ, 2010). Astfel, datele cantitative au arătat ratele de succes școlar și abandon, iar datele calitative au oferit informații esențiale despre discriminare, bariere lingvistice și impactul programelor de sprijin educațional (Timans et al., 2019).

Un alt exemplu de utilizare a metodelor mixte este cercetarea asupra impactului programelor de mentorat în rândul studenților. Studiile au utilizat chestionare pentru a măsura performanțele academice ale studenților implicați în mentorat, iar interviurile au permis înțelegerea percepțiilor acestora asupra beneficiilor programului (Plano Clark, 2017). Astfel, rezultatele au demonstrat că, pe lângă

îmbunătățirea performanței academice, mentoratul a avut un rol esențial în creșterea motivației și dezvoltarea competențelor socio-emoționale (Greene, 2008).

Astfel, metodele mixte reprezintă o abordare esențială în cercetarea științifică contemporană, oferind o perspectivă mai complexă și mai completă asupra fenomenelor sociale, educaționale și psihologice. Prin integrarea datelor calitative și cantitative, aceste metode permit o mai bună validare a concluziilor, reducerea bias-ului și obținerea unor insight-uri mai profunde asupra subiectelor de interes (Heyvaert et al., 2013). În domeniul asistenței sociale, educației și psihologiei, metodele mixte contribuie la dezvoltarea unor politici și practici mai eficiente, bazate pe o analiză integrată și echilibrată a datelor empirice (Fetters, Curry & Creswell, 2013). Astfel, aplicarea acestui tip de metodologie nu doar că îmbunătățește calitatea cercetării, dar și asigură un impact mai mare asupra politicilor publice și a strategiilor de intervenție socială și educațională (Anguera et al., 2018).

CAPITOLUL 7.

Raportarea rezultatelor analizei calitative

Raportarea rezultatelor în cercetarea calitativă reprezintă o etapă fundamentală, având un rol central în validarea, diseminarea și interpretarea concluziilor obținute. Spre deosebire de cercetarea cantitativă, unde rezultatele sunt raportate în mod standardizat sub formă de tabele, grafice și analize statistice, raportarea în cercetarea calitativă necesită o prezentare narativă, bogată în detalii descriptive și susținută de un cadru teoretic solid (Sandelowski & Barroso, 2002). Aceasta implică integrarea datelor într-o manieră coerentă, evitând interpretările subiective nefundamentate și oferind o viziune fidelă asupra fenomenului studiat.

Un raport calitativ bine redactat trebuie să respecte principiile clarității, transparenței și validității metodologice. Aceasta presupune nu doar prezentarea rezultatelor, ci și justificarea alegerilor metodologice, descrierea detaliată a participanților și contextului studiului, precum și explicarea abordării analitice utilizate (O'Brien et al., 2014). De asemenea, este esențial ca cercetătorii să descrie în mod transparent procesul de colectare și analiză a datelor, indicând tehnicile utilizate pentru codificare, categorisire și generare a temelor emergente (Booth et al., 2014).

Raportarea cercetărilor calitative trebuie să urmeze o serie de principii metodologice bine stabilite pentru a asigura rigoarea și reproductibilitatea rezultatelor. Aceste principii sunt conturate în standardele academice recunoscute internațional, cum ar fi ghidul COREQ (Consolidated Criteria for Reporting Qualitative Research), care oferă un set de criterii structurate pentru redactarea studiilor calitative (Booth et al., 2014). Aceste criterii includ:

1. **Justificarea metodologică** – Autorii trebuie să explice clar de ce a fost aleasă o metodă calitativă pentru studiul respectiv și să argumenteze adecvarea acesteia în raport cu obiectivele cercetării (White, Woodfield & Ritchie, 2003).
2. **Descrierea detaliată a participanților** – Un aspect esențial în raportarea rezultatelor calitative este oferirea unor informații detaliate despre participanți, inclusiv caracteristicile socio-demografice relevante, modalitatea de

- selecție și recrutare, precum și criteriile de incluziune și excludere (Knafl & Howard, 1984).
3. **Descrierea procesului de colectare a datelor** – Se recomandă o descriere amănunțită a tehnicilor de colectare a datelor, fie că este vorba de interviuri, observații, analize de conținut sau focus grupuri. Aceasta trebuie să includă informații despre durata, locația și natura interacțiunilor dintre cercetător și participanți (Wu et al., 2016).
 4. **Prezentarea abordării analitice** – O raportare riguroasă a analizei datelor trebuie să includă detalii despre tehnicile de codificare și despre modul în care au fost identificate temele emergente. De exemplu, analiza tematică presupune identificarea și interpretarea unor tipare recurente în datele colectate (Sandelowski & Barroso, 2003). În cazul analizei fenomenologice, accentul este pus pe experiențele subiective ale participanților și pe semnificațiile pe care aceștia le atribuie fenomenelor studiate (Twining et al., 2017).
 5. **Triangularea și validitatea rezultatelor** – Pentru a crește credibilitatea și fidelitatea studiului, se recomandă utilizarea triangulării, adică combinarea mai multor surse de date sau metode de analiză pentru confirmarea rezultatelor. Triangularea metodologică, de exemplu, presupune compararea rezultatelor obținute prin interviuri cu cele obținute prin observație sau analiza documentelor relevante (Leech et al., 2010).
 6. **Utilizarea citatelor directe** – În raportarea rezultatelor calitative, este esențială utilizarea citatelor directe ale participanților pentru a evidenția autenticitatea și profunzimea datelor. Aceste citate trebuie să fie selectate strategic pentru a susține temele identificate și pentru a ilustra perspectivele diferite ale participanților (Blignault & Ritchie, 2009).
 7. **Reflecția asupra influenței cercetătorului** – O componentă importantă a cercetării calitative este reflexivitatea, adică recunoașterea și analiza influenței pe care cercetătorul o poate avea asupra procesului de colectare și interpretare a datelor. Acest aspect este crucial pentru asigurarea obiectivității și transparenței studiului (Reid & Gough, 2000).

Structura unui raport calitativ bine redactat

Un raport calitativ eficient trebuie să urmeze o structură clară, care să permită cititorilor să înțeleagă procesul de cercetare și concluziile obținute.

Potrivit lui Tai & Ajjawi (2016), un astfel de raport trebuie să includă următoarele secțiuni:

- **Introducerea rezultatelor** – Aceasta trebuie să ofere o prezentare generală a principalelor teme emergente din analiza datelor și să clarifice structura raportării.
- **Descrierea tematică a rezultatelor** – Se recomandă organizarea datelor în funcție de teme și subteme, fiecare fiind susținută de exemple relevante și citate directe ale participanților (Sandelowski, Barroso & Voils, 2007).
- **Compararea diferitelor perspective** – În cazul studiilor care implică grupuri diverse de participanți, raportarea poate include o analiză comparativă a punctelor de vedere, subliniind asemănările și diferențele dintre categoriile studiate (O'Brien et al., 2014).
- **Discuția și interpretarea rezultatelor** – În această secțiune, cercetătorii trebuie să contextualizeze rezultatele în raport cu literatura de specialitate, evidențiind contribuțiile studiului și implicațiile acestuia pentru cercetările viitoare (Booth et al., 2014).
- **Limitări ale studiului și direcții viitoare de cercetare** – Se recomandă includerea unei secțiuni care să discute limitările metodologice ale studiului și să sugereze modalități de îmbunătățire a cercetărilor viitoare (White, Woodfield & Ritchie, 2003).

Raportarea corectă și detaliată a rezultatelor într-o cercetare calitativă este esențială pentru validitatea și impactul studiului. Aplicarea standardelor academice, organizarea logică a datelor și utilizarea unor exemple clare contribuie la crearea unor rapoarte calitative riguroase, care pot ghida luarea deciziilor în domenii precum educația, asistența socială și sănătatea publică (Sandelowski & Barroso, 2003). Într-un context academic din ce în ce mai orientat spre integrarea metodelor calitative și cantitative, dezvoltarea unor practici clare de raportare contribuie la consolidarea cercetării calitative ca domeniu de referință în științele sociale și umaniste (O'Brien et al., 2014).

7.1. Ghid pentru redactarea rezultatelor în cercetările calitative

Redactarea rezultatelor într-o cercetare calitativă reprezintă un proces complex care necesită respectarea unor principii metodologice stricte pentru a asigura

claritatea, transparența și coerența expunerii. Cercetarea calitativă nu se bazează pe prezentarea statistică a datelor, ci pe analiza profundă a experiențelor, semnificațiilor și percepțiilor participanților. Astfel, raportarea trebuie să fie fidelă procesului de cercetare și să reflecte în mod autentic perspectivele celor implicați (Sandelowski & Barroso, 2003).

Potrivit lui Tai & Ajjawi (2016), un raport calitativ bine structurat trebuie să conțină următoarele elemente esențiale:

1. Introducerea rezultatelor

Această secțiune trebuie să ofere o descriere generală a principalelor descoperiri, evidențiind temele emergente din analiza datelor și modul în care acestea sunt organizate. Introducerea rezultatelor trebuie să stabilească o tranziție clară între metodologie și analiza propriu-zisă, explicând logica din spatele organizării datelor și a selecției citatelor relevante (White, Woodfield & Ritchie, 2003). Un aspect esențial este oferirea unei justificări pentru alegerea metodelor de analiză utilizate și modul în care acestea au contribuit la generarea rezultatelor.

Un exemplu de abordare corectă a introducerii rezultatelor poate fi găsit în studiile care utilizează analiza tematică. De exemplu, un studiu privind percepțiile cadrelor didactice asupra reformelor educaționale ar putea introduce rezultatele printr-o clasificare tematică a reacțiilor profesorilor, oferind o viziune de ansamblu asupra principalelor categorii de date analizate (Sandelowski & Barroso, 2003).

2. Descrierea tematică

O metodă esențială de raportare a rezultatelor este analiza tematică, care presupune identificarea și organizarea datelor în funcție de teme și subteme emergente. Această abordare permite cercetătorilor să structureze materialul într-o manieră logică, facilitând interpretarea rezultatelor (Twining et al., 2017).

Fiecare temă identificată trebuie să fie clar definită, susținută de citate relevante și explicată în raport cu obiectivele cercetării. De exemplu, într-un studiu privind provocările profesorilor care lucrează în medii educaționale diverse, analiza tematică ar putea include categorii precum:

- „Provocări în adaptarea curriculei la nevoile elevilor”
- „Percepția asupra suportului instituțional”
- „Strategii utilizate pentru crearea unui mediu incluziv”

Aceste teme trebuie să fie descrise în detaliu, oferind exemple concrete din datele colectate și explicând relevanța lor pentru înțelegerea fenomenului investigat (Blignault & Ritchie, 2009).

3. Utilizarea citatelor directe

Un aspect fundamental al raportării calitative este integrarea citatelor directe ale participanților. Aceste citate sunt esențiale pentru validarea interpretărilor și oferirea unei reprezentări autentice a perspectivelor individuale (Reid & Gough, 2000).

Selecția citatelor trebuie realizată strategic, astfel încât să sprijine ideile centrale ale fiecărei teme identificate. De exemplu, într-un studiu privind percepția pacienților asupra serviciilor de sănătate mentală, citatele pot fi utilizate pentru a ilustra variațiile în experiențele participanților, precum și emoțiile și dificultățile întâmpinate în accesarea tratamentului (Wu et al., 2016).

Un aspect important este claritatea și coerența integrării citatelor în raport. Acestea trebuie să fie acompaniate de explicații și analize detaliate, evitând prezentarea lor într-un mod izolat care să conducă la interpretări incomplete sau eronate (Tai & Ajjawi, 2016).

4. Triangularea și validarea rezultatelor

Pentru a spori credibilitatea și fidelitatea studiilor calitative, cercetătorii trebuie să utilizeze strategii de validare a datelor, cum ar fi triangularea. Aceasta presupune utilizarea mai multor surse de date, metode sau perspective teoretice pentru a confirma consistența rezultatelor și a reduce subiectivitatea interpretărilor (Leech et al., 2010).

Există mai multe tipuri de triangulare:

- **Triangularea metodologică** – Compararea rezultatelor obținute prin diferite metode de colectare a datelor (de exemplu, interviuri și observații) pentru a asigura coerența concluziilor (Schreier & Odağ, 2010).
- **Triangularea datelor** – Utilizarea mai multor surse de date pentru a verifica validitatea interpretărilor (Fetters, Curry & Creswell, 2013).
- **Triangularea teoretică** – Aplicarea diferitelor cadre teoretice pentru interpretarea rezultatelor și pentru a evidenția complexitatea fenomenului studiat (Anguera et al., 2018).

- **Triangularea investigatorilor** – Compararea interpretărilor realizate de mai mulți cercetători pentru a reduce influența biasului individual (Hall, 2013).

De exemplu, într-un studiu despre satisfacția pacienților în relația cu personalul medical, triangularea poate implica analiza interviurilor cu pacienții, observațiile din unitățile de sănătate și evaluarea documentelor medicale relevante (O'Brien et al., 2014).

5. Claritatea și coerența expunerii

Un raport calitativ trebuie să fie bine organizat, astfel încât cititorul să poată înțelege în mod logic și progresiv modul în care au fost obținute rezultatele. Fiecare secțiune trebuie să fie clar delimitată și să asigure o tranziție fluentă între diferitele teme și perspective analizate (Koch, Niesz & McCarthy, 2014).

Pentru a evita ambiguitățile, este esențială utilizarea unui limbaj clar și precis, explicând în detaliu conceptele utilizate și interpretările realizate. Evitarea jargonului excesiv și clarificarea tuturor termenilor tehnici contribuie la o mai bună înțelegere a raportului (Booth et al., 2014).

7.2. Exemple de secțiuni analitice bine structurate

O raportare clară și bine organizată a rezultatelor calitative trebuie să urmeze o structură logică, care să faciliteze înțelegerea concluziilor cercetării și să permită o interpretare coerentă a datelor colectate (Koch, Niesz & McCarthy, 2014). Alegerea unei structuri adecvate depinde de natura studiului, obiectivele de cercetare și tipul de date analizate. Există mai multe modele de organizare a secțiunilor analitice, fiecare având avantaje specifice în funcție de metoda calitativă utilizată.

1. Analiza bazată pe teme principale

Una dintre cele mai utilizate structuri analitice este cea tematică, care presupune organizarea datelor în funcție de teme emergente identificate în procesul de analiză. Această abordare permite cercetătorilor să evidențieze principalele aspecte descoperite în cadrul cercetării și să ofere o prezentare clară și detaliată a fiecărui concept-cheie (Tai & Ajjawi, 2016).

De exemplu, într-un studiu asupra factorilor care influențează abandonul școlar, rezultatele pot fi organizate în teme precum:

- **„Condiții socio-economice precare”** – Elevii care provin din familii cu venituri reduse pot avea acces limitat la resurse educaționale, ceea ce influențează performanța școlară și motivația de a continua studiile. Această temă poate fi susținută prin citate ale participanților care evidențiază dificultățile financiare și impactul acestora asupra participării școlare (White, Woodfield & Ritchie, 2003).
- **„Lipsa sprijinului familial”** – Sprijinul parental joacă un rol esențial în succesul academic al elevilor. Analiza poate evidenția mărturiile ale participanților care descriu lipsa unei susțineri din partea familiei și impactul acesteia asupra deciziilor educaționale (Sandelowski, Barroso & Voils, 2007).
- **„Percepții asupra sistemului educațional”** – În această secțiune pot fi incluse opinii ale elevilor despre curriculum, profesorii și metodele de predare, care pot influența motivația și implicarea lor în procesul educațional (Twining et al., 2017).

Această metodă de organizare a datelor permite o interpretare clară a rezultatelor și facilitează elaborarea concluziilor, oferind o imagine coerentă asupra principalelor descoperiri ale studiului (O'Brien et al., 2014).

2. Structura narativă a datelor

Pentru cercetările calitative care utilizează analiza narativă, raportarea rezultatelor se poate realiza prin prezentarea unor povești detaliate care reflectă experiențele participanților. Această abordare este frecvent utilizată în studiile care investighează experiențele personale, traiectoriile de viață și semnificațiile atribuite de indivizi anumitor evenimente (Sandelowski, Barroso & Voils, 2007).

De exemplu, un studiu asupra experiențelor de discriminare în mediul academic poate structura rezultatele prin poveștile personale ale studenților intervievați. În loc să fie organizate tematic, rezultatele pot fi prezentate sub forma unor narațiuni individuale, evidențiind momente-cheie care au influențat percepția participanților asupra incluziunii educaționale (Booth et al., 2014).

Un exemplu concret de structură narativă poate include:

- **Contextul poveștii** – Introducerea situației participanților și descrierea contextului în care s-a desfășurat experiența lor.
- **Punctele de cotitură** – Momentele-cheie din experiența participantului care au influențat percepțiile și atitudinile acestuia.
- **Concluziile participanților** – Reflectarea asupra experienței și modul în care aceasta a influențat perspectiva lor asupra mediului educațional sau social (Blignault & Ritchie, 2009).

Această metodă de raportare este deosebit de eficientă în studiile fenomenologice, unde scopul este de a înțelege în profunzime trăirile subiective ale indivizilor (O'Brien et al., 2014).

3. Compararea diferitelor grupuri de participanți

În unele studii calitative, rezultatele sunt structurate prin contrastarea răspunsurilor oferite de diferite categorii de participanți. Această abordare permite identificarea diferențelor și asemănarilor între grupuri și evidențierea factorilor care influențează percepțiile și comportamentele acestora (Twining et al., 2017).

De exemplu, într-un studiu privind satisfacția pacienților cu serviciile medicale, cercetătorii pot compara perspectivele pacienților tineri cu cele ale pacienților vârstnici pentru a identifica diferențe în percepția calității îngrijirii (O'Brien et al., 2014).

Structura analitică bazată pe comparație poate include:

- **Descrierea grupurilor analizate** – Caracteristicile generale ale fiecărui grup de participanți (de exemplu, vârstă, statut socio-economic, experiență profesională etc.).
- **Identificarea punctelor comune** – Aspectele asupra cărora participanții din ambele grupuri au opinii similare.
- **Analiza diferențelor** – Evidențierea contrastelor dintre grupuri și interpretarea acestora în funcție de variabilele demografice și contextuale (Tai & Ajjawi, 2016).

Această metodă este frecvent utilizată în cercetările educaționale și sociale, unde comparația între grupuri poate contribui la elaborarea unor politici mai bine adaptate nevoilor diverse ale populației studiate (Koch, Niesz & McCarthy, 2014).

4. Structura bazată pe proces sau schimbare în timp

Pentru studiile care analizează procese sociale sau schimbări în timp, raportarea rezultatelor poate fi organizată în funcție de etapele evoluției fenomenului studiat. De exemplu, un studiu despre integrarea imigranților într-o nouă cultură poate fi structurat astfel:

- **Faza inițială** – Experiențele imigranților imediat după sosirea într-o nouă țară, dificultățile întâmpinate și strategiile inițiale de adaptare (Reid & Gough, 2000).
- **Procesul de adaptare** – Schimbările în percepțiile și comportamentele participanților pe măsură ce interacționează cu noul mediu (Blignault & Ritchie, 2009).
- **Integrarea culturală** – Nivelul de acceptare și apartenență la comunitatea gazdă după o anumită perioadă de timp (O'Brien et al., 2014).

Această structură permite evidențierea modului în care fenomenele sociale și psihologice evoluează și oferă o perspectivă dinamică asupra experiențelor participanților (Tai & Ajjawi, 2016).

Alegerea unei structuri analitice adecvate este esențială pentru claritatea și coerența raportării rezultatelor într-un studiu calitativ. Fie că este vorba despre analiza tematică, structura narativă, compararea grupurilor de participanți sau analiza proceselor, fiecare metodă oferă un cadru diferit pentru interpretarea datelor și evidențierea concluziilor relevante.

Prin utilizarea unor secțiuni analitice bine structurate, cercetătorii pot facilita înțelegerea rezultatelor și pot asigura o prezentare logică și detaliată a datelor colectate. Astfel, raportarea rezultatelor nu doar că reflectă fidel complexitatea fenomenelor investigate, ci și contribuie la dezvoltarea cunoștințelor științifice în domeniul educației, psihologiei și asistenței sociale (Sandelowski, Barroso & Voils, 2007).

7.3. Utilizarea standardelor academice pentru raportare în domeniile umaniste

Raportarea cercetărilor calitative în domeniile umaniste trebuie să urmeze standarde academice recunoscute la nivel internațional, asigurând transparența, validitatea și replicabilitatea studiilor (Reid & Gough, 2000). Aplicarea acestor

standarde permite cercetătorilor să descrie în mod riguros metodologia utilizată, să argumenteze interpretările realizate și să faciliteze comparabilitatea studiilor în cadrul comunității științifice. Astfel, utilizarea unor ghiduri de raportare specifice, precum COREQ, PRISMA și ENTREQ, contribuie la consolidarea credibilității cercetării calitative și la integrarea acestora în practicile științifice contemporane (Tai & Ajjawi, 2016).

Un aspect fundamental al raportării calitative îl reprezintă descrierea clară și detaliată a fiecărei etape metodologice. Cercetătorii trebuie să justifice deciziile metodologice luate, să explice în detaliu metodele de colectare și analiză a datelor și să prezinte în mod explicit strategiile utilizate pentru asigurarea calității cercetării (Booth et al., 2014). Această transparență metodologică permite cititorilor să înțeleagă procesul de cercetare, să evalueze robustețea concluziilor și să determine gradul în care rezultatele pot fi aplicate în alte contexte (White, Woodfield & Ritchie, 2003).

COREQ (Consolidated Criteria for Reporting Qualitative Research)

Unul dintre cele mai utilizate standarde pentru raportarea cercetărilor calitative este COREQ, un set de criterii elaborate de Booth et al. (2014), menit să asigure calitatea și transparența studiilor calitative. COREQ este structurat în trei secțiuni esențiale, fiecare dintre acestea având rolul de a standardiza raportarea cercetărilor calitative:

- **Descrierea echipei de cercetare și a relației cu participanții** – Cercetătorii trebuie să precizeze cine a colectat datele, care este experiența acestora în domeniul respectiv și cum a fost stabilită relația cu participanții la studiu (Booth et al., 2014). Această informație este esențială pentru înțelegerea modului în care interacțiunea dintre cercetător și participant poate influența datele colectate (O'Brien et al., 2014).
- **Selecția și caracteristicile participanților** – Este important ca cercetătorii să descrie clar criteriile de selecție și includere a participanților, precum și caracteristicile socio-demografice relevante ale acestora (Blignault & Ritchie, 2009). O descriere detaliată a eșantionului contribuie la validitatea interpretărilor și permite cititorilor să evalueze aplicabilitatea rezultatelor în alte contexte similare (Tai & Ajjawi, 2016).

- **Procesul de colectare și analiză a datelor** – Cercetătorii trebuie să descrie în detaliu metodele utilizate pentru colectarea și analiza datelor, explicând cum au fost aplicate tehnicile de validare, cum au fost identificate temele principale și ce măsuri au fost luate pentru a evita biais-urile metodologice (White, Woodfield & Ritchie, 2003). Aplicarea acestor criterii contribuie la reducerea subiectivității interpretării și crește gradul de replicabilitate a cercetărilor (Booth et al., 2014).

PRISMA și ENTREQ – Standardele pentru revizuirile sistematice calitative

În cazul revizuirilor sistematice care includ studii calitative, ghidurile PRISMA și ENTREQ sunt utilizate pentru a asigura o raportare clară și structurată organizată a procesului de selecție, analiză și sinteză a datelor (White, Woodfield & Ritchie, 2003).

PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) este utilizat în special în studiile care combină metode calitative și cantitative, oferind un cadru detaliat pentru descrierea procesului de selecție a surselor, a criteriilor de includere și excludere și a metodelor utilizate pentru analiza datelor (Sandelowski & Barroso, 2003).

ENTREQ (Enhancing Transparency in Reporting the Synthesis of Qualitative Research) este un ghid specializat pentru raportarea revizuirilor sistematice bazate exclusiv pe metode calitative (Booth et al., 2014). Acesta pune accent pe claritatea modului în care sunt sintetizate și interpretate rezultatele, asigurând transparența procesului de analiză și evitarea distorsiunilor interpretative (Blignault & Ritchie, 2009).

Un alt element esențial în raportarea cercetărilor calitative este utilizarea corectă a citărilor și evitarea interpretărilor subiective care nu sunt susținute de date (Reid & Gough, 2000). Pentru a menține integritatea academică a studiului, cercetătorii trebuie să respecte următoarele principii:

- **Folosirea citărilor directe și indirecte** – Citele directe sunt utilizate pentru a reda în mod autentic vocea participanților, iar cele indirecte sunt utile pentru a sintetiza perspectivele multiple identificate în date (Tai & Ajjawi, 2016).

- **Evitarea supra-generalizărilor** – Concluziile trebuie formulate cu precizie și să reflecte specificitatea datelor colectate, evitând extrapolarea excesivă către populații mai largi (Booth et al., 2014).
- **Claritatea și coerența argumentației** – Redactarea unui raport calitativ trebuie să urmeze o structură logică, care să faciliteze înțelegerea rezultatelor de către cititori (Sandelowski & Barroso, 2003).

O raportare riguroasă a studiilor calitative contribuie la validitatea rezultatelor și permite altor cercetători să reproducă sau să extindă analiza în alte contexte. Pentru a asigura replicabilitatea cercetării, este esențial ca raportul final să includă:

- **Descriere detaliată a metodelor de colectare a datelor** – Explicarea clară a tehnicilor utilizate pentru obținerea datelor permite cititorilor să evalueze calitatea și relevanța acestora (Blignault & Ritchie, 2009).
- **Explicarea deciziilor metodologice** – Cercetătorii trebuie să justifice alegerea metodei calitative utilizate și să evidențieze de ce aceasta a fost cea mai potrivită pentru studiul respectiv (Booth et al., 2014).
- **Raportarea procesului de analiză a datelor** – Explicarea clară a tehnicilor de codificare și de identificare a temelor asigură transparența și rigooarea metodologică a studiului (Tai & Ajjawi, 2016).

Aplicarea standardelor academice în raportarea cercetărilor calitative este esențială pentru consolidarea credibilității studiilor și asigurarea validității acestora. Utilizarea ghidurilor precum COREQ, PRISMA și ENTREQ oferă un cadru clar pentru prezentarea metodologiei și interpretarea rezultatelor (Booth et al., 2014). În plus, respectarea principiilor de claritate, structurare logică și utilizare corectă a citărilor contribuie la integrarea studiilor calitative în peisajul academic internațional (White, Woodfield & Ritchie, 2003). Într-un context de cercetare interdisciplinară, aplicarea acestor standarde sprijină dezvoltarea unor analize riguroase și relevante pentru domeniile umaniste, educaționale și sociale (O'Brien et al., 2014).

CAPITOLUL 8.

Provocări etice și reflexivitatea cercetătorului

Cercetarea calitativă joacă un rol crucial în înțelegerea fenomenelor sociale, psihologice și educaționale, permițând investigarea profundă a experiențelor individuale și colective. Spre deosebire de abordările cantitative, care se concentrează pe măsurarea și analiza statistică a variabilelor, metodele calitative sunt axate pe explorarea semnificațiilor și a contextului, ceea ce implică un grad ridicat de interacțiune între cercetători și participanți (Orb, Eisenhauer & Wynaden, 2001). Această interacțiune directă generează numeroase provocări etice, inclusiv protecția confidențialității, obținerea consimțământului informat, gestionarea influenței cercetătorului asupra datelor și reflexivitatea în procesul de interpretare a rezultatelor (Sanjari et al., 2014).

Metodele calitative implică o apropiere mai mare între cercetător și participant, ceea ce ridică întrebări importante despre echilibrul dintre obiectivitate și empatie, despre limitele interacțiunii și despre responsabilitatea cercetătorului în raport cu reprezentarea autentică a vocilor celor implicați în studiu (Arifin, 2018). În acest sens, adoptarea unor practici etice riguroase nu este doar o cerință metodologică, ci și o obligație morală, menită să asigure integritatea științifică și protecția participanților..

8.1. Aspecte etice în cercetarea calitativă

Cercetarea calitativă ridică numeroase provocări etice, în principal datorită naturii intime a datelor colectate și a relației strânse dintre cercetător și participant (Soltis, 1989). Unul dintre principiile fundamentale ale eticii în cercetarea calitativă este protecția confidențialității. Deoarece participanții împărtășesc adesea informații personale sau sensibile, este esențial ca cercetătorii să adopte măsuri pentru a proteja identitatea acestora. Printre cele mai frecvente strategii utilizate se numără anonimizarea datelor, utilizarea de pseudonime și criptarea

fișierelor digitale pentru a preveni accesul neautorizat (Dehghani, Mosalanejad & Dehghan-Nayeri, 2015).

Obținerea consimțământului informat reprezintă un alt pilon al eticii în cercetarea calitativă. Participanții trebuie să fie informați clar despre scopul cercetării, natura întrebărilor, metodele utilizate și dreptul lor de a se retrage din studiu în orice moment, fără consecințe (Arifin, 2018). În cazul unor grupuri vulnerabile, precum copiii, persoanele cu dizabilități sau cei care se află în situații de risc social, consimțământul trebuie obținut cu o atenție sporită, iar în unele cazuri, este necesară și aprobarea reprezentanților legali (Dehghani, 2020).

O altă provocare etică importantă este asigurarea unei reprezentări fidele și echilibrate a participanților. Cercetătorii trebuie să evite impunerea propriilor perspective asupra datelor și să permită ca vocile participanților să fie reflectate autentic în analiză și raportare (Lehnert et al., 2016). De exemplu, un studiu asupra discriminării în mediul educațional trebuie să ofere o platformă pentru exprimarea diversității opiniilor și să evite distorsionarea rezultatelor în funcție de viziunile personale ale cercetătorului (Vivek, 2022).

Minimizarea impactului emoțional asupra participanților este un alt aspect etic semnificativ. În cazul în care cercetarea implică discuții despre experiențe traumatice sau emoționale, cercetătorii trebuie să adopte o abordare sensibilă și empatică, evitând întrebările intruzive și oferind sprijin psihologic dacă este necesar (Sanjari et al., 2014). În plus, participanții trebuie să fie informați despre resursele disponibile pentru asistență și consiliere, în cazul în care cercetarea le provoacă disconfort emoțional (Dehghani, 2020).

8.2. Rolul reflexivității în procesul de analiză

Reflexivitatea este o componentă esențială a cercetării calitative și presupune analiza critică a impactului pe care cercetătorul îl are asupra procesului de colectare și interpretare a datelor (Orb, Eisenhauer & Wynaden, 2001). Deoarece interacțiunile dintre cercetător și participanți sunt inevitabil influențate de experiențele, valorile și convingerile fiecărei părți implicate, este necesară o abordare conștientă și reflexivă care să minimizeze subiectivitatea și să asigure o raportare echilibrată a rezultatelor (Sanjari et al., 2014).

Un prim pas în procesul de reflexivitate constă în recunoașterea poziției cercetătorului. Acest lucru presupune identificarea oricăror posibile influențe personale asupra datelor colectate și evitarea interpretărilor eronate care ar putea rezulta dintr-o perspectivă unilaterală (Arifin, 2018). De exemplu, un cercetător care studiază impactul reformelor educaționale poate avea propriile opinii asupra sistemului de învățământ, ceea ce ar putea influența atât formularea întrebărilor, cât și interpretarea răspunsurilor participanților (Soltis, 1989).

Un alt aspect important este documentarea detaliată a procesului de cercetare, ceea ce permite o evaluare mai clară a pașilor metodologici și a deciziilor luate pe parcursul analizei (Dehghani, 2020). Astfel, prin menținerea unui jurnal reflexiv, cercetătorii pot înregistra observații personale, dileme etice sau momente de incertitudine, contribuind la creșterea transparenței studiului (Lehnert et al., 2016).

Reflexivitatea implică și consultarea colegilor și a experților pentru a verifica interpretările și pentru a reduce riscul de biais metodologic. Discuțiile cu alți cercetători pot oferi perspective alternative asupra datelor și pot ajuta la identificarea unor posibile erori sau exagerări în interpretare (Vivek, 2022).

8.3. Gestionarea relației dintre cercetător și participanți

În cercetarea calitativă, relația dintre cercetător și participanți este mult mai directă și interactivă decât în cercetările cantitative, ceea ce necesită o abordare etică și responsabilă pentru menținerea unei colaborări bazate pe respect și încredere (Orb, Eisenhauer & Wynaden, 2001).

Un prim aspect important este stabilirea unei relații echilibrate, astfel încât participanții să nu se simtă constrânși sau influențați în mod excesiv de către cercetător (Sanjari et al., 2014). În unele cazuri, mai ales în studiile care implică grupuri marginalizate, cercetătorii pot fi percepuți ca persoane de autoritate, ceea ce poate influența răspunsurile și comportamentele participanților (Arifin, 2018). Pentru a evita acest lucru, cercetătorii trebuie să adopte o atitudine deschisă și să creeze un mediu confortabil, în care participanții să se simtă liberi să își exprime opiniile fără teama de judecată sau represalii (Dehghani, Mosalanejad & Dehghan-Nayeri, 2015).

De asemenea, este important ca participanții să fie implicați activ în procesul de cercetare, mai ales în metodele calitative care presupun analiza experiențelor subiective (Soltis, 1989). Prin colaborare directă, participanții pot oferi clarificări asupra propriilor răspunsuri și pot contribui la interpretarea rezultatelor într-un mod care să reflecte mai fidel realitatea trăită de aceștia (Vivek, 2022).

Nu în ultimul rând, cercetătorii trebuie să fie conștienți de impactul emoțional pe care cercetarea îl poate avea asupra participanților. Discutarea unor teme sensibile, cum ar fi traumele personale sau discriminarea, poate genera reacții emoționale intense, iar cercetătorii trebuie să manifeste empatie și să ofere sprijin, respectând în același timp limitele etice ale cercetării (Lehnert et al., 2016). În acest sens, încheierea cercetării trebuie să includă o etapă de debriefing, în care participanții să aibă oportunitatea de a reflecta asupra experienței lor în cadrul studiului și să fie informați despre utilizarea rezultatelor (Dehghani, 2020).

Cercetarea calitativă ridică numeroase provocări etice, iar succesul unui studiu depinde în mare măsură de capacitatea cercetătorului de a aborda aceste aspecte cu responsabilitate și profesionalism. Confidențialitatea, consimțământul informat și evitarea bias-ului metodologic sunt esențiale pentru asigurarea rigurozității științifice. În plus, reflexivitatea cercetătorului joacă un rol critic în minimizarea influențelor subiective asupra procesului de analiză. Prin respectarea principiilor etice și gestionarea adecvată a relației cu participanții, cercetarea calitativă poate oferi rezultate valide, contribuind semnificativ la dezvoltarea cunoașterii în domeniile educației, asistenței sociale și psihologiei.

Referințe

- Adelowotan, M. (2021). Software, method, and analysis: Reflections on the use of ATLAS.ti in a doctoral research study. *Eurasian Journal of Economics and Finance*, 9(3), 189–204.
- Adeoye-Olatunde, O. A., & Olenik, N. L. (2021). Research and scholarly methods: Semi-structured interviews. *Journal of the American College of Clinical Pharmacy*, 4(10), 1358–1367.
- Akyıldız, S. T., & Ahmed, K. H. (2021). An overview of qualitative research and focus group discussion. *International Journal of Academic Research in Education*, 7(1), 1–15.
- Alam, M. K. (2021). A systematic qualitative case study: questions, data collection, NVivo analysis and saturation. *Qualitative Research in Organizations and Management: An International Journal*, 16(1), 1–31.
- Alexander, V. D., Thomas, H., Cronin, A., Fielding, J., & Moran-Ellis, J. (2008). Mixed methods. *Researching social life*, 3, 125–144.
- Allsop, D. B., Chelladurai, J. M., Kimball, E. R., Marks, L. D., & Hendricks, J. J. (2022). Qualitative methods with Nvivo software: A practical guide for analyzing qualitative data. *Psych*, 4(2), 142–159.
- Andrew, S., Salamonson, Y., & Halcomb, E. J. (2008). Integrating mixed methods data analysis using NVivo: An example examining attrition and persistence of nursing students. *International Journal of Multiple Research Approaches*, 2(1), 36–43.
- Anguera, M. T., Blanco-Villaseñor, A., Losada, J. L., Sánchez-Algarra, P., & Onwuegbuzie, A. J. (2018). Revisiting the difference between mixed methods and multimethods: Is it all in the name?. *Quality & Quantity*, 52, 2757–2770.
- Arifin, S. R. M. (2018). Ethical considerations in qualitative study. *International journal of care scholars*, 1(2), 30–33.
- Aronson, J. (1994). A pragmatic view of thematic analysis. *The qualitative report*, 2(1), 1–3.
- Azeem, M., Salfi, N. A., & Dogar, A. H. (2012). Usage of NVivo software for qualitative data analysis. *Academic Research International*, 2(1), 262–266.
- Bandara, W. (2006). Using Nvivo as a research management tool: A case narrative. In *Proceedings of the 3rd International Conference on Qualitative Research in IT and IT in Qualitative Research* (pp. 6–19). Institute for Integrated and Intelligent Systems.

- Belina, A. (2023). Semi-structured interviewing as a tool for understanding informal civil society. *Voluntary Sector Review*, 14(2), 331–347.
- Birks, M., & Mills, J. (2015). *Grounded theory: A practical guide*. Sage.
- Blignault, I., & Ritchie, J. (2009). Revealing the wood and the trees: reporting qualitative research. *Health Promotion Journal of Australia*, 20(2), 140–145.
- Blommaert, J., & Bulcaen, C. (2000). Critical discourse analysis. *Annual review of Anthropology*, 29(1), 447–466.
- Booth, A., Hannes, K., Harden, A., Noyes, J., Harris, J., & Tong, A. (2014). COREQ (consolidated criteria for reporting qualitative studies). *Guidelines for reporting health research: a user's manual*, 214–226.
- Boréus, K., & Bergström, G. (2017). Content analysis. Analyzing text and discourse: Eight approaches for the social sciences, 23–52.
- Bouncken, R. B., Qiu, Y., Sinkovics, N., & Kürsten, W. (2021). Qualitative research: extending the range with flexible pattern matching. *Review of Managerial Science*, 15(2), 251–273.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77–101.
- Braun, V., & Clarke, V. (2014). What can “thematic analysis” offer health and wellbeing researchers?. *International journal of qualitative studies on health and well-being*, 9(1), 26152.
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative research in sport, exercise and health*, 11(4), 589–597.
- Braun, V., & Clarke, V. (2024). Thematic analysis. In *Encyclopedia of quality of life and well-being research* (pp. 7187–7193). Cham: Springer International Publishing.
- Braun, V., Clarke, V., Boulton, E., Davey, L., & McEvoy, C. (2021). The online survey as a qualitative research tool. *International journal of social research methodology*, 24(6), 641–654.
- Buys, T., Casteleijn, D., Heyns, T., & Untiedt, H. (2022). A reflexive lens on preparing and conducting semi-structured interviews with academic colleagues. *Qualitative Health Research*, 32(13), 2030–2039.
- Charmaz, K. (2015). Grounded theory. *Qualitative psychology: A practical guide to research methods*, 3, 53–84.
- Cheong, H. I., Lyons, A., Houghton, R., & Majumdar, A. (2023). Secondary qualitative research methodology using online data within the context of social sciences. *International Journal of Qualitative Methods*, 22, 16094069231180160.
- Christou, P. A. (2022). How to use thematic analysis in qualitative research. *Journal of Qualitative Research in Tourism*, 3(2), 79–95.

- Clark, V. L. P., & Creswell, J. W. (2008). *The mixed methods reader*. Sage.
- Clarke, V., & Braun, V. (2013). Teaching thematic analysis: Overcoming challenges and developing strategies for effective learning. *The psychologist*, 26(2), 120–123.
- Clarke, V., & Braun, V. (2017). Thematic analysis. *The journal of positive psychology*, 12(3), 297–298.
- Colom, A. (2022). Using WhatsApp for focus group discussions: Ecological validity, inclusion and deliberation. *Qualitative Research*, 22(3), 452–467.
- Corbin, J. (2017). Grounded theory. *The Journal of Positive Psychology*, 12(3), 301–302.
- Cornish, F., Breton, N., Moreno-Tabarez, U., Delgado, J., Rua, M., de-Graft Aikins, A., & Hodgetts, D. (2023). Participatory action research. *Nature Reviews Methods Primers*, 3(1), 34.
- Cortazzi, M. (1994). Narrative analysis. *Language teaching*, 27(3), 157–170.
- Creswell, J. W. (1999). Mixed-method research: Introduction and application. In *Handbook of educational policy* (pp. 455–472). Academic press.
- Creswell, J. W., & Tashakkori, A. (2007). Developing publishable mixed methods manuscripts. *Journal of mixed methods research*, 1(2), 107–111.
- Creswell, J. W., Fetters, M. D., & Ivankova, N. V. (2004). Designing a mixed methods study in primary care. *The Annals of Family Medicine*, 2(1), 7–12.
- Cutcliffe, J. R. (2000). Methodological issues in grounded theory. *Journal of advanced nursing*, 31(6), 1476–1484.
- Dapkus, M. A. (1985). A thematic analysis of the experience of time. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49(2), 408.
- De Fina, A. (2015). Narrative analysis. *Research methods in intercultural communication: A practical guide*, 327–342.
- De Fina, A., & Georgakopoulou, A. (2015). *The handbook of narrative analysis*. John Wiley & Sons.
- De Paoli, S. (2024). Performing an inductive thematic analysis of semi-structured interviews with a large language model: An exploration and provocation on the limits of the approach. *Social Science Computer Review*, 42(4), 997–1019.
- Dehghani, A. (2020). Factors affecting professional ethics development in students: A qualitative study. *Nursing ethics*, 27(2), 461–469.
- Dehghani, A., Mosalanejad, L., & Dehghan-Nayeri, N. (2015). Factors affecting professional ethics in nursing practice in Iran: a qualitative study. *BMC medical ethics*, 16, 1–7.

- Dolczewski, M. (2022). Semi-structured interview for self-esteem regulation research. *Acta Psychologica, 228*, 103642.
- Doyle, L., Brady, A. M., & Byrne, G. (2009). An overview of mixed methods research. *Journal of research in nursing, 14*(2), 175–185.
- Dunne, C. (2011). The place of the literature review in grounded theory research. *International journal of social research methodology, 14*(2), 111–124.
- Eatough, V., & Smith, J. A. (2017). Interpretative phenomenological analysis. The Sage handbook of qualitative research in psychology, 193–209.
- Elliott, R., & Timulak, L. (2021). *Essentials of descriptive-interpretive qualitative research: a generic approach*. American Psychological Association.
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of advanced nursing, 62*(1), 107–115.
- Falter, M., Arenas, A. A., Maples, G. W., Smith, C. T., Lamb, L. J., Anderson, M. G., ... & Wafa, N. Z. (2022, January). Making room for Zoom in focus group methods: opportunities and challenges for novice researchers (during and beyond COVID-19). In *Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research* (Vol. 23, No. 1).
- Faulkner, R., & Davidson, J. (2004). Men's vocal behaviour and the construction of self. *Musicae Scientiae, 8*(2), 231–255.
- Fetters, M. D., Curry, L. A., & Creswell, J. W. (2013). Achieving integration in mixed methods designs – principles and practices. *Health services research, 48*(6pt2), 2134–2156.
- Franzosi, R. (1998). Narrative analysis – or why (and how) sociologists should be interested in narrative. *Annual review of sociology, 24*(1), 517–554.
- Glaser, B., & Strauss, A. (2014). Applying grounded theory. *The grounded theory review, 13*(1), 46–50.
- Greene, J. C. (2008). Is mixed methods social inquiry a distinctive methodology?. *Journal of mixed methods research, 2*(1), 7–22.
- Greene, J. C., & Caracelli, V. J. (1997). Defining and describing the paradigm issue in mixed-method evaluation. *New directions for evaluation, 74*, 5–17.
- Griffin, A., & May, V. (2012). Narrative analysis and interpretative phenomenological analysis. *Researching society and culture, 3*, 441–458.
- Guest, G., MacQueen, K. M., & Namey, E. E. (2011). *Applied thematic analysis*. Sage publications.
- Guest, G., MacQueen, K. M., & Namey, E. E. (2012). Introduction to applied thematic analysis. *Applied thematic analysis, 3*(20), 1–21.

- Hall, R. (2013). Mixed methods: In search of a paradigm. *Conducting research in a changing and challenging world*, 71–78.
- Halliday, M., Mill, D., Johnson, J., & Lee, K. (2021). Let's talk virtual! Online focus group facilitation for the modern researcher. *Research in Social and Administrative Pharmacy*, 17(12), 2145–2150.
- Hammerton, G., & Munafò, M. R. (2021). Causal inference with observational data: the need for triangulation of evidence. *Psychological medicine*, 51(4), 563–578.
- Harwood, T. G., & Garry, T. (2003). An overview of content analysis. *The marketing review*, 3(4), 479–498.
- Hennink, M., & Kaiser, B. N. (2022). Sample sizes for saturation in qualitative research: A systematic review of empirical tests. *Social science & medicine*, 292, 114523.
- Henriksen, M. G., Englander, M., & Nordgaard, J. (2022). Methods of data collection in psychopathology: the role of semi-structured, phenomenological interviews. *Phenomenology and the Cognitive Sciences*, 21(1), 9–30.
- Henwood, K. (2007). Grounded theory. In *Choosing methods in mental health research* (pp. 84–100). Routledge.
- Hermann, M. G. (2008). Content analysis. In *Qualitative methods in international relations: A pluralist guide* (pp. 151–167). London: Palgrave Macmillan UK.
- Heyvaert, M., Hannes, K., Maes, B., & Onghena, P. (2013). Critical appraisal of mixed methods studies. *Journal of mixed methods research*, 7(4), 302–327.
- Hwang, S. (2008). Utilizing qualitative data analysis software: A review of Atlas.ti. *Social Science Computer Review*, 26(4), 519–527.
- Islam, M. A., & Aldaihani, F. M. F. (2022). Justification for adopting qualitative research method, research approaches, sampling strategy, sample size, interview method, saturation, and data analysis. *Journal of International Business and Management*, 5(1), 01–11.
- Ivankova, N. V., & Creswell, J. W. (2009). Mixed methods. *Qualitative research in applied linguistics: A practical introduction*, 23, 135–161.
- Joffe, H. (2011). Thematic analysis. *Qualitative research methods in mental health and psychotherapy: A guide for students and practitioners*, 209–223.
- Johnson, R. B., Onwuegbuzie, A. J., & Turner, L. A. (2007). Toward a definition of mixed methods research. *Journal of mixed methods research*, 1(2), 112–133.
- Johnstone, B., & Andrus, J. (2024). *Discourse analysis*. John Wiley & Sons.
- Josselson, R., & Hammack, P. L. (2021). *Essentials of narrative analysis*. American Psychological Association.

- Kang, E., & Hwang, H. J. (2021). Ethical conducts in qualitative research methodology: Participant observation and interview process. *Journal of Research and Publication Ethics*, 2(2), 5–10.
- Kang, E., & Hwang, H. J. (2021). Ethical conducts in qualitative research methodology: Participant observation and interview process. *Journal of Research and Publication Ethics*, 2(2), 5–10.
- Kekeya, J. (2021). Qualitative case study research design: The commonalities and differences between collective, intrinsic and instrumental case studies. *Contemporary PNG Studies*, 36, 28–37.
- King, G., Keohane, R. O., & Verba, S. (2021). *Designing social inquiry: Scientific inference in qualitative research*. Princeton university press.
- Kleinheksel, A. J., Rockich-Winston, N., Tawfik, H., & Wyatt, T. R. (2020). Demystifying content analysis. *American journal of pharmaceutical education*, 84(1), 7113.
- Knafl, K. A., & Howard, M. J. (1984). Interpreting and reporting qualitative research. *Research in nursing & health*, 7(1), 17–24.
- Koch, L. C., Niesz, T., & McCarthy, H. (2014). Understanding and reporting qualitative research: An analytical review and recommendations for submitting authors. *Rehabilitation Counseling Bulletin*, 57(3), 131–143.
- Kostere, S., & Kostere, K. (2021). *The generic qualitative approach to a dissertation in the social sciences: A step by step guide*. Routledge.
- Kraiwanit, T., Limna, P., & Siripipatthanakul, S. (2023). NVivo for social sciences and management studies: A systematic review. *Advance Knowledge for Executives*, 2(3), 1–11.
- Krippendorff, K. (1989). Content analysis. *International encyclopedia of communication*, 1(1), 403–407.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage publications.
- Lambert, M. (2019). Grounded theory. In *Practical research methods in education* (pp. 132–141). Routledge.
- Lareau, A. (2021). *Listening to people: A practical guide to interviewing, participant observation, data analysis, and writing it all up*. University of Chicago Press.
- Larkin, M., Watts, S., & Clifton, E. (2006). Giving voice and making sense in interpretative phenomenological analysis. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 102–120.
- Lee, H., Cashin, A. G., Lamb, S. E., Hopewell, S., Vansteelandt, S., VanderWeele, T. J., ... & Henschke, N. (2021). A guideline for reporting mediation analyses of

- randomized trials and observational studies: the AGReMA statement. *Jama*, 326(11), 1045–1056.
- Leech, N. L., Dellinger, A. B., Brannagan, K. B., & Tanaka, H. (2010). Evaluating mixed research studies: A mixed methods approach. *Journal of mixed methods research*, 4(1), 17–31.
- Lehnert, K., Craft, J., Singh, N., & Park, Y. H. (2016). The human experience of ethics: A review of a decade of qualitative ethical decision-making research. *Business ethics: A European review*, 25(4), 498–537.
- Levitt, H. M. (2021). Qualitative generalization, not to the population but to the phenomenon: Reconceptualizing variation in qualitative research. *Qualitative psychology*, 8(1), 95.
- Lim, W. M. (2024). What is qualitative research? An overview and guidelines. *Australasian Marketing Journal*, 14413582241264619.
- Lofland, J., Snow, D., Anderson, L., & Lofland, L. H. (2022). *Analyzing social settings: A guide to qualitative observation and analysis*. Waveland Press.
- Loomis, D., & Maxwell, J. (2003). Mixed methods design: An alternative approach. *Handbook of Mixed Methods in Social & Behavioral Research*, Sage Publications, Thousand Oaks.
- Maitlis, S. (2012). Narrative analysis. *Qualitative organizational research: Core methods and current challenges*, 492–511.
- Malina, M. A., Nørreklit, H. S., & Selto, F. H. (2011). Lessons learned: advantages and disadvantages of mixed method research. *Qualitative Research in Accounting & Management*, 8(1), 59–71.
- McKim, C. A. (2017). The value of mixed methods research: A mixed methods study. *Journal of mixed methods research*, 11(2), 202–222.
- Migiro, S. O., & Magangi, B. A. (2011). Mixed methods: A review of literature and the future of the new research paradigm. *African journal of business management*, 5(10), 3757–3764.
- Mishler, E. G. (1995). Models of narrative analysis: A typology. *Journal of narrative and life history*, 5(2), 87–123.
- Mozersky, J., McIntosh, T., Walsh, H. A., Parsons, M. V., Goodman, M., & DuBois, J. M. (2021). Barriers and facilitators to qualitative data sharing in the United States: A survey of qualitative researchers. *PLoS One*, 16(12), e0261719.
- Naeem, M., & Ozuem, W. (2022). Understanding misinformation and rumors that generated panic buying as a social practice during COVID-19 pandemic: evidence from Twitter, YouTube and focus group interviews. *Information Technology & People*, 35(7), 2140–2166.

- Naz, N., Gulab, F., & Aslam, M. (2022). Development of qualitative semi-structured interview guide for case study research. *Competitive Social Science Research Journal*, 3(2), 42–52.
- Neuendorf, K. A. (2018). Content analysis and thematic analysis. In *Advanced research methods for applied psychology* (pp. 211–223). Routledge.
- Neumann, I. B. (2008). Discourse analysis. In *Qualitative methods in international relations: A pluralist guide* (pp. 61–77). London: Palgrave Macmillan UK.
- Nii Laryeafio, M., & Ogbewe, O. C. (2023). Ethical consideration dilemma: systematic review of ethics in qualitative data collection through interviews. *Journal of Ethics in Entrepreneurship and Technology*, 3(2), 94–110.
- Noble, H., & Mitchell, G. (2016). What is grounded theory?. *Evidence-based nursing*, 19(2), 34–35.
- O'Brien, B. C., Harris, I. B., Beckman, T. J., Reed, D. A., & Cook, D. A. (2014). Standards for reporting qualitative research: a synthesis of recommendations. *Academic medicine*, 89(9), 1245–1251.
- Oktay, J. S. (2012). *Grounded theory*. Oxford University Press.
- Orb, A., Eisenhauer, L., & Wynaden, D. (2001). Ethics in qualitative research. *Journal of nursing scholarship*, 33(1), 93–96.
- Ozkan, B. C. (2004). Using NVivo to analyze qualitative classroom data on constructivist learning environments. *The qualitative report*, 9(4), 589–603.
- Palinkas, L. A., Mendon, S. J., & Hamilton, A. B. (2019). Innovations in mixed methods evaluations. *Annual review of public health*, 40(1), 423–442.
- Paltridge, B. (2021). *Discourse analysis* (pp. 41–44). Springer International Publishing.
- Pan, H., & Tang, L. (2020). Qualitative data analysis in Chinese social science studies – the case of NVivo. *Data Analysis and Knowledge Discovery*, 4(1), 51–62.
- Pavlenko, A. (2008). Narrative analysis. *The Blackwell guide to research methods in bilingualism and multilingualism*, 311–325.
- Payne, S. (2007). Grounded theory. *Analysing qualitative data in psychology*, 2, 119–146.
- Phillips, M., & Lu, J. (2018). A quick look at NVivo. *Journal of Electronic Resources Librarianship*, 30(2), 104–106.
- Pidgeon, N., & Henwood, K. (2004). Grounded theory. *Handbook of data analysis*, 625–648.
- Plano Clark, V. L. (2017). Mixed methods research. *The Journal of Positive Psychology*, 12(3), 305–306.
- Potter, J. (2004). Discourse analysis. *Handbook of data analysis*, 607–624.

- Prior, L. (2014). Content analysis. *The Oxford handbook of qualitative research*, 359–379.
- Priya, A. (2021). Case study methodology of qualitative research: Key attributes and navigating the conundrums in its application. *Sociological Bulletin*, 70(1), 94–110.
- Reid, A., & Gough, S. (2000). Guidelines for reporting and evaluating qualitative research: what are the alternatives?. *Environmental Education Research*, 6(1), 59–91.
- Robins, C. S., & Eisen, K. (2017). Strategies for the effective use of NVivo in a large-scale study: Qualitative analysis and the repeal of Don't Ask, Don't Tell. *Qualitative Inquiry*, 23(10), 768–778.
- Romito, M., Salk, R. H., Roberts, S. R., Thoma, B. C., Levine, M. D., & Choukas-Bradley, S. (2021). Exploring transgender adolescents' body image concerns and disordered eating: Semi-structured interviews with nine gender minority youth. *Body Image*, 37, 50–62.
- Ronzani, C. M., da Costa, P. R., da Silva, L. F., Pigola, A., & de Paiva, E. M. (2020). Qualitative methods of analysis: an example of Atlas.TI™ Software usage. *Revista Gestão & Tecnologia*, 20(4), 284–311.
- Ruslin, R., Mashuri, S., Rasak, M. S. A., Alhabsyi, F., & Syam, H. (2022). Semi-structured Interview: A methodological reflection on the development of a qualitative research instrument in educational studies. *IOSR Journal of Research & Method in Education (IOSR-JRME)*, 12(1), 22–29.
- Salmona, M., & Kaczynski, D. (2024). Qualitative data analysis strategies. In *How to conduct qualitative research in finance* (pp. 80–96). Edward Elgar Publishing.
- Sandelowski, M., & Barroso, J. (2002). Finding the findings in qualitative studies. *Journal of nursing scholarship*, 34(3), 213–219.
- Sandelowski, M., & Barroso, J. (2003). Creating metasummaries of qualitative findings. *Nursing research*, 52(4), 226–233.
- Sandelowski, M., Barroso, J., & Voils, C. I. (2007). Using qualitative metasummary to synthesize qualitative and quantitative descriptive findings. *Research in nursing & health*, 30(1), 99–111.
- Sanjari, M., Bahramnezhad, F., Fomani, F. K., Shoghi, M., & Cheraghi, M. A. (2014). Ethical challenges of researchers in qualitative studies: The necessity to develop a specific guideline. *Journal of medical ethics and history of medicine*, 7.
- Schreier, M., & Odağ, Ö. (2010). Mixed methods. *Handbuch qualitative Forschung in der Psychologie*, 263–277.
- Smith, J. A. (2011). Evaluating the contribution of interpretative phenomenological analysis. *Health psychology review*, 5(1), 9–27.

- Smith, J. A. (2011). Evaluating the contribution of interpretative phenomenological analysis: A reply to the commentaries and further development of criteria. *Health psychology review*, 5(1), 55–61.
- Smith, J. A. (2017). Interpretative phenomenological analysis: Getting at lived experience. *The journal of positive psychology*, 12(3), 303–304.
- Smith, J. A., Jarman, M., & Osborn, M. (1999). Doing interpretative phenomenological analysis. *Qualitative health psychology: Theories and methods*, 1(1), 218–240.
- Soltis, J. F. (1989). The ethics of qualitative research. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 2(2), 123–130.
- Sotiriadou, P., Brouwers, J., & Le, T. A. (2014). Choosing a qualitative data analysis tool: A comparison of NVivo and Leximancer. *Annals of leisure research*, 17(2), 218–234.
- Sparkes, A. C. (2005). Narrative analysis: exploring the whats and hows of personal stories. *Qualitative research in health care*, 1(1), 191–209.
- Squires, V. (2023). Thematic analysis. In *Varieties of qualitative research methods: Selected contextual perspectives* (pp. 463–468). Cham: Springer International Publishing.
- Suddaby, R. (2006). From the editors: What grounded theory is not. *Academy of management journal*, 49(4), 633–642.
- Susanto, P. C., Yuntina, L., Saribanon, E., Soehaditama, J. P., & Liana, E. (2024). Qualitative method concepts: Literature review, focus group discussion, ethnography and grounded theory. *Siber Journal of Advanced Multidisciplinary*, 2(2), 262–275.
- Swygart-Hobaugh, M. (2019). Bringing method to the madness: An example of integrating social science qualitative research methods into NVivo data analysis software training. *Iassist Quarterly*, 43(2), 1–16.
- Tai, J., & Ajjawi, R. (2016). Undertaking and reporting qualitative research. *The clinical teacher*, 13(3), 175–182.
- Tashakkori, A., & Creswell, J. W. (2007). The new era of mixed methods. *Journal of mixed methods research*, 1(1), 3–7.
- Terry, G., Hayfield, N., Clarke, V., & Braun, V. (2017). Thematic analysis. *The SAGE handbook of qualitative research in psychology*, 2(17–37), 25.
- Thelwall, M., & Nevill, T. (2021). Is research with qualitative data more prevalent and impactful now? Interviews, case studies, focus groups and ethnographies. *Library & Information Science Research*, 43(2), 101094.
- Thornberg, R., & Dunne, C. (2019). Literature review in grounded theory. *The SAGE handbook of current developments in grounded theory*, 206–221.

- Timans, R., Wouters, P., & Heilbron, J. (2019). Mixed methods research: what it is and what it could be. *Theory and society*, 48, 193–216.
- Timmermans, S., & Tavory, I. (2022). *Data analysis in qualitative research: Theorizing with abductive analysis*. University of Chicago Press.
- Timulak, L., & Creaner, M. (2023). *Essentials of qualitative meta-analysis*. American Psychological Association.
- Tisdell, E. J., Merriam, S. B., & Stuckey-Peyrot, H. L. (2025). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. John Wiley & Sons.
- Tran, B., Rafinejad-Farahani, B., Moodie, S., O'Hagan, R., & Glista, D. (2021). A scoping review of virtual focus group methods used in rehabilitation sciences. *International Journal of Qualitative Methods*, 20, 16094069211042227.
- Trappes-Lomax, H. (2004). Discourse analysis. *The handbook of applied linguistics*, 133–164.
- Tuckett, A. G. (2005). Applying thematic analysis theory to practice: A researcher's experience. *Contemporary nurse*, 19(1–2), 75–87.
- Tuffour, I. (2017). A critical overview of interpretative phenomenological analysis: A contemporary qualitative research approach. *Journal of healthcare communications*, 2(4), 52.
- Twining, P., Heller, R. S., Nussbaum, M., & Tsai, C. C. (2017). Some guidance on conducting and reporting qualitative studies. *Computers & education*, 106, A1-A9.
- Vaismoradi, M., Turunen, H., & Bondas, T. (2013). Content analysis and thematic analysis: Implications for conducting a qualitative descriptive study. *Nursing & health sciences*, 15(3), 398–405.
- Vila-Henninger, L. A. (2019). Turning talk into “rationales”: Using the extended case method for the coding and analysis of semi-structured interview data in ATLAS.ti. *Bulletin of Sociological Methodology/Bulletin de Méthodologie Sociologique*, 143(1), 28–52.
- Vivek, R. (2022). Ethics in qualitative study in social work: systematic review. *Social work and education*, 9(2), 298–304.
- Walsh, M. (2003). Teaching qualitative analysis using QSR NVivo. *The qualitative report*, 8(2), 251–256.
- Watling, R., James, V., & Briggs, A. R. (2012). Qualitative data analysis: using NVivo. In *Research methods in educational leadership & management* (pp. 381–396). SAGE Publications Ltd.
- Welsh, E. (2002, May). Dealing with data: Using NVivo in the qualitative data analysis process. In *Forum qualitative sozialforschung/Forum: qualitative social research* (Vol. 3, No. 2).

- White, C., Woodfield, K., & Ritchie, J. (2003). Reporting and presenting qualitative data. *Qualitative research practice: A guide for social science students and researchers*, 2, 287–293.
- Widdowson, H. G. (2007). *Discourse analysis* (Vol. 133). Oxford: Oxford University Press.
- Wiggins, B. J. (2011). Confronting the dilemma of mixed methods. *Journal of theoretical and philosophical psychology*, 31(1), 44.
- Willig, C. (2003). Discourse analysis. *Qualitative psychology*, 159–183.
- Wiltshire, G., & Ronkainen, N. (2021). A realist approach to thematic analysis: making sense of qualitative data through experiential, inferential and dispositional themes. *Journal of Critical Realism*, 20(2), 159–180.
- Wong, L. P. (2008). Data analysis in qualitative research: A brief guide to using NVivo. *Malaysian family physician: the official journal of the Academy of Family Physicians of Malaysia*, 3(1), 14.
- Woods, M., Paulus, T., Atkins, D. P., & Macklin, R. (2016). Advancing qualitative research using qualitative data analysis software (QDAS)? Reviewing potential versus practice in published studies using ATLAS.ti and NVivo, 1994–2013. *Social science computer review*, 34(5), 597–617.
- Wu, Y. P., Thompson, D., Aroian, K. J., McQuaid, E. L., & Deatrick, J. A. (2016). Commentary: Writing and evaluating qualitative research reports. *Journal of pediatric psychology*, 41(5), 493–505.
- Wuest, J. (2012). Grounded theory: The method. *Nursing research: A qualitative perspective*, 5, 225–256.
- Zamawe, F. C. (2015). The implication of using NVivo software in qualitative data analysis: Evidence-based reflections. *Malawi Medical Journal*, 27(1), 13–15.

ISBN: 978-606-37-2535-7